

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

CESARE PAVESE Hapishane

*İnsanlarla yaşıyoruz
ama kendi hallerimizi
yalnız kaldığımızda
düşünüyoruz.*

ÇEVİRİ: EREN CENDEY

Hapishane, politik görüşleri nedeniyle Calabria'ya sürgüne gönderilen Pavese'nin kendi yaşam deneyiminden izler taşır: Stefano bir süre cezaevinde kaldıktan sonra bir köye sürgüne gönderilir. Gündüzleri köy halkının arasına karışabilmekle birlikte geceleri sokağa çıkması yasaktır. Stefano bir tür araf hayatı yaşadığı köyde mevsimlerin değişimine, hayatın durağan akışına tanıklık ederken kendi yalıtılmışlığını hiçbir zaman tümüyle aşamaz; yalnızlık hem altında ezildiği yazgısı hem de sığındığı kalesi olarak kalır.

#italyanmodernleri #sürgün #aydın #toplum #köy
#cezaevi #tutsaklık

canyayinlari.com | f | s | t canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5115-6

9 789750 751158

CESARE PAVESE

HAPİSHANE

Mahrem Bir Yalnızlık
Hikâyesi

Can Modern
Kısa Modern / 25

Hapishane: Mahrem Bir Yalnızlık Hikâyesi, Cesare Pavese
Il carcere

İlk baskı: Einaudi, 1948

Bu kitapta kullanılan baskı: Einaudi, 2013

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mayıs 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

İtalyanca aslından çeviren: Eren Cendey

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Nükhet Polat

Düzeltili: Burçin Gönül

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt:

Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5115-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevl@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

CESARE PAVESE
HAPİSHANE
Mahrem Bir Yalnızlık
Hikâyesi

Roman

İtalyanca aslından çeviren: Eren Cendey

Cesare Pavese'nin

Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Tepedeki Ev, 1995

Leuko ile Söyleşiler, 1996

Yoldaş, 1996

Ay ve Şenlik Ateşleri, 1997

Güzel Yaz, 1998

Senin Köylerin, 1998

Yalnız Kadınlar Arasında, 1998

Ağustosta Tatil, 1999

Tepelerdeki Şeytan, 2000

Yaşama Uğraşı, 2000

Geceleri, Sokaklarda, 2015

Kumsal, 2021

CESARE PAVESE, 9 Eylül 1908'de Torino yakınlarında, Santo Stefano Belbo köyünde doğdu. Yaz aylarını köydeki çiftliklerinde geçirdiği için köy ve çevresindeki kırlar, tepeler Cesare Pavese'nin ilk şiirlerine ve olgunluk döneminin en başarılı romanı olan *Ay ve Şenlik Ateşleri*'ne esin kaynağı oldu. Torino Üniversitesi'nde edebiyat okudu. İngiliz ve Amerikan edebiyatıyla yakından ilgilendi. 1933'te kurulan Einaudi Yayınevi'nde görev aldı, antifaşist çalışmaları yüzünden 1935'te tutuklandı, bir yıl hapis yattı. 1950'de yazarlık hayatının doruğuna ulaştı ama özel hayatında yalnız ve sorunluymuştu. 1950'de *Güzel Yaz (Tepelerdeki Şeytan, Yalnız Kadınlar Arasında ve Güzel Yaz*'ın bir arada yayımlandığı kitap) adlı kitabına verilen Strega Ödülü'nü aldıktan sonra Torino'da bütün özel kâğıtlarını yok etti ve bir otel odasında uyku hapı alarak yaşamına son verdi.

EREN CENDEY, İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunudur. Susanna Tamaro'nun tüm yapıtlarının yanı sıra Italo Calvino, Cesare Pavese, Valerio Massimo Manfredi, Tiziano Terzani, Alberto Moravia, Dino Buzzati, Elena Ferrante, Marlo Morgan, Daria Bignardi, Margaret Mazzantini ve Umberto Eco'nun farklı kitaplarını Türkçeye çevirmiştir.

I

Stefano bu köyün tuhaf bir yanı olmadığını, insanların gün-
nübirlilik yaşadıklarını, toprağın bereketli, herhangi bir
kumsaldaki deniz gibi olduğunu biliyordu. Stefano deniz-
den yana mutluydu: Buraya geldiğinde onu hapishanesinin
dördüncü duvarı gibi görmüştü; geniş renk ve serinlik duva-
rının içine dalıp hücre günlerini unutabileceği renkli ve se-
rin, geniş bir duvar. İlk günlerde mendilini taşlar ve deniz
kabuklarıyla doldurduğu bile oldu. Evrakını inceleyen ko-
mutanın ona, “Elbette. Yüzme biliyorsanız tabii,” yanıtını
vermesini büyük bir insaniyet olarak yorumlamıştı.

Stefano birkaç gün hintinciri kaktüslerini ve denizin
renksiz ufkunu tuhaf gerçeklikler olarak incelemiş ve hücre-
nin gözle görünmeyen duvarlarından biri olan denizi onun
en doğal yönü olarak görmüştü. Stefano ilk andan itibaren
sınırı oluşturan bu ufuk kapanışını kabullenmişti: Hapisten

ıkan kendisi için bu tam özgürlüktü. Öte yandan dört bir yanının köy, onu samimiyetleri konusunda rahatlatan insanların meraklı ve ihtiyatlı bakışları olduğunu biliyordu. İlk günlerde ona yabancı görünenler çorak topraklar, bitkiler, değişken deniz olmuştı. Onları seyrediyor, onları dştnyordu daima. Zaten hücreye ilişkin anılar yavaş yavaş havaya karıştıkça bu görüntüler de etkisini yitiriyordu.

Bir gün, her gün olduğu gibi, denizin ortasında duba görevi gören kayaya kadar yzdukten sonra güneşte kuryan delikanlıyla kumsalda birkaç kelime hasbıhal etmiş, konuşmalarının ardından Stefano yepyeni bir hüzne kapılmıştı.

“Berbat yerler buralar,” demişti o genç, “buradaki herkes medeni yerlere kaçıyor. Ne gelir elden! Biz mecbur grevdeyiz.”

Esmer ve kaslı bir gençti, Orta İtalya’dan gelen bir mali muhafızdı. Stefano’nun hoşuna giden belirgin bir aksanı vardı ve bazen lokantada da grştyorlardı.

Çenesini dizlerine dayamış olarak kayanın üzerinde oturan Stefano gözlerini kısmış ıssız kumsala bakıyordu. Kocaman güneş insana kendini kaybettiriyordu. Muhafız kendi kaderini onunkine yanaştırmış, Stefano’nun ani cezası mütevazılık kazanmıştı. Bu kayalık, denizin o birkaç koyu kıyıdan kaçmaya yetmiyordu. Yalıtılmışlığı alçak evler, deniz ile dağ arasına sıkışmış bu tedbirli insanlar arasında kırmak gerekiyordu. Muhafız –Stefano’nun şüphesine greona sadece nezaketen medeniyetten söz etmişti.

Stefano sabahları köyü –kumsala paralel uzun yolu-boydan boya geçer, alçak damlara, duru göklere bakarken,

eşiklerdeki insanlar da ona bakıyorlardı. Bazı evler iki katlıydı, cepheleri tuzlu havadan solmuştu; kimi zaman bir duvar arkasındaki ağaç ona bir anısını fısıldıyordu. Bir ev ile ötekisi arasından deniz beliriyor, o dar sokakların her biri beklenmedik bir dost gibi Stefano'yu şaşırtıyordu. Alçak kapıların ardındaki karanlık holler, nadiren ardına dek açık pencereler, esmer yüzler, kovalarını sokağa boşaltmak için çıkan kadınların sakınlı halleri, havanın ısıltısıyla öyle bir tezat yaratıyordu ki bu Stefano'nun münzeviliğini artırıyor. Yürüyüşü lokantanın kapısında sona eriyordu, Stefano oturmak ve özgürlüğünü hissetmek için giriyor ve kavurucu yüzme saatinin gelmesini bekliyordu.

Stefano ilk zamanlarda bakımsız odasında uykusuz geceler geçiriyordu çünkü günün acayıplığı geceye yayılıyor ve onu kanı karıncalanıyormuş gibi huzursuz ediyordu. Karanlıkta denizin uğultusu böğürme, havanın serinliği sert bir rüzgâr gibi geliyordu ve çehrelerin anısı endişe yaratıyordu. Gece oldu mu tüm köy onun yatağa uzanmış bedenine sızıyordu. Uyandığında güneş ruhuna huzur veriyordu.

Stefano eşikte güneşe karşı oturduğunda özgürlüğünü hissediyordu, sanki her sabah yeniden çıkıyordu hapisten. Lokantaya müdavimler giriyor, kimi zaman onu rahatsız ediyorlardı. Farklı saatlerde jandarma komutanı bisikletle geçiyordu.

Kımıltısız sokak yavaş yavaş güneşle aydınlanıyor, kendi başına Stefano'nun önünden geçiyordu: İzlemeye gerek yoktu. Stefano'nun elinde daima bir kitap vardı, onu önüne açıyor, arada bir de okuyordu.

Aşına yüzleri selamlamak, onlar tarafından selamlan-

mak hoşuna gidiyordu. Tezgâha dayanıp kahvesini yudumlayan mali muhafız ona nazikçe günaydın diyordu.

Bir keresinde şakayla, “Oturaklı bir adamsınız,” demişti. “Sizi hep otururken görüyorum, ya masada ya kayada. Dünya sizin için fazla büyük sayılmaz.”

“Benim dışarı çıkma yasağım var,” diye yanıtlamıştı Stefano. “Ayrıca uzaktan geliyorum.”

Muhafız gülmüştü. “Durumunuzdan söz ettiler. Komutan dik kafalı adamdır ama kiminle uğraşacağını da bilir. Aslında hakkınız yokken sizin lokantada oturmanıza bile ses etmiyor.”

Stefano muhafızın şaka yaptığından her zaman emin olamıyordu, bu net sesin ardındaki üniforma hissediliyordu.

Bakışları pek canlı olan tombul bir genç kapıda dikilmiş, onları dinliyordu. Birdenbire şöyle demişti: “Sarı pırpır, mühendis beyin sana tahammül ettiğini, onun canını sıkıldığını fark etmiyor musun?” Muhafız gene gülümseyerek Stefano’yla bakışmıştı. “Bu durumda üçüncü rahatsız da sen oluyorsun.”

Üçü de sakın ya da alaycı bir tavırla, farklı bir gülümsemeyle birbirlerini incelemişti. Stefano kendini bu oyuna yabancı hissediyordu, bakışları dengelemeye, ağırlığı yok etmeye çalışıyordu. Engeli kırmak için bu küstahlıkların şımarık yasasını bilmek ve taraf tutmak gerektiğini biliyordu. Tüm köy halkı böyle bakışmalar ve şakalaşmalarla anlaşıyordu. Diğer işsiz güçsüz takımı da lokantaya giriyor ve yarışı genişletiyordu.

Adı Gaetano Fenoaltea olan tombul genç en güçlüle-

riydi çünkü babasının lokantanın karşısında bulunan dükkânında duruyordu; babası bütün o evlerin sahibiydi ve onun için sokakta ileri geri yürümek işin başından ayrılmak anlamına gelmiyordu.

Bu aylaklar Stefano'nun her gün kumsala gitmesine pek hayret ediyorlardı. Arada sırada bazıları onun peşine takılıyordu hatta ona kayalığın rahatlığını öğretmişlerdi ama bunu sadece arkadaşlık için ya da bitmek bilmeyen hevesle yapıyorlardı. Onun alışkanlığına akıl erdiremiyorlardı, çocuksu buluyorlardı: Hepsi yüzüyor, hepsi dalgaları ondan iyi tanıyordu çünkü çocuklukları denizde oynayarak geçmişti ama şimdi deniz onlara serinlemenin dışında hiçbir şey sunmuyordu. Bunu onunla ciddi olarak ilk konuşan genç dükkâncı olmuştu, başını derde sokmadan önce de yazlarını deniz kenarında geçirip geçirmediğini sormuştu. Stefano da her ne kadar bazı sabahlar gün doğarken çıkıp denizi seyretmek için ıslak kumsala tek başına gitse de lokantada kimsenin onunla birlikte denize gelmeyeceğini anlayınca yalnızlık hissetmeye başlamış ve sadece yüzmek ve yarım saat oyalanmak için gider olmuştu.

Lokantanın önünde karşılaştıklarında Stefano ve tombul genç basit bir baş hareketiyle selamlaşıyorlardı. Gaetano genellikle kalabalık toplaşınca ortaya çıkmayı yeğliyordu, Stefano'yla doğrudan konuşmak yerine orada takılanlarla şakalaşıyor, onu ihtiyatlı bir kürenin içinde yalıtıyordu.

İlk günlerden sonra onunla da muhabbet etmeye başladı. Hatta arada sırada sıcak bir tavırla koluna giriyor ve şöyle diyordu: "Mühendis bey atın şu kitabı. Okulumuz

yok burada. Siz tatildesiniz, denizdesiniz. Şu çocuklara Kuzey İtalya'yı anlatın.”

Bu kola girme her seferinde o kadar aniden oluyordu ki Stefano yeniyetmeliğinde yüreği ağzında sokakta hanımlara yaklaşmasını anımsıyordu. Bu coşkunluğa karşı koymak zor değildi, üstelik çevredekiler karşısında küçük düştüğünü hissediyordu. Stefano ilk günlerde bu minik gözler tarafından fazlasıyla incelendiğini hissettiği için şimdi onların nezaketini kabul etmek kolay gelmiyordu. Ama Gaetano'nun güler yüzü, bütün lokantanın güler yüzü anlamına geliyordu ve her ne kadar Gaetano canı istediğinde muhatabını buz gibi süzse de otoritesi aynı zamanda samimiyet de barındırıyordu.

Stefano ona köyde hiç kız olup olmadığını, neden kumsalda hiçbirinin görünmediğini sordu. Gaetano utana sıkıla kızların derenin ötesinde kuytu bir yerde denize girdiklerini söyledi ve Stefano'nun alaycı tebessümü karşısında evlerinden nadiren çıktıklarını kabul etmek zorunda kaldı.

“Ama kız var mı köyde?” diye ısrar etti Stefano.

“Olmaz mı!” dedi Gaetano hoşnut bir gülümsemeyle. “Bizim kadınlarımız erken yaşlanır ama gençliklerinde çok güzel olurlar. Güneşten ve yabancı nazarlardan ürken narin bir güzellikleri vardır. Bu nedenle onları evlere kapatıyoruz.”

Stefano sükûnetle, “Bizim orada nazarlar yakmaz,” yanıtını verdi.

“Sizin oralarda iş var, bizim burada sevda.”

Stefano kızları gözetlemek için dere tarafına gitme merakına kapılmadı. Geri kalan her şeyi kabullendiği gibi

bu sessiz mahremiyet yasasını da kabullendi. Havadan duvarlar arasında yaşıyordu. Ama bu gençlerin sevişiyor olmaları pek inandırıcı değildi. Belki de evlerde, daima kapalı olan kepenkler arkasında o yataklardan bazıları aşk nedir görmüştü, bazı gelinler kendi demlerinin keyfini sürüyordu. Ama delikanlılar değil. Stefano şehirde yapılan kaçamakları kulaklarıyla duyuyordu –üstelik hep bekârlar da değildi bunlar– bir de köylü hizmetçilere, işe sürülen hayvan gözüyle bakılan bu kızlara atfedilen imalar duyuyordu, onlar hakkında her türlü söz söylenebiliyordu.

Özellikle de gün batarken hissediliyordu bu yoksulluk. Stefano kulübesinin köşesine çıkıyor, bir taş yığını üzerine oturup gelip geçene bakıyordu. Alacakaranlık lambalarla aydınlanıyor, bazı kepenkler serin havaya açılıyordu. İnsanlar hafif hışırtılarla, bazı fısıltılarla, bazen de geveze gruplarla geçiyorlardı. Bazı daha aydınlık, daha yalnız gruplar kızlardan oluşuyordu. Çok uzaklara uzanmıyorlardı, hemen geri gelip köye giriyorlardı.

Çiftler de görülüyordu. Olur da gruplar rastlaşırsa kuru kuruya selamlaşmalar duyuluyordu. Aslında bu mahremiyet, günbatımından sonra evinden ayrılamayan Stefano'nun hoşuna gidiyordu ve o insanlardan çok geceyi ve karanlığın unutulmuş yalnızlığını arıyordu. Onun tatlılığını öylesine unutmuştu ki bir esinti, bir ağustosböceğinin sesi, bir adım, tepeciğin solgun göğe uzanan büyük gölgesi sırtına bir el gibi konuyor, sanki o el onu sevgiyle okşuyordu. Karanlık, ufku örtüyor, onun özgürlüğünü genişletiyor, düşüncelerine alan açıyordu.

O saatte hep yalnız oluyordu, zaten öğleden sonranın

büyük bölümünü de yalnız başına yaşıyordu. Öğleden sonraları lokantada iskambil oynanıyordu ve Stefano katılsa bile yavaş yavaş huzursuzlanıyor ve çıkma ihtiyacı hissediyordu. Kimi zaman kumsala gidip uzanıyordu ama yükselen denizin yeşil sularında tek başına ve çıplak yüzmek onda korku uyandırıyor ve serin havada hemen çıkıp giniyiyordu.

O zaman, ona pek küçük gelen köyden çıkıyordu. Viraneler, tepenin kayalıkları ve etli çalılar pis insanlara, gizli bakışlara, düşmanca gülüşmelere dönüşüyordu. Köyden çıkan anayol birkaç zeytin ağacına, denizi çevreleyen tarlalara varıyordu. Zaman geçsin, bir şeyler olsun diye uzaklaşıyordu. O dümdüz denize bakarak sonsuza dek yürüyeceğini sanıyordu. Tepenin ardında köy görünmez oluyor, içeriye bakan dağlar gökyüzünü örtecek şekilde yükseliyordu.

Stefano uzaklaşmıyordu. Anayol hüzünlü kumsala ve boş kırlara bakan yükseltilmiş bir toprak yoldu. Uzaktaki dönemeçte biraz yeşillik seçiliyordu, yolun yarısına geldiğinde Stefano çevreye bakınmaya başlıyordu. Hava ve dağların uzaklığı dışında her şey boz, her şey düşmancaydı. Bazen tarlalarda bir çiftçinin görüldüğü oluyordu. Kimi zaman yolun altında da çömelmiş birine rastlıyordu. Hınç yüküyle yürüyen Stefano ansızın kederli bir huzur, hüzünlü bir neşe hissediyordu, duruyordu ve usulca geri dönüyordu.

Köye girdiğinde neredeyse mutlu oluyordu. İlk evlerin sanki dostane çehreleri vardı. Tepenin altında bir araya kümeleniyorlardı, duru havada sıcak görünüyorlardı ve önlerinde sakın denizin uzandığını bilmek onları ilk günde olduğu gibi samimi gösteriyordu.

Köyün girişindeki ilk evlerin arasında diğerlerinden yalıtılmış duran bir ev vardı; anayol ile kumsal arasındaydı. Stefano her geçişinde ona bakmayı alışkanlık edinmişti. Taş duvarları griydi, dışarıdan yükselen merdiven, denize bakan yan balkona çıkıyordu. Alışılmadık şekilde ardına kadar açılmış pencerelerin oluşturduğu hizadan ötürü, sokak ağının tepesinden bakana ev delikliymiş ve içi deniz doluymuş gibi görünebilirdi. Net ve içi dolu ışıltılı bir tablo gibi çerçevelenen görüntü, bir mahpusun gökyüzü gibiydi. Pencere denizliklerinde kıpkırmızı sardunyalı diziliydi ve Stefano ne zaman oradan geçse duruyordu.

Bir sabah o basamaklarda bir kız gördüğünde hayal gücü ansızın sıçradı. Onu köyde dolaşırken –yegâne dolaşan oydu– görmüştü, hızlı ve kısa adımlarla yürürken adeta uygunsuz bir dans eder gibiydi, yokuşu çıkarken kalçaları oynuyordu, esmer ve mütebessim yüzünde aslında gülümseme olan bir güven duygusu okunuyordu. Belli ki hizmetçiydi çünkü yalınayaktı ve kimi zaman su taşıyordu.

Stefano nedense bu toprakların kadınlarının armut gibi beyaz ve tombul olacaklarına hükmetmişti, bu karşılaşma onu şaşırtmıştı. Alçak damlı viranesine kapanma saatlerinde özgürlük ve ilgisizlik hissiyle o kadını hayal ediyordu; nesnenin tuhaflığı yüzünden her türlü arzu duygusundan uzak duruyordu. Sardunyalı pencere ile kız arasındaki ilişki şimdi onun hayret oyununu zenginleştirerek genişletiyordu.

Stefano öğleden sonranın en kızgın saatlerini, sıcak yüzünden yarı çıplak halde yatağına uzanarak geçiriyordu,

güneşin beyaz yansıması gözlerini yummasına neden oluyordu. Bu devinimsizliğin sıkıntısı ve uğultusu içinde kendini canlı ve uyanık hissediyordu ve kimi zaman kalçasına eliyle değiyordu. O kadının kalçası da böyle sıska ve sert olmalıydı.

Dışarıda, demiryolunun ötesinde yüksek yolun arkasına gizlenen öğle denizi uzanıyordu. Öyle anlar geliyordu ki yakıcı sessizlik Stefano'yu boğuyordu; o zaman kendini silkeliyor ve donuyla kalkıyordu yataktan. Uzak öğle vakitlerinde hapishanede de böyle yapardı. Odası, damından balkonuna büyük bir buhar banyosuydu ve Stefano duvarın biraz gölge yaptığı ve testideki suyu serinlettiği alçak pencereye yaklaşıyordu. Testiyi nemli ve yuvarlak kenarlarından tutup kaldırıyor ve dudaklarına götürüyordu. Suyla birlikte topraksı bir tat iniyordu boğazından, dişlerine kekremsi tat yayılıyordu; bu Stefano'ya sudan daha fazla haz veriyordu ve sanki toprak testinin tadını alıyormuş gibi hissediyordu. İçinde gülümseten, yabani ama aynı zamanda çok tatlı bir şey vardı ve bu da sardunyaların rengini hatırlatıyordu.

Yalınayak kadın da tüm köy halkı gibi buna benzer bir testiyle su almaya gidiyordu. Onu eğik biçimde beline dayıyor, tüm ağırlığını ayak bileklerine veriyordu. Bütün testiler tatlı ve uzundular, kahverengi ile kızıl arası bir renkteydiler, kimi zaman daha solgun oluyorlardı. Stefano'nunki egzotik bir yanak gibi hafiften pembeydi.

Sadece bu testi için Stefano ev sahibesine müteşekkir-di. Yaşlı kadın -zar zor hareket eden bir şişman- anayoldaki minik dükkânında oturuyor ve arada sırada ona bir öğ-

lanla su gönderiyordu. Hatta bazen odasını toplaması için de birini gönderiyordu: Gelen kişi yerleri süpürüyor, yatağı değiştiriyor, bir şeylerini yıkıyordu. Bu genellikle sabahları, Stefano dışarıdayken oluyordu.

Açacağı ve kapayacağı bir kapısı, düzenleyeceği eşyaları, minik bir masası ve kalemi –özgürlüğünün bütün neşesiydi– olması ona bir nekahet süreci gibi uzun, bir nekahet süreci gibi mütevazı gelmişti. Keşifleri alışkanlık halini alınca ise Stefano durumun geçiciliğini hissetmeye başladı; neredeyse hep dışarıda yaşadığı için endişe duygusunu akşama ve geceye sakladı.

Akşamları ender olarak bir jandarma gelip evde olup olmadığını denetliyordu. Stefano'nun günbatımından sonra ve gündoğumundan önce dışarı çıkması yasaktı. Jandarma sessizce kapıda, ışık huzmesinin altında duruyor, belli belirsiz bir selam veriyor ve gidiyordu. Silahını çaprazlamasına asmış olan arkadaşı da onu karanlıkta bekliyordu. Bir keresinde komutan bile geldi, çizmeleri ve kısa peleriniyle, denetim gezisi dahilinde uğramıştı. Stefano'yu eşikte oyaladı, eğlenmiş bir şekilde odanın içini inceledi. Stefano bir köşeye yığıldığı kese kâğıtlarından, çekmecelerinden, dağınıklığından, pis kokudan iğrenirken meydana yer alan, her gün bir jandarmanın süpürdüğü, balkonları denize açılan geniş kışlayı düşündü.

Kışlanın giriş katında nezarethaneler vardı, kör pencereler ışığı yukarıdan alıyordu. Stefano her sabah önlerinden geçerken hücrelerin pislik bakımından kendi odasına benzemesi gerektiğini düşünüyordu. Arada sırada bir vızıltı, bir sefertası tıngırtısı duyuyordu ve o zaman birilerinin

-haydut, hırsız ya da berduş- karanlıkta mahpus olduğunu düşünüyordu.

Kimse bir hücreyi yuvası yapmazdı ve Stefano görünmez duvarları daima çevresinde hissediyordu. Kimi zaman lokantada kibar ve kendini oyuna vermiş simalar arasında iskambil oynarken yalnız ve eğreti hissediyordu, gözle görülmeyen duvarlarından bakarken bu geçici insanlar arasında ıstırap verici şekilde inzivada gibiydi. Onun lokantaya takılmasına göz yuman komutan, Stefano'nun aklına gelen her anıda, yaşadığı her sıkıntıda kendisine bunun onun hayatı olmadığını, bu insanların ve şakaların ondan bir çöl kadar uzakta olduğunu, buraya sürgüne geldiğini, günün birinde evine döneceğini hatırlattığını bilemezdi.

Gaetano uykulu ifadesiyle her sabah selamlıyordu onu. O kurnaz bakışlar ve o ahmak ağız, Stefano'yu görünce canlanıyordu. Gaetano onunla kâğıt oynamak değil sohbet etmek istiyordu; bütün kalabalığın ağzının içine bakaçağını biliyordu. Gaetano iki yıl önce Kuzey İtalya'da çavuş olarak bulunmuştu.

Ötekiler kuru ve esmer adamlardı, Stefano sesinin tonuyla bile şaka yapsa ilgilenmeye ve onaylayarak gülümsemeye razıydılar. Biri vardı, gençti ama kafası keldi, gazetenin karşısında yayılıyor, koca sayfaları yukarıdan aşağıya gözden geçiriyor, müdavimleri gözetleyerek yavaş yavaş konuşuyordu. Arada sırada, küçük bir bakkalın tezgâhında duran annesi tarafından gönderilen minik kızı gelip siparişleri aktarıyordu. Babası rahatsız bir sesle yanıtlıyordu onu; küçük kız koşarak çıkıyordu; ilk başlarda onları şaşkınlıkla dinleyen Stefano kel adamın neredeyse

bağışlanma dileyen gülümsemesiyle kendisini incelediğini fark etti. Bu insanların hepsinin gülümsemesi gibi kel Vincenzo'nun gülümsemesi de tatlı ve ölçülüydü: Kara gözlerinden gayretle yayılıyordu.

Vincenzo'nun dükkânı hakkında çok şaka yapıyordu. Karısını çalıştırmayı Cezayir'de mi öğrendi diye soruyorlardı. Vincenzo satış işini kadınların gayet iyi yapabileceğini, kadınların kendi aralarında daha iyi anlaştıklarını söyleyerek yanıt veriyordu.

Gaetano, Stefano'ya göz kırparak, "Bari dükkânı başka ülkelerdeki gibi güzel tezgâhtar kızlarla doldursaydın," diyordu.

Vincenzo bakışlarını kaldırmadan, "Satılan mala bağlıdır o," diyordu.

Kıvırcık saçlı bir genç vardı, bir köşeye oturuyor, bazen mali muhafızla sohbet ediyordu. Stefano'ya hiç selam vermemişti, geldiği gibi gidiyor, Gaetano'ya dalga geçme fırsatı tanımıyordu. Stefano emin değildi ama elleri kelepçeli olarak taşıdığı valiziyle küçük istasyondan çıktığı ve jandarmalarla belediye binasına girdiği o öğleden sonrasında, kızgın güneş altında ıssız meydanı seyrederek berberin önünde iskemleye ata binmiş gibi oturan kişi oydu. Stefano gelişiyile ilgili anılarını netleştiremiyordu. Onu bitkin düşürmüş olan yorgunluk, denizin boğucu sıcaklığı, uyuşmuş kolları, insanların doymuş ve bıkkın nazarları hâlâ yüreğinde çalkalanıyor ve yeni yüzleri ilk bakışta ayırt edemiyordu. Sonra hemen çevresine bakınmıştı, denizi, kayaları, ağaçları, yolları aramıştı gözleri; meydanı geçerken görmüş olduğu çehreleri hatırlayamıyordu. Şim-

di ona her şey duyarsız ve her yer ıssız görünüyordu; şimdi ona öyle geliyordu ki o gün o panayır kalabalığı toparlanmış ve onun geçişini izlemişti. Günlerden pazardı; şimdi çok iyi biliyordu ki pazar günleri aylaklar o treni bekliyorlardı.

Bu gencin adı Giannino'ydu ve ona düşmanmış gibi görünüyordu. Derken bir gün sırtını tezgâha dayadı, sigarasını yaktı ve Vincenzo'yla konuştu.

“Ne anlatıyor o gazete sana? Cezayirliler senin sabunlarını bitirmişler mi? Yoksa tereyağı gibi ekmeğin üzerine sürüp yemişler mi?”

“Siz şaka yapın don Giannino ama sizin yaşınızda olsaydım oraya yeniden giderdim. Altın ülke, Beyaz Cezayir!” Bunu söyledikten sonra Vincenzo parmaklarının ucunu öptü.

“Neden beyaz, orada herkes kara değil mi? Siz mi yıkadınız hepsini?” dedi Giannino ve tezgâhtan ayrılıp kapıya gitti.

Gaetano araya girip, “Giannino, sen San Leo'ya döndüğünde Vincenzo da Cezayir'e dönecek.”

Giannino hoşnut bir ifadeyle güldü. “Peşimde maliye değil de kızlar olsaydı daha iyi olurdu. Kadınlar seni daha iyi tanıdıkça daha çok düşüyorlar peşine. Aynen muhafızlar gibi.” Giannino dudaklarını kısarak güldü ve çekip gitti.

Birkaç dakika sonra Stefano da çıktı sokağa.

Öğleden sonrasını tamamlamak ve posta sormak için belediye binasına yürürken Giannino yan sokaktan çıkıverdi.

“Tek bir şey, mühendis bey,” dedi.

Stefano hayretle durdu.

“Sizin bilginize ihtiyacım var. Evden anlar mısınız? Babam bir villa çizdi ama merdivenlerini unuttu. Her şeyi ni tam yaptı, balkonu bile kondurdu ama merdiveni unuttu. Siz anlar mısınız projeden?”

“Ben elektroteknik mühendisiyim, üstelik sadece bir buçuk yıldan bu yana,” dedi Stefano gülümseyerek.

“Olsun canım, anlarsınız. Bize gelin. Bari aydınlatma için fikir verirsiniz. Bu akşam olur mu?”

“Akşamları olmaz.” Stefano bir kez daha gülümsedi.

“Doğru ya. Komutan arkadaşımıdır. Gelin siz.”

“Gelmesem daha iyi. Siz bana gelin.”

Bütün o akşam Giannino avlunun loşluğunda kibarca ve hevesle gülümsedi. Beyaz dişlerini görmek, nazik sesini işitmek için ışığa gerek yoktu. Tabureye ata biner gibi oturmuştu, sesi kapının üzerindeki ışığın halesiyle onu geceyle bir ediyor, sözleri denizin fısıltılarına karışıyor ve dalga seslerinin içinde eriyordu.

Stefano, “Oda hem sıcak hem de kokuyor,” dedi. “Hapishane alışkanlıklarımı bırakamadım. İnsan hücrelerini sevip temiz tutmaz. Onu kendine oda yapamaz.”

“Tavandaki ışık gözlerinizi alıyor olmalı: Fazla çiğ. Mum olsa daha iyi olurdu.”

Odada, bir dolabın üzerinde, henüz boşaltılmamış bir valiz duruyordu.

Giannino eşikten bakıp, “Her an yola çıkmaya hazır gibisiniz,” dedi.

“İnadımdan öyle. Nakil emrim yarın bile gelebilir.

Sanki yatakta bir yandan öteki yana dönermiş gibi kolayca geliverir. Hapis ya da sürgünde yayılmaya gelmez, bir kâğıt parçasına bağlı hükmüm.”

Karşılıklı oturmuşlar, birbirlerine bakıyorlardı. Deniz serinletiyordu. Stefano gülümsedi.

“Bizde, kirli olan sizsiniz diye bir deyiş vardır. Sanırım sizden daha kirliyim ben.”

Giannino gülümserken ansızın ciddileşiverdi.

“Hepimiz kirliyiz,” dedi. “Ama ben sizi anlıyorum mühendis bey. Aynı nedenle hazır tutuyorsunuz valizinizi. Bizler dünyanın her yerinde bulunduğu rahatı kendi köyünde bulamayan huzursuz insanlarız.”

“Çirkin bir köy değil burası.”

“Valizinizi boşaltıp yerleştiğiniz zaman inanırım size,” dedi Giannino elini koluna dayayarak.

Giannino’nun evi de denize bakıyordu ama Stefano ertesi gün pek gönülsüzce gitti oraya çünkü uyandığında her zamanki kaygı kaplamıştı içini. Hep seherde, huzursuzca uyanıyordu ve aralık gözleriyle bilincinin yerine geleceği ânı geciktiriyordu. Mahmurluk halinin keyfini bilmiyordu: Işık, deniz onu çağırıyordu, oda aydınlanıyordu, farklı rüya kırkıntılarında yitmiş tensel kaygıyla yüreği ağrıyordu. O sabah sokağa çıkana kadar sürdü bu acı: Kendi hakkında fazla konuşmuş olmanın düşüncesiyle, bir önceki akşamın huzuru uçup gitmişti.

Giannino yoktu. Stefano’nun ziyareti hakkında hiçbir şey bilmeyen annesi karşıladı onu ve tozlu kâğıtlarla dolu, zemini kırmızı seramik karoyla kaplanmış salona aldı. Evin duvarları kaya gibi kalındı. Küçük bir pencereden bi-

raz yeşil görünüyordu. Giannino gün doğarken gitmişti. Proje konusunu duyunca anne ağzını büzdü ve gülmeye başladı.

Sonra baba girdi içeri: Yetmiş yaşını göstermeyen sıska adamın sararmış bıyıkları saçak gibiydi. Stefano'yu duymuştu ama proje konusunu şöyle bir el hareketiyle kapattı. "Oğlumla konuşmanızı isterim," dedi. "Ben bana düşen kısmı yaptım."

"Size çok yararlı olacağımı sanmıyorum," dedi Stefano. Giannino'nun babası kollarını açtı, kutlarcasına bıyıklarını oynattı.

Toparlak yüzlü, iri bir kadın olan anne kahve yapmaya gitti. Sofrada tepsiye dizilmeden duran fincanlara gümüş bir cezveden boşalttı kahveyi. Boyası çatlamış duvarın önünde ileri geri yürüyen baba Catalano da gelip oturdu.

Sadece Stefano kahve içti. Öteki iki fincan yarı boş bir halde masada durdu.

Yaşlı adam ellerini dizlerine koymuş, "Başınızdaki derdi biliyorum mühendis bey," dedi. "Yalnız değilsiniz. Dönem malumumuz."

Evin hanımı, "Nasıl hissediyorsunuz burada kendinizi?" diye sordu.

İhtiyar atıldı: "Nasıl hissedecek? Berbat bir köy işte. Siz işinize baksanıza!"

Stefano mobilyaların üstündeki fotoğraflara, rengi atmış halılara bakıyor, sakın bir sesle yanıt veriyordu. Bu eski salonda bacaklara tırmanan taş soğuğu vardı. İkinci kahveyi reddetti ve evin hanımı onları yalnız bıraktı.

"Umarım oğlum olacak o alçak üzerinde iyi bir etki bı-

rakırsınız,” dedi ansızın ihtiyar. Kaygılı bir gülümsemeyle çevresine bakınırken, Stefano vedalaşmak üzere kalkınca iki elini birden uzattı. “Ziyaretiniz bizim için bir onurdur. Yeniden bekleriz mühendis bey.”

Stefano bir kitap aramak için eve uğradı. Sabahın ilerleyen bir saatiydi ve o badanasız ve serin salon aklından çıkmıyordu. Çabalayarak dakikalar önce o salonda aklından geçirdiğine emin olduğu düşünceyi aradı zihninde. Sardunyalı evin kırıtarak yürüyen yalınayak hizmetçisi de onun gibi odalarda yaşıyor, ayağını öyle kırmızı seramiklere sürtüyor olmalıydı. Ya da belki gri ev daha yeniydi. Ama o yaldızlı fincanlar, o tozlu biblolar, o halılar ve mobilyalar, taşın soğuşunda geçmişin ruhunu yansıtıyordu. Kepenkleri daima kapalı olan bu evler, bir zamanlar konuksever, güneşli odalarıyla başka hayatlar, başka sıcaklıkla tanımışlardı. Stefano’ya çocukluğundaki evleri anımsatıyorlardı, anılarında kalmış köylerin kapalı ve ısızsız evleri gibiydiler. Çorak ve al toprak, zeytin ağaçlarının grisi, hintincirlerinin yağlı kaktüsleri, her şey şimdi ölü ve sessiz evleri tarlaların ve sardunyaların yabanıllığını içinde taşıyan bazı kadınların esmer zayıflığıyla birlikte zenginleştiriyordu.

Minik avlusunda Stefano ev sahibesinin artık genç sayılmayacak kızıyla karşılaştı; gayretle bir çöp yığınınını hendeğe süpürüyordu. Bu alışılmadık saatte komşuların çocukları çatı terasında koşturup oynuyordu. Kadın bu gürültüler arasında ona belli belirsiz gülümsedi; her karşılaşmada böyle yapıyordu. Toparлак ve fersiz bir yüzü vardı; gösterişsiz bir siyah giyiyordu. Onu uzak bir şehirde yaşat-

mış olan kocası ya ölmüştü ya da ayrılmışlardı ama çocuklarla bile yerel lehçeyle konuşmuyordu. Derlenip toplanmış odasının kapısına yönelen Stefano'nun peşinden gitti, adam teşekkür etmek için kadına döndü.

Süpürgelerini bırakmış, hareketsiz duran kadın gözlerini onun üzerinden ayırmıyordu. Çarşafı katlanmış ve toplanmış yatak bütün odayı güzelleştirmişti.

Kadın boğuk sesiyle, "Gün gelecek gideceksiniz," dedi. "Acaba sonra hatırlayacak mısınız bizi?"

Stefano masada bir tabak dolusu hintinciri gördü. En özenli ifadesiyle bir şeyler söyledi.

"Sizi neredeyse hiç görmüyoruz," dedi kadın.

"Bir kitap aramak için uğramıştım."

"Yalnız olduğunuz için çok okuyorsunuz," dedi kadın kımıldamadan.

Bir şeyler getirmek için öğleden sonraları uğradığında da böyle yapıyordu. Kadının bakışlarını uzun sessizlikleri izliyordu, Stefano hem utanıyor hem seviniyordu. Kadının yüzü ısrarla kızarıyordu, boğuk sesi sessizlikte bir tatlılık ararcasına suskunluğa bürünmüştü. Stefano onu bir tür acımayla izliyordu.

"Hayır, yalnız sayılmam," dedi yüksek sesle o sabah, kapıya geldi, kadının yanaklarını iki eli arasına aldı, onu yüzüne çekti: Öpücüğü kadının boynunda sona erdi. Çatıdan çocukların koşturma gürültüleri geliyordu. Karmaşa ve cüret bir araya gelince kadını göğsüne çekmesi mümkün oldu. Kadın kaçmıyordu, onun bedenine sokuluyordu ama öpmesine izin vermemişti.

Ansızın Stefano'nun içinde sabahları doğan o yakıcı,

karşı konulmaz arzu belirdi. Kadın çocukmuş gibi saçlarını okşuyordu. Stefano ne diyeceğini bilemiyordu. Onun memelerini sıktığında kadın uzaklaştı ve acı bir gülümsemeye le baktı.

Yüzü al aldı, gözleri yaşlıydı. Neredeyse güzeldi. Şöyle fısıldadı: “Şimdi olmaz. Beni gerçekten istiyorsanız, geri geleceğim. Dikkatli olmalıyız. Herkes bakıyor. Ben de senin gibi yalnızım... Hayır: Sadece beni seveceksen. Vincenzino döner şimdi... Bırak beni.”

Vincenzino geldi, esmer oğlan testiği doldurmuştu. Stefano onu denizliğe koymasına yardım etti, bozuk para arıyordu. Ama Elena yeğeninin elinden tuttu, arkasına bakmadan çıktı.

Stefano gülümseyerek kendini yatağa attı. Kadının sabit bakışlarını görür gibiydi. Arzuya kapıldı yeniden, yattıktan kalktı. Bu alışılmadık saatte burada bulunması sanki her şeye cesaret edebilirmiş gibi gülümsetiyordu onu. Çıkinca kadınla karşılaşmamak için kumsaldan yürüdü.

Başka şey düşünmek gerekirse, deniz ilk günlerdeki gibi güzeldi. Minik dalgalar köpüklü dudaklarıyla ayaklarına uzanıyordu. Dümdüz kum mermer gibi parlıyordu. Stefano evlere doğru tırmanıp tozlu çalılarının yanından yürürken, Elena yerine sardunyalara yalınayak kızına sarılıp öpseydim, diye düşünüyordu. Kendi huzursuz sesini işitmek için yüksek sesle “Onunla karşılaşmak güzel olurdu,” diye düşündü, “bugün olaylı bir gün.” Kızı neşeyle dans ederken, dar alnıyla hayret ederken, kendisine vahşice sevdalanmışken düşündü. Allak bullak zihninde kızın memelerinin esmer lekeleri belirdi.

Lokantada gazetesini okuyan Vincenzo vardı. Selamlaştılar.

“Bugün pazarmış gibi geliyor,” dedi Stefano.

“Denize girin mühendis bey. Size her gün pazar.”

Stefano alnının terini kurulayarak oturdu. “Bir kahve içer misiniz Vincenzo?”

Vincenzo gazetesini kapattı, başını kaldırdı. Kel alnı yüzünden sersemce gülümser gibi görünüyordu.

“Teşekkür ederim mühendis bey.”

Kel başı çocuk başı gibiydi. Gençti daha, somurttuğunda merhamet uyandırıyor. Başı fes kırmızısıydı.

“Her gün pazar!” dedi Stefano. “Siz şehirde yaşamışsınız, pazarın ne kadar sıkıcı olduğunu bilirsiniz.”

“Ama gençtim o zamanlar.”

“Şimdi yaşlı mısınız ki?”

Vincenzoyüzünü buruşturdu. “Köye dönünce yaşlanır insan. Benim hayatım bambaşka bir yerdeydi.”

Garsonun getirdiği kahveleri yavaş yavaş yudumladılar.

Yaşlı garson kadının çekilmesiyle Vincenzo aniden, “Ne yiyorsunuz bugün mühendis bey?” dedi.

“Bir tabak makarna.”

“Sonra kızartma çıkar,” dedi Vincenzo. “Sabah ay ışığında tutulmuş kaya balığı satıyorlardı. Karım da aldı. Pulu olur ama lezzetlidir.”

“Gördünüz mü bakın, benim için pazar. Ben makarnayla yetineceğim.”

“O kadar mı? Gençsiniz daha! Burada hapiste değilsiniz ki!”

“Ama kapısında sayılıyım. Ödenek çıkmadı daha.”

“Peki neden kahveye harcıyorsunuz paranızı?”

“Sizin Araplar da öyle yapmaz mıydı? Bir kahve bir öğle yemeğinden evladır.”

“Üzıldüm mühendis bey. Makarna ve zeytin! Bir dahaki sefere ben ikram edeceğim.”

“Zeytini akşam yiyorum, özür dilerim. Ekmekle iyi gidiyor.”

Vincenzo kızarmıştı, üzölmüştü. Gazeteyi masaya vurarak katladı ve şöyle dedi: “İşte kazancınız! Affedersiniz mühendis bey ama aptallık etmişsiniz. Hükümetle tartışmaya girilmez.”

Stefano ifadesizce baktı ona. İfadesiz bir yüz ona yürek huzuru veriyordu: Bir darbe indirmeden önce kasların gerildiği o an gibi. Ama Vincenzo susuyordu, çabası boş a gidince Stefano gülümsemeye başladı.

O sabah ağzını büzse de tebessümü sahiciydi. Sanki denize attığı nazar gibiydi. Onu sıradan bir mimik gibi görse de sıcak ve beklenmedikti.

Stefano o gün lokantada yemedi. Bir paket ekmek aldı, Elena’nın annesinin dükkânının önünden geçmeme-ye çalışarak, Giannino’nun pencerelerine bakarak yürüdü; öğleden sonrasını yalnız geçirmemeyi umuyordu.

Ama kimse gelmedi, biraz et parçasıyla zeytinyağına batırdığı ekmeği yedikten sonra Stefano kendini yatağı a attı, sadece biri koluna dokunursa uyanmaya niyet etti.

Arada sırada inen sıcak sessizliğin içinde kımıldama- dan durması mümkün olmuyordu, arada bir su içmek için kalkıyordu: Hapisteyken yaptığı gibi, susamasa da içiyordu. Ama bu gönüllü mahpusluk ötekinden beterdi. Stefano

buradan uzaklaşma cesaretini bulamadığı için yavaş yavaş kendinden nefret etmeye başladı.

Daha sonra sabah girmedığı için denize gitti, günbatımının durgun suyu ona huzur verdi, yanık teninin tüyle-rini diken diken etti. Kendine seslenildiğini duyduğunda sudaydı. Giannino Catalano sahilde durmuş ona el sallı-yordu.

Giyindi ve birlikte oturdular kumlara. Giannino tren-den inmişti: Şehre gitmişti, tren penceresinden onu denize yürürken görmüştü. Stefano gülümseyerek sabah ailesine uğradığını anlattı.

“Ah,” dedi Giannino, “size benim haylazın teki oldu-ğumu söylemişlerdir. Bu sakal yüzünden okulu bıraktığı-m-dan beri başka şey düşünmez oldular.”

Stefano arkadaşının kemikli yüzüne ve kısa, gür saka-lına bakıyordu. Bu huzurlu ve serin ışık altında yeniden o uzak pazar günü iskemleye ata binmiş gibi oturan ve sıkı-lan kişinin o olduğunu görür gibi oldu. Giannino cebinden küçük bir pipo çıkardı.

Parmağıyla bastırırken, “Askerlik yaptım ve dünyayı gördüm biraz,” dedi. “Sonra okula çok fazla benzediği için onu da bıraktım.”

“Peki şimdi ne yapıyorsunuz?”

“Sizin yaptığınızı. Zaman öldürüyorum. Bir de duvar-cılar onu aptal yerine koymasınlar diye babama göz kulak oluyorum.”

“Babanız da size göz kulak oluyor,” dedi Stefano.

“Hepimize göz kulak olan biri vardır,” dedi Giannino göz kırparak. “Hayat böyle.”

Küçük piposunu yakarken mavi hale denizin önünde yükseldi. Stefano gözleriyle onu izlerken Giannino'nun cümlesi usulca kulağına çarptı:

“Zavallı budalalarız. Hükümetin bize bıraktığı özgürlüğü kadınlara yediriyoruz.”

“Kadınlarla daha iyidir,” dedi Stefano gülümseyerek. Giannino'nun sesi ciddileşti.

“Buldunuz mu siz?”

“Ne?”

“Bir kadın elbette.”

Stefano alaycı bakışlarla süzdü onu.

“Kolay değil burada. Hem kurallar da yasaklıyor. Cima ya da herhangi bir amaçla kadınlarla görüşmemek...”

Giannino ayağa fırladı. Stefano canlı bakışlarıyla onu izledi. “Şaka mı yapıyorsunuz mühendis bey? Bir kadınla birlikte olamaz mısınız yani?”

“Sadece evlenebilirim, o kadar.”

“Ah, o zaman nişanlanabilirsiniz.”

Stefano gülümsedi. Giannino sakinleşti ve yeniden oturdu.

Yeniden yükselen mavi hale, ufukla birleşiyor, geminin dümen suyu izlenimi yaratıyordu.

Stefano açıkları işaret ederek, “Hiç gemi geçmez mi buradan?” diye sordu.

“Bütün rotaların dışındayız,” dedi Giannino. Geçen de çok açıktan gider. Gözle görünmeyen kayalıklar burnu burası. Tren geçmesine şaşıyorum zaten.”

“Gece korkutuyor tren sesi,” dedi Stefano. “Uykumda düdüğü sesini duyuyorum. Gündüz kimin umurunda? Ama

gece sanki terası çökertecekmiş gibi geliyor, sanki boş bir köyden geçiyor ve kaçmak için acele ediyormuş gibi. Hapisteyken tramvay zillerini işitmek gibi. Neyse ki sonra sabah oluyor.”

Giannino alçak sesle, “Yanınızda birinin uyuması gerekiyor,” dedi.

“Uygun düşmez.”

“Masal bunlar,” dedi Giannino. “Komutanın iki tane var. Her adamın hakkıdır.”

“Don Gaetano Fenoaltea bana ‘Sizin oralarda iş var, bizim burada sevda,’ demişti.”

“Fenoaltea mı? Budalanın tekidir o. Babasının bütün parasını fahişelere yediriyor. Hatta on üç yaşında bir hizmetçi kızı da gebe bıraktı.”

Stefano dudaklarıyla gülümser gibi yaptı ve solgun denize karşı ayağa kalktı. Gülümsemesinin ardında ilk günlerde köyün saflığına inanmış olmanın pişmanlığıyla yanıyordu içi; hatta ötekilerin yaptığı pisliklerden tiksinişi de. Olayın kendinden çok anlatan kişinin alaycılığı onu rahatsız ediyordu. Buralı insanları basit şeylermiş gibi rahatça sevmesini engelliyordu.

Giannino yanından ayrılmadan önce onun tedirginliğini hissetti ve sustu. Lokantanın kapısında ayrıldılar.

Stefano o akşam evine girerken kendinden emindi. Pijamasının üstü yatağının üzerinde katlanmış olarak bekliyordu onu.

Ortalık kararınca ve sokaktaki terlikçi de ışığını söndürünce Elena belirdi eşikte, arkasından kapıyı örttü, yastaymış gibi kara giysisiyle pencereye dayanarak kepenkleri

kapattı. Erkeğin sarılmasına ve öpmesine rıza gösterirken ağırdan almasını fısıldıyordu.

Ürkek yüzünde gözleri yaşlıydı. Stefano konuşmanın gerekli olmadığını anladı ve onu çekti. Kapısı kapalı ve aydınlık oda boğucu olmuştu.

II

Stefano yataktan kalktı ve pencereye gitti. Elleri memelerinde yatağın içinde oturan kadın boğuk bir çığlık attı.

“Ne var?” dedi Stefano usulca.

“Açma. Görürler.”

Saçları dağılmıştı, dudağında ter birikmişti. Duvara dönük halde kalkıp telaşla giyinmeye başladı. Siyah iç eteğinin altından beyaz bacakları göründü.

“Şimdi açabilir miyim?” diye homurdandı Stefano.

İşaretparmağını dudağına dayayan Elena cilveyle kirpiklerini kırpıştırarak yanına geldi. Ona gülümseyerek nazlı bir edayla baktı ve elini adamın çıplak göğsüne dayadı.

“Gidiyorum,” dedi fısıldayarak.

“Biraz daha kal. Çok uzun zamandan beri sarılama-dım bir kadına.”

Elena gülümsedi. “İşte yalvar böyle. Hoşuma gidiyor. Böyle yalvarmıyordun.” Sonra gözlerinde yaşlar belirdi ve adamın elini tutup memesi üzerine koydu. Stefano’nun kolları arasında ağlarken inliyordu: “Böyle konuş. Böyle

konuştuğun zaman hoşuma gidiyor. Sarıl bana. Kadınım ben. Evet bir kadın. Senin minik annenim.”

Memesinin üzerindeki kara kumaş Stefano’yu engelliyordu, tatlı tatlı şöyle dedi:

“Bazen kumsala da gidebiliriz.”

Elena’nın gözleri onun sözlerini içer gibiydi. “Hayır, kumsal olmaz. Gerçekten seviyor musun beni? Sadece bedenimi istiyor olmandan o kadar korktum ki. Sadece bedenim mi istediğin?”

“Senden hoşlanıyorum ama bedenini de istiyorum.”

Elena yüzünü onun göğsüne sakladı. “Giyin sen de mühendis bey. Şimdi gidiyorum.”

Stefano ağır bir uyku uyudu ve serin seherle uyandığında yalnız olduğuna sevindi. Çıkmak için hazırlanırken bir dahaki sefere gülümsemek zorunda kalmamak ve yatağındakinin yalınayak genç kız olduğunu hayal edebilmek için ışığı söndürmesi gerektiğini düşündü. “Âşık olmadan,” diye mırıldandı, “âşık olmadan bunu köyde dillendirme.”

Sonraki günlerde Stefano Elena’yı sadece bir kez gördü ve onu komutan ve gece denetimiyle korkuttu ama içeri her girişinde onun alçakgönüllü izini ve çılgın varlığını hissediyordu. Yatağı her zaman toplanmış oluyordu, suyu yenileniyordu, mendilleri yıkanıyor. Hatta masasının üzerinde dantelli bir örtü bile buldu bir gün.

Elena ışığı söndürmesine memnun oldu, Stefano’nun göğsüne sokulmaktan başka bir şey bilmediği için bu sefer her şey kolay oldu ve konuşmaya gerek kalmadı. Stefano sabahları onun dükkânın önünden geçişini izlediğini biliyordu ama annesinin önünde utanmamak için asla girme-

di. Elena'yı öteki köylü kadınlardan ayıran şeyler vardı: Hem ötekiler gibi yerel lehçeyle konuşmuyordu hem de siyah giysisi daima temiz, beyaz teni tatlıydı. Bu, Stefano'ya kadının Liguria'da bir asker karısı olarak yaşamış olduğunu ve sonradan ondan ayrıldığını düşündürüyordu.

“Sen de gideceksin, iyi değilsin burada, gideceksin,” demişti karanlıkta. “Sen burada iyi değilsin ve gideceksin.”

“Belki de bir daha hapse gireceğim.”

“Deme böyle çocuk.” Elena eliyle ağzını örtmüştü. “Böyle şeyler dile getirilirse gerçekleşir.”

“Valizimi hazır tutuyorum. Yarından nasıl emin olabilirim?”

“Hayır, evine döneceksin ve beni unutacaksın.”

Stefano o günlerde lokantada uzun oturdu, nadiren kumsala ya da tepenin eteklerine uzanan zeytinli yoldan yürüdü. Çok bitkindi, yüzerek o malum kayaya ulaşınca duru göğün altına uzanıyordu, su damlalarının artık esmerleşmiş ve sertleşmiş, dinlenmiş ve doygun teninde akışını hissediyordu. Işığın titreyişinde hâlâ kırmızımsı ve sarımsı gri kulübelerin sıralandığı kıyıları, arkalarında yükselen beyaz zirveli tepeye ve antik köye bakıyordu. Münzeviliği de değişmişti, görünmez duvarlar bedeniyle uyum sağlamıştı. Bitkinliği bile tatlıydı ve bazı sabahlar zayıf bedenini kıyıda kurularken, boğuk çığlıklarla dışarı taşan sarsırsız bir neşe yükseliyordu boğazından.

Bütün köy ve bu hayat ona bir oyun gibi geliyordu, kurallarını bildiği oyunun akışına taraf olmadan katılıyor- du çünkü hem kendinin hem tuhaf kaderinin efendisi kendisiydi. Münzeviliğinin getirdiği endişe halleri bile hayatı-

nı renkli bir maceraya dönüştürüyordu. Posta sormak için belediye merdivenlerini tırmanırken bunu umursamaz adımlarla yapıyordu, mühürlü bir zarf uzatan memur değerli hayallerin kapısını o kâğıt aracılığıyla açmayı, onu uzak bir varoluşla ilişkiye sokmayı, kendini tanıyan mühendisten başkasının dahil olamayacağı bu oyunu başlatmayı asla bilemiyordu. O neşeli memurun korkulu yüzü her seferinde şaşırmış görünüyordu.

“Mühendis bey, her gün gelmenize gerek yok. Kaçmak istemediğinizi biliyoruz.”

Gözetilerindeki morlukları parmaklarıyla gererek belirsiz bir el hareketi yapmıştı.

“O halde bana eve yollar mısınız postayı?” demişti Stefano.

Memur, çaresizlik ifadesi olarak ellerini açmıştı.

Kilise ve belediye arasındaki o taşlı dar sokakta sık sık komutana rastlıyordu. Stefano uzaklaşırken onu selamlıyordu, bazen de durup konuşuyorlardı. Esmer ve yanık çiftçiler beyazımsı çoraplarıyla geçerken berelerini çıkartıyorlar, yere bakıyorlardı. Stefano bir baş işaretiyle karşılık veriyordu. Komutanın kıvrıkcık başı denizin üzerinde kılmatsız duruyordu.

Bir keresinde, uzun bir sessizlikten sonra, “Yani bahçecilikten anlamıyor musunuz?” demişti.

Stefano başını sallamıştı.

“... Şu şeftali ağaçlarım ölüyor.”

“Çok meyve alırsınız daha.”

Komutan çevresine bakınmıştı. “Kışlanın arkasındaki yamaçtalar. Bana akıl veren tutuklu cezasını bitirip gitti.

Mühendis bey, Giannino Catalano'yla ava gidin. Ateş etmeyi bilir misiniz?"

"Hayır," demişti Stefano.

Giannino'nun varlığı sayesinde kendini Elena'nın kölesi gibi hissetmiyordu; onun varlığıyla lokantadaki bekleyişleri, başkalarıyla çene çalmaları anlam kazanıyordu.

Evden çıkarken sokakların beklenmedik, farklı, sevimli olaylarla dolu olduğunu biliyordu, bu nedenle tüm köy daha somut bir hal alıyordu, bir amaç kazanıyordu, daha az önemli insanlar kırın ve denizin ilk günlerinde olduğu üzere ikinci plana düşüyordu. Ama Stefano kısa sürede bu hayat oyununun bir yanılsama olarak yok olacağını idrak etmişti.

Gaetano Fenoaltea, Giannino'nun Stefano'yla açıktan açığa ahbaplık etmesine kuşkuyla yaklaşmış ve kendisinden habersiz birtakım işlerin döndüğünü anlamıştı. Stefano onunla antik köye tırmandığının ertesi günü bundan emin oldu.

Gaetano onun koluna girmişti ve eylül ayındaki Meriem Ana Yortusu olduğunu ve komutanın kendisiyle gitmesine izin verdiğini söylemişti. "Bütün köy halkı geliyor ve siz de benimle geleceksiniz. Tepede birkaç güzel kadın görürsünüz."

Tepe yanmış ve yeniden canlanmış gerçek bir zeytinlikti. Zirveye vardığında Stefano denize ve uzak evlere bakmıştı. Tüm geziden onu en çok etkileyen deneyim odasının, Elena'nın bedeninin ve her gün gittiği kumsalın ne kadar küçük ve anlamsız bir dünyadan ibaret olduğunu ve her şeyi gizlemek için işaretparmağını gözünün önüne

koymasının yettiğini fark etmesi oldu. Gene de o tuhaf dünya, daha da tuhaf bir yerden bakarken kendisini de kapsıyordu.

Ertesi gün oturmuş sigarasını tütürürken, Stefano gece vakti tepeden inmiş olmanın alışılmadık yorgunluğunun keyfini çıkartıyordu; bedeninde hâlâ ağrının zevkini hissediyordu. Kırkları yıldızların altında aşmayalı çok olmuştu. O saatte tüm tepeyi birbirlerini seslerinden tanıyan neşeli ve küçük gruplar sarmıştı, gecenin içinde çalılara karşı bağırıyor ya da yuvarlanıyorlardı. Önlerinde ya da arkalarında gülüşen ve konuşan kadınlar yürüyordu. Bazıları şarkı söylemeye çalışıyordu. Dönemeçlerde duruluyor ve gruplar değişiyordu.

Lokantada Vincenzo, Gaetano ve toplulukta olan başkaları vardı. Şaraba dayanamayan, saçmalıklar yapan ve belki şimdi de bir çukurda uyuyan mali muhafıza gülüyorlardı.

Stefano onlara, “Utanmalısınız,” dedi. “Bizde herkes sarhoş olur.”

Biri çingiraklı sesiyle, “Eğlendiniz mi bari mühendis bey?” diye sordu.

Gaetano, “O eğlenmez çünkü kadınlardan hoşlanmıyor,” dedi.

Stefano gülümsedi. “Kadınlar mı? Hiç görmedim ki. Tabii papazın gözetimi altında kendi aralarında dans eden o eksik eteklerden söz ediyorsanız, o başka. Erkeklerle hiç dans etmiyorlar.”

“Düğün değildi ki bu,” dedi Gaetano.

“Hiçbirini beğenmediniz mi?” dedi kel Vincenzo.

“Evet, dinleyelim bakalım: En güzeli hangisiydi?” diye sordu Gaetano merakla.

Herkesin gözü Stefano’daydı. Bazılarının çukur ve fesat gözleri onu davet eder gibiydi. Stefano gözlerini çevirdi ve sigarasını uzaklaştırdı.

“Sizi yaralamak istemem,” dedi yavaşça ve kibar bir baş hareketiyle, “ama en güzeli diye biri yoktu. Size özgü bir güzelliğiniz var ve orada öyle biri yoktu...”

Konuşmak istemiyordu ama konuşuyordu. Ötekilerin coşkusunun yol açtığı kendine güvenle dili çözölmüştü. Onlara karıştığını, onlar gibi aptal olduğunu hissediyordu. Gülümsedi.

“Yoktu...”

“Kim ama?”

“Bilmiyorum. İzninizle konuşursam, sanırım hizmetçilik yapan kız. Dişi bir keçi gibi güzel. Heykel ile dişi keçi arası bir şey.”

Birbirine karışan sorular arasında sustu. Ona isimler söylemeye çalıştılar. Hakkında başka hiçbir şey bilmediğini söyledi. Ama ona yaptıkları tanımlardan, kızın adının Concia olduğu tahminine vardı. Eğer oysa dediler, o kız dağdan gelmişti ve gerçekten her türlü keçiliği yapmaya hazır bir dişi keçiydi. Ama onda bir güzellik görmüyorlardı.

Vincenzo, “Kadına benzeyenler hoşunuza gitmiyor mu?” diye sorunca hepsi bir ağızdan gülüştü.

“Concia gelmişti şenliğe,” dedi esmer bir genç, “onun iki ya da üç gençle kilisenin arka tarafına gittiğini gördüm. Mühendis bey sizin güzellik gençlere hizmet ediyor.”

“Kim ister ki onu? Yanında çalıştığı Spanò’ya da hizmet verdi,” dedi Gaetano Stefano’ya bakarak.

Stefano konuyu orada kesti. Şenlik kalabalığı ile tepede hissettiği tuhaf gökyüzü arasında ona bütün gün eşlik eden fiziksel yalnızlık duygusu yeniden belirmişti. Bütün bir gün boyunca Stefano kendini zamanın dışındaymış gibi yalıtılmış ve gökyüzüne uzanan dar yollara bakmıştı. Giannino neden gülerek ona, “Gidin, Fenoaltea’yla gidin. Eğlenirsiniz,” demişti?

Stefano ötekilerin arasına karışabilir, alçak ahşap kubbeli, şarap şişelerinin soğuması için denizliğe asıldığı odada şarkı söyleyerek ve bağırarak dışarıdaki parlak öğleden sonrasını unutabilirdi. Mali muhafız Pierino öyle yapmıştı. Ya da rengârenk, şarap yüzünden dünyayı umursamayan ve bağışlayan kalabalık arasında Concia’yı aramalıydı. Oysa Stefano ötekilerle kapanmış, ötekilerle dolaşmış ama onlardan ayrılarak bu kısa günde bile onu rahatsız eden şamadan, kahkahalardan, kaba müzikten kurtulmak için uzak durmuştu. Denizin mavi bulutuna boşlukta açılan o alçak pencere ona bu hayat hapishanesinin dar ve asırlık penceresi gibi görünmüştü. O renksiz badana duvarlarının arasında sessiz meydandan ve dar sokaklardan hiç çıkmamış kadınlar ve ihtiyarlar vardı. Onlar için bütün ufkun bir elin arkasında görünmez olduğu yanılsaması gerçektir.

Stefano iskambil kartlarının yelpazesi arkasından, konuşmayı kesmiş olan gençlerin yüzünü inceliyordu. Bazıları yukarıda doğmuştu. Hepsinin ailesi yukarıdan inmişti buraya. O canlı ve sürmeli gözler, kiminin esmer zayıflığı gökyüzünde asılı yalıtılmış ve ıssız hapiste ve mağ-

rada çekilmiş tüm ıstırapları yeniden canlandırır gibiydi. Hevesli bakışları ve gülüşleri minik bir pencere açıklığını andırıyordu.

Stefano elindeki kartı oynayarak, “Sevdim köyü,” dedi. “Bizimkilere tepeden bakan kaleye benziyor.”

Esmer genç gülümseyerek, “Yaşar mıydınız orada mühendis bey?” diye sordu.

Fenoaltea, “Her yerde yaşanır, hapiste bile,” dedi.

Stefano, “Tepede, keçilerin arasında yaşamak hoş olurdu,” dedi.

İşte yüreğindeki sızı buydu. Sevgilisi Concia’ydı, o da pis bir ihtiyarın ve çoluk çocuğun kösnül oynucağı olmuştu. Ama başka türlüünü tercih eder miydi acaba? Concia dağ köyünden daha da gizli ve ıssız yerlerden geliyordu. Dün, sardunya dikili tenekelerin dizildiği bir balkonu inceleyen on o esnek dans adımlarını anımsatan parlak ve sert havayı şehvetle içine çekerek Concia’ya adamıştı. Kırmızı ve yeşille süslenmiş asırlık sandıkların yer aldığı, tah-takurusu kemirdiği için çıtırdayan, ahır gibi mısır koçanları, zeytin dalları ve süzülecek taze peynirleriyle süslenmiş o alçak odalar bile onun yüzünü ve dar alnını keçiye benzetiyordu; onun yan bakışlarında asırlık mahremiyeti görüyordu.

Fenoaltea kartları toplarken, “Don Giannino Catalano’yu gördünüz mü?” dedi. “Sıra sizde mühendis bey.”

Stefano, “O gelmedi çünkü misafiri vardı,” dedi.

“Şenliklerde daima işi çıkar onun,” dedi Vincenzo ciddi bir suratla. “Camobreco’ya sorun onun misafirleri hakkında ne düşündüğünü.”

Gaetano, “Camobreco yaşı kuyumcudur,” diye açıkladı, “geçen sene yatak odasının penceresinden ona bir el ateş etmişti. Yaşlı adam paraları sayarken Don Giannino Catalano onun karısının tadını çıkarıyordu. Sonra gece vakti hırsız sandı diyerek durumu düzelttiler.”

“Yoksa siz inanıyor musunuz?” diye sordu biri.

“Kimse inanmıyor ama Camobreco huzur içinde yaşamak için hırsız olduğunu kabullendi.”

Kumsala yürürken Gaetano ona eşlik etti. Kızgın güneş altında Stefano bir an önce soyunmak için acele ediyordu ama arkadaşı onu kolundan çekiştiriyordu.

Stefano, “Siz de yüzün Fenoaltea,” dedi. Gaetano gölge yapan iki evin arasında durdu.

“Siz denize alıştınız: Kışı nasıl geçireceksiniz?” diye sordu.

“Başka alışkanlıklar bulurum. Tek arkadaşım onlar.”

“Ya kadınlar mühendis bey, onlarsız nasıl ediyorsunuz? Hiç mi alışmamıştınız onlara?”

Stefano gülümsedi. Gaetano, duvara dayanmış, sağ elinin parmaklarıyla gömleğinin yakasını düzeltiyordu.

“Ben sizi bırakayım, gidip yüzün mühendis bey. Ama uyarmak istiyorum. Evinizden uzak kalalı dört ay oluyor değil mi? Erkeksiniz değil mi?”

“Yeter artık, fazla kafa yormayın.”

“Özür dilerim ama bu bir yanıt değil. Sizi uyarmak istiyorum. Don Giannino Catalano’ya güvenmeyin. Size kadın gerekirse bana söyleyin.”

“Ne alakası var?”

Gaetano yola taşmış kumun üzerinde yürüdü, yeniden

yakaladı Stefano'nun kolunu, köşeyi döndüklerinde deniz belirdi.

“Gerçekten hoşlanıyor musunuz o hizmetçiden mühendis bey?”

“Concia, şu keçiye benzeyen kız. Değil mi?”

O durağan havada Stefano durdu. Ansızın şöyle dedi: “Fenoaltea...”

“Heyecanlanmayın mühendis bey,” diyerek iri eliyle onun kolunu okşadı. “Don Giannino Catalano kızın çalıştığı eve sık sık girip çıkıyor, üstelik o kadınının paylaşacak bir adam değildir. Hele ki sizin gibi buranın yerlisi olmayan bir adamla asla.”

O gün denizde erkek çocuklardan oluşan bir çete vardı: Özellikle ikisi kayalığa su sıçratıyorlardı. Stefano kuma oturmuş, gönülsüzce onlara bakıyordu. Midye gibi çıplak ve esmer oğlanlar kendi lehçelerinde bağırıp duruyorlardı; oluşan onca köpükten deniz Stefano'ya camdan oluşan bir manzara, boşlukta oluşmuş hercümerç bir yığın gibi görünüyordu, bunun karşısında tüm duyuları çekiliyordu, gölgenin dizleri altından çekildiği gibi. Gözlerini yumdu, önünden Giannino'nun piposunun minik bulutu geçti. Gerilimi öylesine acılı bir hal aldı ki Stefano gitmek için kalktı. Bir çocuk ona bir şeyler bağırdı. Stefano arkasına bile bakmadan kumsaldan ayrıldı.

Stefano, Elena'nın öğleden sonra onu görmeye gelmesinden korkuyordu. O sabah yatakta doğrulduğunda ruhu ve bedeni onu çok arzulamıştı ama şimdi görmek bile gelmiyordu içinden. Yalnız başına inine kapanmaktı arzusu. Bir önceki günün şamatası gibi şimdi çevresinde başkaları-

nın yüzleri dans ediyor, aptalca gürültü ederek boş boş gü-lüyordu; hepsi ilk günlerdeki gibi, bir saat önceki gibi dik-katli ve düşmancaydı. Entrika yüklü bakışlar, o imalı par-maklar tenini geriyordu. Kendine ait parçaların başkaları-nın merhametine kaldığını hissediyordu. Ona sen diyen ve bakışlarıyla sitem eden Elena; lokantada sersemce ortaya serdiği yüreğinin gizi, güneşin altında gecenin endişeleri. Stefano gözlerini yumuyor ve yüzü kasılıyordu.

Toprak yol boyunca neredeyse koşarak yürüdü. Concia'nın evinin önünden geçerken dönüp bakmadı. Bomboş göğ-e doğru uzaklaştığında ve ardında tepenin dimdik yük-seldiğini düşündüğünde, kaçmakta olduğunu anladı.

Sağında tekdüze deniz uzanıyordu. Başını öne eğip durdu, korkmuş olma düşüncesi onu sakinleştirdi. Bunun manasızlığını hemen anladı. Gaetano'nun, Giannino'nun yerini almak isteyerek konuşmasının kıskançlıktan kay-naklandığını fark etti. Bunu daha Gaetano'yla konuşurken anladıysa neden bunca endişelendiğini kendine sorarak rahatladı. Tek bir yanıt vardı ve onu gülümsetti: Görün-me-yen duvarlar, hücre alışkanlığı her türlü insani ilişkisini belirleyen unsurlardı. Geceleri basan endişeler de bundan kaynaklanıyordu.

Yükseklerde, beyaz zirvenin yamacında minik bir bulut vardı. Eylülün ilk bulutu. Bir buluşma saadeti hissetti. Belki de hava değişecekti, belki yağmur yağacaktı, belki eşikte otu-rup serin havaya bakmak, köyün seyrettiğini hissetmek mümkün olacaktı. Tek başına ya da pipolu Giannino'yla. Ya da Giannino da olmadan. Hapishane penceresindeki gibi yalnız başına. Bazen Elena'yla ama konuşmadan.

Elena çok konuşmuyordu. Stefano'ya gülümsemeye çalışarak bakarken yanıp tutuşuyordu ama yaşı yüzünden anaç görünüyordu. Stefano sabah erkenden gelmesini, karısı gibi yatağına girmesini, ne söz ne vaat bekleyen bir rüya gibi çekip gitmesini isterdi. Elena'nın küçük duraksamaları, sözlerinin tereddüdü, basit varlığı onda suçluluk duygusu uyandırıyordu. Kapalı odada suskun sözler söyleniyordu.

Bir akşam Elena tam kapıdan girmişti ki Stefano yalnız kalmak, avluda sigara tüttürmek için olasılıkla bir saat içinde birinin geleceğini söyledi. Elena korku ve kızgınlıkla hemen gitmek istedi ama Stefano onu okşayarak tuttu. Derken kapalı kepenklerin arkasında bir adım, bir soluk işitildi, sonra biri ona seslendi.

“Komutan,” dedi Elena.

“Sanmam. Bırakalım görsün: Bunda bir fenalık yok.”

“Hayır!” dedi Elena telaşla.

“Kim o?” diye seslendi Stefano.

Giannino'ydu. “Bir dakika,” dedi Stefano.

“Önemi yok mühendis bey. Yarın ava gidiyorum. Gelir misiniz siz de?”

Giannino gittiğinde Stefano döndü. Elena yatak ile duvar arasında, çiğ ışığın altında, yitik bakışlarla ayakta dikiliyordu.

“Söndür ışığı,” diye geveledi.

“Gitti.”

“Söndür ışığı!”

Stefano ışığı söndürdü, yanına geldi.

“Gidiyorum,” dedi Elena. “Bir daha da gelmeyeceğim.”

Stefano yüreğinin daraldığını hissetti. “Neden?” diye kekeledi. “Sevmiyor musun beni?” Yatağın yanına gitti ve elini tuttu.

Elena parmaklarını kıvırıyor, kasarak kapatıyordu. “Sana kalsa açacaktın ışığı,” diye mırıldandı. Beni sevmiyorsun.” Stefano onu kolundan tutarak yatağa çekti. Öpüştüler.

O sefer neredeyse soyunmadılar bile. Kapının arkasından sarıldılar birbirlerine ve Stefano onun kulağına fısıldadı: “Geleceksin değil mi Elena? Gelecek misin? Şöyle yapalım: Sadece dükkâna uğradığım günlerin akşamında gel... Hatta Elena, sabah çok erkenden, kimseler evden çıkmadan gel. Daha da güvende oluruz. Kimse görmez seni. Olur da biri gelirse ki gelmez, odanın topluyormuşsun gibi yaparız. Tamam mı? Ben yataktayken bir dakikalığına gel ve sonra kaç git. Senin de hoşuna gidiyor değil mi bana gelmek?”

Elena gülümsüyordu elbette. Ansızın Stefano kulağının içinde o kaba ama sıcak sesi işitti: “Bir dakika gelirsem mi memnun olacaksın? Bütün bir geceyi benimle geçirmek istemez misin?”

“Ben yabaniyim, biliyorsun,” deyiverdi Stefano, “bunun da güzelliği ayrı. Gece gelme. Seni böyle seviyorum.”

Az sonra tek başına gölgede yürüyerek sigarasını içerken Stefano ertesi günü ve Giannino’nun alaycı sesini düşündü. Elena’yla haz içinde geçirdiği dakikalardan ona unutulmuş, doygun bir yorgunluk kalıyordu, sanki kanı akınayı durduruyor, her şey karanlıkta bir rüyada olmuş gibi hisse-

diyordu. Ama ona yalvarmış, onunla konuşmuş, numaradan da olsa kendine ait samimi ve mahrem yönünü göstermiş olmaktan pişmanlık duyuyordu. Kendini zayıf hissetti ve gülümsedi. “Yabani bir tipim.” Ama masumiyetle de olsa temaslarının yorgunlukla, doygunlukla bittiğini kadına söylemesi gerekiyordu. “Bana analık yaptığını sanmasın.”

Seherden önce gelip ona seslenecek olan Giannino’nun tavrını düşünüyordu. Concia hakkında söylenenler doğru muydu? Elena yerine odasında Concia’nın olduğunu düşündü. Ama yavaşlamış olan kan akışında bir heyecan olmadı. “Aynı şey olurdu, o da yabani, onu sevmemi isterdi: O zaman bir de Giannino’dan gizlenmem gerekirdi.” Giannino’nun o nezaketinin altında vahşilik yattığını kim bilebilirdi ki? O bu topraklardan değil miydi? Stefano oluruna bırakmaya karar verdi, ertesi gün onu görecekti, onunla konuşacak ve kim bilir nereye gideceklerdi birlikte.

Oysa ertesi gün, güneşin doğmasından önce deniz boyunca yürürken Stefano uzun uzun Concia’yı düşündü, onu vahşi, yakalaması zor, bir kez pusuya düşse bile gene kaçacak biri olarak geçirdi zihninden oysa Giannino gibi bir adama –fişekliği ve karanlıkta parlayan beyaz dişleriyle– bir haydudun sevgilisiymiş gibi sadık ve uysaldı.

Giannino gülerek bir önceki akşam rahatsız ettiği için özür diledi.

“Sizin için değil mühendis bey ama bu gibi durumlarda kadınların şeytanileştiklerini ve gitmekle tehdit ettiklerini bilirim. Sizi rahatsız etmek istemezdim.”

Denizden esen ılık soluk sözleri yumuşatıyor, söze dökelemeyen letafeti besliyordu. Her şey belirsiz ve ılıktı, bu

saatte onu kaygılar bastığını düşününce Stefano gülümse-
di ve hafifçe şöyle dedi:

“Rahatsız etmediniz beni.”

Deniz tarafında Concia’nın evinin önünden geçtiler. Ev soluk, kapalıydı, günü bekliyordu, belki de sahilde en önce o uyanacaktı. Giannino oyalanmadan sertçe sola sap-
tı. “Ana caddeden gidelim,” dedi. “Dere boyunca yürüyece-
ğiz. Uyar mı size?”

Toprak yolun üzerinde otlar titreşiyordu. Stefano, bu gri avcı ceketin bir önceki akşam aydınlık odanın eşiğinde onu bir an gördüğünde de üzerinde olduğunu düşündü. Pe-
şinden giderken pantolonunu içine soktuğu uzun botlarını da fark etti.

“Ben dünkü gibi ceket giydim,” dedi usulca.

“Önemli olan üzeri kirletmemek.”

İlk ışıklarda hâlâ içeri doğru, kuru dere yatağının ya-
nındaki salkımsöğütlerin altından yürüyorlardı. Giannino’nun sırtına çaprazlama astığı tüfek, attığı adımlarla iki yana sallanıyordu. Başlarının üzerinde bulutlar ve pem-
bensi alevler birbirine karışıyordu.

Giannino arkasına bakmadan, “Av için kötü bir mevsim,” dedi. “Yaz bitti ama güz de başlamadı. Bir-iki karata-
vuk ya da bıldırcın buluruz.”

“Benim için fark etmez. Sizi izleyeceğim.”

Stefano’nun hiç bulunmadığı bir yerde, iki tepenin tam arasındaydılar. Tek tük ağaçlar ve çalılar gölgeden çık-
maya başlamıştı. Bir tepenin çıplak zirvesi pırıl pırıl göğün altında aydınlanıyordu.

“Hâlâ yaz,” dedi Stefano.

“Yağmuru ve rüzgârı yeğlerim. Keklik gelir o zaman.”

Stefano’ya kalsa oturur, şafağın devinimsizlik içinde sökmesini izlerdi: Aynı göğün, aynı dalların, aynı yamacın solmasını ve kızarınasını görürdü. Yürüdükçe sahne değişiyordu: Artık nesnelerden fışkıran şafak değildi, nesneler ışığı izliyordu. Stefano açık havanın keyfini bir pencereden ya da eşikten çıkarmayı seviyordu.

“Catalano, bir sigara yakalım.”

Stefano yakarken Giannino ağaçların tepelerini inceleyordu. Yaprakların arasında sıra dışı bir cıvıltı geldi.

Stefano şöyle dedi: “Siz benim yanımda bir kadın olduğundan emin misiniz Catalano?”

Giannino işaretparmağını dudağına dayadı, gergin yüzünü ondan yana çevirdi. Sonra yanıt olarak gülümsedi. Stefano kibritini ıslak otların arasına attı ve oturacak yer aradı.

En nihayetinde Giannino ateş etti. Şimşek hızıyla, sabaha, göğe, kaçan gölgeye, ardından gelen sessizliğe ateş etti: Tekdüze kırlara yayılmış olan saydam serinliğe.

Düzlükten çıktılar, Stefano da şimdi çevreye kulak kabartmaya başlamıştı.

“Tepeye çıkalım,” dedi Giannino, “Orada bir-iki bıldırcın olur.”

Çıplak yamaçtan tırmandılar, her yeri kuru otların sarısı sarmıştı. Çok taş vardı, yuvarlak tepe yüksek değil ama uzaktı. Stefano yar kenarlarında bazı uzun ve mor bitkilerin salınışını fark etti.

Giannino, “Hiç çıkmadınız mı buraya?” diye sordu. “İşte bizim toprağımız. Avlayacak hayvan bile yok.”

“Balık veren deniziniz var.”

“Tüysüzken güzel olan bildircinımız var. Tutku yaratabilen tek av o.”

Stefano nefes nefese, “Belki de bu yüzden başka bir şey yapmıyorsunuz,” diye yanıtladı.

“Ateş etmek ister misiniz? Şurada, taşın arkasında: Bir bildircin var. Vurun onu.”

Stefano karar veremediği gibi kuşu da göremiyordu ama Giannino tüfeği elleri arasına koyuverdi ve yüzünü yüzüne yaklaştırarak hedef aldırıldı.

Patlama üzerine bir şey uçuverdi. Stefano, “Benim işim değil bu,” dedi.

Giannino aldı tüfeği, bir el daha ateş etti. “Yakaladım,” dedi. “Siz onu yuvasından çıkarttınız.”

Çalıların arasında onu ararken uzaktan yankı yapan kuru bir patlama daha işittiler. “Eğlenen birileri daha var,” dedi Giannino. “Ah işte burada, yaralanmış.”

Etrafındaki boz taşlara benzeyen hayvan yerde sarsılıyordu. Giannino o tarafa doğru koştu, bildircini yerden aldı, doğrulurken kamçıymış gibi yere fırlattı. Sonra tekrar yerden alıp Stefano’ya uzattı.

“Acımasızsınız,” dedi Stefano.

“Havanın sıcak olduğunu söylemeniz daha iyi,” dedi Giannino ensesini kurulayarak.

Yamaç kenarındaki bitkileri sallayan hafif bir esinti vardı. Stefano bakışlarını kaldırıncı uzaktan denizin üzerindeki güneşi gördü.

Hayvancığı cebine sokarken, “Gidelim haydi,” dedi Giannino.

Başka da bir şey bulamadılar, ter içinde, ağrıyan ba-

caklarıyla kuru dere yatağına indiler. Bütün ağaçlar uyanmıştı, gölge yapıyordu.

Giannino bir yere oturup, “Şimdi yakalım bir sigara,” dedi.

Eğik güneş ışınları süzülürken ipek gibi harelenen dumana boğuldular. Giannino ağzını araladığı anda mavi duman yavaşça çıkıyordu ve sanki havanın serinliği onu yoğunlaştırıyordu: Havada acı salkımsöğüt kokusu vardı.

Giannino gözlerini kısarak, “Bizim buralarda bildircin ne anlama gelir bilir misiniz?” diye sordu. Stefano bir-iki saniye süzdü onu. “Ben de gideceğim bu ava,” dedi kayıtsızca.

Giannino fesat bir ifadeyle güldü, cebini karıştırdı. “Alın mühendis bey. Siz vurdunuz sayılır.”

“Hayır.”

“Neden? Ev sahibenize pişirtirsiniz. Kızına hatta, böylece size bildircin ikram ettiğini söyleyebilir!”

Stefano ansızın şöyle dedi: “Size düşer Catalano. Size bildircin ikram edecek kimse yok mu?”

Giannino sessizce güldü. “Alın mühendis bey. Yüzünüzden okunan bildircin hazımsızlığından sonra size iyi gelecektir. Ama karabiber ister bu, yoksa yabanıl bir tat kalır.”

Onun elini iterken Stefano, “Sanki sizi boynuzlamışım gibi olur,” dedi.

Giannino sakalının içinde güldü, ışınların harelerini dağıttı. “Hoşunuza gidecekse neden olmasın? Kimse engelleyemez sizi.”

Stefano birdenbire mutlu hissetti kendini. Elena’nın bedeninden özgürleştiğini hissetti, canının istediğini yapabileceğini, onu basit bir hareketle tutabileceğini ya da itebi-

leceğini anladı. Bu basit düşünce, her kadının bir bildircin taşıdığı fikri onu neşeyle doldurdu. İçine mühürlemek için sıkı sıkı tuttu bu düşünceyi ve hiçbir şeyden oluşan bu neşesini hiçbir şeyin bozamayacağını hissetti. Alışılmadık saat, zamanın durması, deniz banyosuna ayırdığı malum saat ve onun lokanta molası uzaktan bakıldığında bir eyleme bağlıydı ve bu ona neşe vermişti. Giannino yetiyordu, gündüğümü yetiyordu, Concia'yı düşünmek yetiyordu. Ama mutlu hissetmek için âni yineleme düşüncesi -kötü alışkanlıklar böyle doğuyordu- şimdiden mucizeyi bozuyordu. Huzursuz ama mutlu bir şekilde, "Concia bir bildircin, Concia da bir bildircin," diye yineliyordu.

Kızgın güneşin altında kırları aşarak dönerlerken Stefano serin düzlükle o aptal düşüncenin yüreğinde kenetleneneğini şimdiden biliyordu; tıpkı Giannino'nun şakasındaki sözün ebediyen Concia'nın bedeninde can bulacağı gibi.

"Bağışlayın beni Catalano..." diye söze başlarken patikaya fırlayıveren ve Giannino'nun üzerine atılan bir av köpeği tarafından konuşması kesildi. "Hey Pierino!" diye seslenen Giannino adama hiç bakmadan köpeği tasmaından yakalayıp durdurdu. Tam karşılarında biri yanıtladı onları.

Patikanın tepeden inen anacaddeyle birleştiği yerde elinde tüfeği, sırtında kısa peleriniyle dimdik dikilmiş mali muhafızın onları beklediğini gördüler. Köpek neşeyle önden koştu.

Dönüş yolunu birlikte yürüdüler.

Genç adam, "Mühendis bey, siz de avcı mısınız?" diye sordu.

Stefano Şenlik akŐamından onu başı açık, coŐkulu ve kıpkırmızı olmuş haliyle anımsıyordu. Şimdi bakışları, pır-pırlarının rengi gibi acımtıyordu.

“Ne mutlu yeniden g r Ő t k,” dedi.

Pierino tek gözünü k st  ve Giannino’ya döndü. “İki-nizden birini yalnız görmüş olmalıyım? Ne zaman?”

Stefano gencin, hendeğe     mesinden   nce yıldızların altında b    r r gibi çıkarttığı sesleri ve çığlıkları hatırladı; şöyle ki rahibin peŐindeki bir grup kız ve hatta Vincenzo gibi   nceden Őark  s  leyen pek   ok kişi suç ortaklığından sıyrılmak istercesine kendilerini bayırdan aşağı salaarak yuvarlanmışlardı. Stefano da uzaklaŐmıŐtı ama o karanlıkta aklına d Ő en uzak   ocukluğuna ilişkin bir anının keyfini sürüyordu:   ocukluğunda da sarhoŐlar tepelerden inerler, evlerinin   n nden g r  t yle geçerlerdi.

“Ben de Catalano’ya Şenliğe neden gelmedi diye soruyordum,” dedi Stefano. “Siz eĐlenmiŐtiniz gördüğüm kadarıyla.”

“Catalano su altında çalıŐır!” dedi Pierino.

Stefano Şöyle dedi: “Doğaldır. Kim içer bu köyde?”

“Hava   ok sıcak     n k .”

“Biz daha masumuz,” dedi Stefano, “ikisi arasında seçim yapınca Őarab  yeğleriz.”

Giannino sinsi sinsi gülüyordu.

Pierino da hoŐnutlukla gülümsedi. “Romatizma yapan bir Şarap. İnanın terleyerek uyuyakalıp   Ő yerek uyanmayı beklemiyordum.”

“Kabahat sizin,” dedi Stefano. “Hendeğe papazın kızlarından birini almalıydınız.”

“Siz öyle mi yaptınız?”

“Ben mi? Hayır... Maremma’da olduğunuzu söylerken ve mandaları çağırırken işittim sizi.”

Giannino gülüyordu. Pierino da kıkırdadı, köpeğine seslendi. “Acınası köy,” diye homurdandı biraz sonra, “insanın neşelenmesi için hayvanlaşması gerekiyor.”

O gün öğleden sonra, Stefano odasında yalnız kaldığı anda kendini yatağına atıverdi; bu sefer tek neden bezginlik değildi. Küçük masasında dizili duran önemsiz kitapları da ona bir şey ifade etmedi. Mesleği o kadar uzakta kalmıştı ki: Zaman alacaktı. Sabahı, neşesini düşündü, hüzünle yeniden hatırlayabildiği kadın bedeni tadını hissediyordu. Elena bu öğleden sonra gelmezse kendi kazanmış olacaktı, anlaşmışlardı, öyle korkmuş gibi sahneler yapmayacaktı, hiçbir şey sormadan bedenini sunmayı kabullenenecekti.

Durgun bir havada akşama doğru serinlikle uyandı. Kendinden önce köyü hissetti, sanki hâlâ uyur gibiydi; çocukların, kadınların ve köpeklerin sakin hayatı akşam esintisi altında yaşanıyordu. Kendini sorumsuz ve bir sivri-sinek vızıltısı gibi hafif hissediyordu. Denizin ötesindeki saydam meydan gün batarken sararmış olmalıydı. Lokantanın önünde herkes oyuna ve kibar konuşmalara hazırlanmış olarak buluşmuştu. O ânı yakalamak için kımıldamadı, derinlerden daha da güzel bir emin olma duygusunun doğuşunu bekledi. Artık uyumuyordu ve bu huzur gerçektir. Hapishane artık çok geride kalmıştı, yarı uyur yarı uyanık haliyle oraya yavaş yavaş dönebilirdi.

Stefano ertesi sabah Elena'nın -akşam buluşmalarının karanlığında ve orgazmında unuttuğu- sesi gibi donuk ve kızgın bakışlarını gördü. Önceleri kaçınmasına rağmen Elena'ya onu hatırladığını hissettirmek için, bir önceki akşam tedirginlik içinde annesinin dükkânına uğramıştı. Elena yoktu, kat kat giyinmiş, devinimsiz oturan ihtiyar iç köylerin lehçesiyle konuştuğu için zar zor anlaşılabilmişlerdi. Stefano süt tenceresini bırakmıştı; bu iyilikten değil, Elena'ya ertesi sabah süt getirme bahanesi yaratmak içindi. Stefano şimdiye dek sütünü sabahları sürüsüyle geçen keçi çobanından istiyordu.

Elena gündoğumundan sonra, Stefano çoktan kuru ekmeğini çiğnerken geldi. Elinde tencereyle çekinerek eşikte durdu ve Stefano onu hâlâ yatakta bulacağını umduğunu anladı.

Stefano girmesini söyledi, gülümsedi, elinden tencereyi alırken kaçamak okşayışı bu sabah kepenkleri kapatma zahmetine girmeyeceklerini söylüyordu. Elena da gülümsedi.

Stefano, "Beni hâlâ seviyor musun?" diye sordu.

Elena sıkılganlıkla bakışlarını yere indirdi. Bunun üzerine Stefano öpüşmeseler de yanında olmasından hoşnut olduğunu dile getirdi; kadın erkeğin tek niyetinin bu olduğunu sanmamalıydı. Biraz sert ve yabani davrandıysa onu bağışlamalıydı çünkü uzun zamandan beri yalnız yaşıyordu ve bazen herkesten nefret ediyordu.

Stefano gülerek elini tuttu ve ona şöyle dedi: "Bana

neden siz diye hitap ediyorsun?” Sonra ona sarıldı, Elena kapı açık diye çırpınsa da onu öptü.

Elena, “Süt ısıtmamı ister misin?” diye sordu. Stefano bunun erkeğin eşine düşen bir iş olduğunu söyledi.

Elena somurtarak, “Bunu defalarca yaptım” dedi, “tanışıklığım olmayan insanlar için bile.”

Yatağın ucuna oturan Stefano onu dinlerken sigarasını yaktı. Kahverengi iç eteğin örttüğü bedenden bu kederli sözlerin yükselmesi garipti. Ocaktaki tencereye bakarken Elena eski kocasından yakınıyordu; ne var ki Stefano bu sesle, beyaz iç çamaşırını anımsarken tereddüt eden bu bakışları birbirine yakıştıramıyordu. Ocaktan yükselen taze keçi sütü kokusu içinde Elena tahammül edilir hal alıyor, sıradan ama iyi yürekli, tavuklar, bir hizmetçi ya da süpürge gibi sevilesi olmasa bile katlanılır bir kadın oluyordu. Aralarında o basit rahatlatma dışında hiçbir şey yaşanmadığını düşünerek Stefano sohbeti paylaşabiliyor, yüreğinde ummadığı bir huzurun tadını çıkarıyordu.

Elena, Stefano’yu yatağın ucundan kaldırarak ortalığı toplamaya başladı. Stefano sütünü içti, sonra mayosunu havluya sarmaya başladı. Elena valizin ve giysilerin durduğu sandığa kadar ortalığı süpürdü, bakışlarını kaldırdı ve aniden şöyle dedi:

“Çamaşırlarını dolaba dizmen gerekiyor. Bu valizin içindekileri yerleştirmelisin artık.”

Stefano karşı çıkacak bir şey bulamadığına şaşırıldı. Uzun zamandır valizi dolap üzerinde hazır tutmuştu, çünkü her an yeniden kapağını kapatıp yola çıkacak gibi yaşamıştı. İyi de nereye gidecekti ki? Giannino’ya da böyle söy-

lemişti; o evrak her an gelebilirdi, kelepçeler takılabilirdi, kim bilir hangi cehenneme kovulabilirdi. Ama artık bunu düşünmez olmuştu.

“Olduğu yerde bırakmak istiyorum.”

Elena ona kızgın tavrıyla baktı. Stefano böyle çekip gidemeyeceğini hissediyordu, sabahı bu kadarcık sevgiyle bitirmemeliydi; öte yandan onu alıştırmak da istemediği için eşikte kararsızca dikildi.

“Git, git haydi,” dedi Elena kızararak, “Git yüz. Diken üstünde duruyorsun.”

“Bak gördün mü, sabahları yalnız oluyoruz,” dedi Stefano. “Gene sabahları gelir misin?”

Elena yanıt olarak elini geçiştirircesine salladı, Stefano da gitti.

Günler hâlâ durup çevreye bakacak, zamanın dışındaymış gibi yalnız hissedecek kadar uzundu. Stefano denizin üzerindeki göğün serinlediğini, cam gibi olduğunu, sanki gençleştiğini fark etti. Çıplak ayağını kuma bastığı anda çimene basmış gibi hissediyordu. Bu odasını su basmasına neden olan birkaç gece fırtınasından sonra olmuştu. Sonra hava serinlemiş, sabahın ilerleyen saatlerinde görülen –artık kumsala daha erken gidiyordu çünkü lokantanın pek çok müdaviminden sıkılıyordu, Giannino ve bir iki başka kişi öğlene doğru geliyordu– o yangın havası, o kızgın sıcağın parlak çaresizliği artık çok geride kalmıştı.

Stefano bazı sabahlar kuma çekilmiş ve örtülerle sarılmış büyük balıkçı kayıklarının geceden denize itilmiş olduklarını görüyordu; sık sık da şimdiye dek rastlamadığı balıkçıların ıslak ağları onardığına şahit oluyordu.

Bu serin saatte mali muhafız Pierino da geliyordu. Yirmi yaşını henüz geçmiş gencin kaslı bedenini görünce Stefano onu besleyen coşkun kanı kıskanıyor ve bu Toscana boğasının kadını var mı diye merak ediyordu. Dedikodular eksik değildi. Bu tam Concia'ya uygun bir bedendi. İşte bu düşüncelerle oyalanırken bir gün Giannino'nun onlarla hiç denize girmediğini fark etti. Sarışın ve tombul Gaetano bile gelmişti ama Giannino asla. Kılı ve ince olmalı diye düşündü Stefano, kadınların sevdiği gibi kaslı ve eğri büğrü. Belki de kadınlar kaslara hiç bakmıyorlardı.

Kayada oturup Pierino'yla sohbet ederken Stefano şakalaşıyordu. "Siz de oturaklısınız," dedi bir sabah ona mahsus. Ama o bu şakayı hatırlayamadı.

Çenesiyle tepenin üzerindeki gökteki beyazlığı işaret ederek, "Tatilimiz bitiyor gibi," dedi. "Kışın buranın buz kestiğini söylediler bana."

"Yok canım, ben ocak ayında bile denize girdim."

"Sizin kanınız farklı akıyor tabii."

"Sizi de sıtma ateşi tutuyor."

"Henüz değil ama bu gecelerde tutacak gibi görünüyor."

Pierino kollarını kıyıya doğru açarak alaycı bir ifadeyle şöyle dedi: "Ne köy ama!"

Stefano gülümsedi. "İyice tanıyınca, ötekiler gibi bir köy. Dört aydır buradayım ve şimdiden dayanılır buluyorum. Tatildeyiz burada."

Pierino başını öne eğmiş, düşünüyordu: Başka bir şey geçiyordu zihninden. Stefano geçen bulutlar yüzünden karanın denizin içinde, ayaklarının dibindeki köpüklere baktı.

Pierino yeniden, "Görüyorsunuz işte ne köy," dedi ve

kumsalın son diliminde, güneşin vurduğu yerde, denizin içindeki bazı siyah noktacıkları gösterdi.

“Görüyorsunuz işte! Orası kadınlar bölümü.”

Stefano, “Belki de çocuktur onlar,” diye mırıldandı.

“Yok canım, kadınlar plajı orası,” dedi Pierino kalkarak. “Karınlarında ne taşıyacaklarını sanıyor o kadınlar? Kimse ellerini sürmezse onlara asla kadın olamayacaklar.”

Stefano yanıt olarak, “Sizi temin ederim, onlara da el süren vardır,” dedi. “Köyün pek çok evinde, pek çok dokunmalar oluyordur. Olur böyle şeyler. Catalano’ya sorun.”

“Siz buranın kadınlarını beğeniyor musunuz?” diye sordu Pierino suya atlamaya hazırlanırken.

Stefano dudaklarını büzdü. “Pek az var.”

Öteki de, “Keçiye benziyor bunlar,” dedi ve suya daldı.

Kıyıda giyinirlerken Stefano gülerek şöyle dedi: “Hele bir tane var, hepsinden daha keçi, köyün dışında, köprüden ötedeki gri evde. Tanıyor musunuz onu?”

Pierino durarak, “Spanò evi mi?” diye sordu.

“Şu pencerelerinde sardunyalar olan.”

“O evet. Affedersiniz ama mukayeseyi anlayamadım. İnce yapılı ve düzgün hatlı bir kadın o. Nasıl oldu da tanıdınız onu?”

“Çeşmeye testi taşıırken gördüm.”

Pierino gülmeye başladı. “Siz hizmetçiyi görmüşsünüz.”

“Evet ya.”

“Nasıl evet? Söz konusu edilen Carmela Spanò; size onun Giannino Catalano’yla nişanlı olduğunu söyleyebilirim.”

“Ya Concia?”

Lokantaya vardıklarında her şey anlaşılmıştı, Stefano

şenliğin ertesi sabahında lokantadakilerin onun saflığıyla neden o kadar alay edip güldüklerini şimdi anlıyordu. Herkes onun hizmetçi hakkındaki cömert sözlerini evin sahibesine yormuştu ve Giannino ismi durumun fesatlığını daha da artırmıştı.

Pierino, “Concia denen kızı bir kere gördüm,” dedi, “Size geldiği kadar iğrenç görünmedi bana. Bana sorarsanız çingene havası var onda derim.”

O sırada Gaetano eşiğe çıktığından söylenenleri duydu ve bakışları canlandı. Stefano umursamazca girdi içeri.

Ayakta durup, masada katlanmış duran gazeteyi gözden geçirirken, yaşlı lokantacı kadın geldi ve ona az önce komutanın uğradığını, onu sorduğunu söyledi.

“Ne için sordu?”

“Acelesi yok gibiydi.”

Stefano gülümsedi ama bacakları titredi. Bir el omzuna dokundu. “Korkmayın mühendis bey, siz masumsunuz.” Gülen Gaetano’ydu.

“Yani geldi mi, gelmedi mi?”

Köşede kahvelerini içen gruptan iki kişi başlarını kaldırdılar. Biri şöyle dedi: “Aman tetikte olun mühendis bey. Komutanın elektrikli kelepçesi var.”

Stefano ciddi ifadesiyle, “Bir not bırakmadı mı size?” diye sordu. Lokantacı kadın başını salladı.

O sabah oynanan iskambil oyunu öfke yüklüydü. Stefano diken üstünde oturuyordu ama bırakmaya da cesaret edemiyordu. Geldiği zaman Giannino’yu başıyla selamlarken ona düşman bakışlarla baktığını hissetti: Nişan olayından kendisini haberdar etmedikleri için gücenmişti. Aslın-

da başka bir sırrın sıkıntısı olduğunu biliyordu; belki de şu anda komutanın elinde tuttuğu amansız evrak onu yeniden hapse tıkacaktı. Bu düşüncenin endişesiyle Concia da ona işkence etmeye başladı: Eğer Giannino'nun onda gözü yoksa bahane kalmamıştı ve şansını deneyebilirdi. İçten içe bunun doğru olmadığını umut etti, Giannino ötekini ziyaret ettiğinde kızı da baştan çıkarmış, merdiven altında sıkıştırmış olabilirdi. Çünkü eğer kimse kızı arzulamadıysa geçmişte kalan hayalleri çocukça kalıyordu ve herkes alay etmeye hak kazanıyordu.

Giannino, Gaetano'nun kartlarına eğilmiş, bir şeyler söylüyordu. Stefano elindekileri attı ve yüksek sesle şöyle dedi: "Benim yerimi mi almak istiyorsunuz Catalano? Sanıyorum yağmur yağacak ve kapısı ardına dek açık bir evim var." Herkesin bakışları altında çıktı.

Tozlu rüzgâra daldı, sokak ıssızdı. Bir dakikada kışla-ya vardı, zihnindeki düşünceler yüreğinde dörtlü ile ilerliyordu. Bir hücrenin demirli penceresi önünde elinde tence-resiyle yaşlı bir kadın duruyordu, sanki o anda konuşmasını yarıda kesmiş gibiydi. Ayakları çıplak ve nasırlıydı. Birinci katın balkonundan bir jandarma eğildi ve ona bir şeyler bağırdı. Stefano elini kaldırdı, jandarma ona beklemesini söyledi.

Kıvrıkcık saçlı genç, gömleğinin kollarını sıvamış halde, nefes nefese kapıyı açtı ve ona nazikçe komutanın orada olmadığını söyledi. Stefano bakışlarını fondaki boş girişte, merdiven holünde dolaştırdı; en dipteki küçük pencere yaprakların yeşilliğine açılıyordu.

Stefano, "Gelip beni sormuş," dedi.

Jandarma rüzgârla uğuldayan kapıdaki ihtiyar kadına bir şeyler söyleyip kapıyı yüzüne örttü, sonra Stefano'ya döndü.

“Sizin bilginiz yok mu?” diye sordu Stefano.

Tam o anda sesi duyuldu, ardından da merdivenin korkuluğunda komutanın çehresi belirdi. Jandarma onu fark ettiği anda kızardı, kapıyı örttüğünü söylemeye çalıştı.

Komutan dışarı uzanarak, “Mühendis bey gelin, gelin aferin,” dedi.

Üst kattaki yazıhanede ona bir belge uzattı. “İmzalamanız gerekiyor mühendis bey. Eyalet Komisyonu ihbar tebliği. Nasıl oldu da sizi buraya tebliğ etmeden göndermişler, ben de anlamadım.”

Stefano kararsız eliyle imzaladı. “Hepsi bu mu?”

“Hepsi bu.”

Bir an sakin yazıhanede birbirlerine baktılar.

“Başka bir şey yok mu?” diye sordu Stefano.

“Başka bir şey yok,” diye mırıldandı komutan onu süzerek. “Meğer şimdiye dek burada bulunduğunuz size haber verilmemiş. Ama artık biliyorsunuz işte.”

Stefano rüzgârı hiç fark etmeden evine gitti. O yüzün merdiven korkuluğunda belirmediği anda, korktuğu evrakın aslında ona özgürlük vaadi taşıdığı yoğun umuduyla sarsılmıştı. Avluyu geçerken kalbi hâlâ hızla çarpıyordu, kapısını ardından örttü ve sanki hücredeymiş gibi odasında yürümeye başladı.

Yatağın dibindeki duvara beyaza boyalı bir dolap dayalıydı, valiz de üzerine kaldırılmıştı. Stefano bavulun boşaltıldığını, tüm giysilerinin dolaba yerleştirildiğini fark

etti. Ama buna şaşkınlık göstermeden gözlerini yumarak, ağzını sıkarak, zihninde tek bir düşünce yakalamak ve gözlerine bir tek o düşünceyi mühürlemek istercesine voltaya devam etti. Çok kereler düşünmüştü: Onun çabası çok zaman onu yalıtırmak, çöldeki bir kule gibi doğrultmaktan ibaretti. Düşünce insafsızlıktı, yalnızlıktı, ruhun kendini her söze, en gizli kandırmacaya kayıtsızca kapatmasıydı.

Nefes nefese durdu, bir ayağını iskemleye, çenesini yumruğuna dayadı ve ısrarla Elena'nın dolabını seyretti. Sonra, diye düşünmüştü hep. Her tatlılık, her temas, her terk hapisteymiş gibi yüreğine sırlanıyordu, bir kapris gibi disiplin altına alınıyordu ama artık dışarıya, vicdana ait hiçbir şey sergilenmemeliydi. Artık hiçbir şey dışa bağımlı olmamalıydı: Ne eşyalar ne de insanlar ona dokunmalıydı bundan böyle.

Stefano dudaklarını buruşturarak kapattı çünkü gücün, içinde acılı ve verimli bir şekilde geliştiğini hissediyordu. Artık hiçbir umuda tutunmamalı, her acıyı kabullenerek önlemeli ve onu inzivada boğmalıydı. Daima hapiste olduğunu varsaymalıydı. Ağrıyan bacağını iskemleden indirdi, yeniden odada yürümeye başladı, kendini yeniden güçlendirmek için bu şekilde davranmak zorunda kalan kendine gülümsedi.

Elena'nın dolabı oracıktaıydı işte. Birkaç parça giysisi, sevgiyle serilmiş gazete kâğıtları üzerine dizilmişti. Stefano, Giannino'ya bavulunu açmaya cesaret edemediğini, kendini burada geçici saydığını itirafettiği akşamı anımsadı. Giannino, Concia ve ötekilere ait imgeler, denizin ve görünmez duvarların imgeleri, onları gene de yüreğinde

sırlayacak ve sessizlik içinde tadını çıkaracaktı. Ama ne yazık ki Elena bir imge değildi, Elena bir bedendi, aynen onunki gibi hayata ait ve bastırılamayan canlı bir beden.

Stefano şimdi bu düşüncenin kıskanç yumuşaklığı yüzünden ona müteşekkir olmalıydı. Ama Elena'yla konuşmayı sevmiyordu; mahrem ilişkiden doğan o sağır hüznün onun kadından nefret etmesine ve onu en ihmalkâr halleriyle düşünmesine neden oluyordu. Elena bir gün gerçek anlamda bir sahiplenme eylemi ya da sözüne başvurursa Stefano onu kendinden koparır atardı. Sabahları aralarında yenilenen ve Elena'nın önemsiz göstermeye çalıştığı o hazzı yaşanması gereken bir şey olarak keyifle yaşıyor ama aynı zamanda da onu sinirlendiriyor, hapishanesine daha fazla zincirliyordu. Onu yalıtımlı ve her türlü terk olasılığını elinden almalıydı.

Dolap güzel olmuştu, ev havası yaratmıştı ve Stefano Elena'ya borcunu ödemek istercesine eliyle okşarken, ona ne söyleyeceğini düşünmeye başladı.

V

Daha önceleri, sabah buluşmalarının birinde Stefano kadına şöyle demişti: “Biliyorsun, günün birinde gideceğim. Çok fazla bağlanmaman temkinli bir hareket olur.”

Elena çırpınarak, “Bilmiyorum, neden böyle yaptığımı bilmiyorum,” demişti ama sonra kendini toparlamış,

onu süzerek, “Sen mutlu olacaksın o zaman tabii,” diye eklemiştir.

Daha gamlı konuşmalarında Elena, iskemleye fırlattığı pamuklu iç eteğini andıran titrek, boğuk, kaba saba ev kadını sesini kullanıyordu. Seher vakti mutfakta gömleğiyle dolaşan bu kadının dudağının üzerinde bir-iki kıl vardı, saçları sert ve bakımsızdı.

Stefano yetinmesini bilmiyordu. Onu sesin titrekliliğinden çok, o dudakları bir-iki saniyeliğine ele geçiren duyarlı ve mutlu tebessümle yastığa dikili o gözkapakları sinir ediyordu.

Elena bir keresinde, “Bakmamak gerekir,” diye gevelemiştir.

“Tanışmak için bakmak gerekir.”

Sabah, kepenklerin arasında bir loşluk belirliyordu.

Elena sessizlikte, “Birbirini sevmek yeter,” diyordu, “ve sana aynı kanı taşıyormuşuz gibi saygı duyuyorum. Sen benden çok daha fazla şey biliyorsun –bunu yadsıyamam– ama annen olmak isterim. Dur böyle, bir şey deme, uslu dur. İstedğinde muhabbetli olabiliyorsun.”

Stefano yumulu gözleriyle uzanıyor, bu sözleri usulca Concia’nın dudaklarına konduruyor ve Elena’nın koluna dokunurken Concia’nın esmer tenini düşünüyordu.

Bunlar, dışarıda hava daha yazken olmuştu. Ama dolabın toplandığı o günün akşamında, Stefano lokantada Giannino’yu beklerken yağmur yağmaya başlamıştı. Gaetano ağzında sigarası şöyle demiştir: “Mühendis bey, bir yeri açık bırakmadınız, değil mi?” Sonra eşikten yağmura bakmışlardı; Giannino da yağmur damlaları inci gibi saka-

lına dizilmiş olarak gelmişti. Bütün yol kararıyor, kirleniyordu; su akıntıları taşları temizliyor, nem iliklere kadar işliyordu. Yaz bitmişti.

“Soğuk oldu burası,” dedi Stefano. “Bu kış kar yağarmı?”

“Dağlara yağar,” dedi Giannino.

“Burası Kuzey İtalya değil,” dedi Gaetano. “Noel akşamı bile pencere açabilirsiniz.”

“Ama mangal kullanıyorsunuz. Nedir mangal?”

“Kadınlar kullanır,” dedi Giannino ve Gaetano. Sonra Giannino devam etti: “Bakır bir leğendir, içi köz ve kül dolu olur, yelpazeyle ısısı dağıtılır, odalara konur. Sonra üzerine otururlar ve ısınırlar. Rutubeti kovar,” dedi gülerek.

“Sizin gibi sürgünlerin ihtiyacı olmaz,” diye ekledi Gaetano. “Denize girmeye devam ediyor musunuz?”

“Yağmur yağmayı sürdürürse ben de bırakmak zorunda kalırım.”

“Burada kışın bile güneş olur. Kıyı kasabasıyız.”

Sonra yeniden Giannino aldı sözü: “Biraz hareket ederseniz kışı hissetmezsiniz. Avcı olmamanız şanssızlık. Sabahları uzun bir yürüyüş bütün gün ısıtır insanı.”

“Beni mahveden akşamlar,” dedi Stefano, “akşamları evdeyim ve yapacak hiçbir şeyim yok. Bu kış saat yedide eve girmiş olmam gerekecek. O saatte yatamam ya.”

Gaetano şöyle dedi: “Erkekler arasında kullanılan mangaldan isterseniz, yatarsınız. Kış akşamları buna yarar.”

Günbatımının son ışıklarıyla Stefano ve Giannino anacaddeye çıktılar. Stefano, “Yağmur yağarken köy küçülüyor,” demişti. “İnsan evden çıkmak istemiyor.” Evlerin

duvarları kirli, yosunluydu, taş eşikleri ve kepenkleri de acımasız rutubet yüzünden çürümüştü, badanası kalmamıştı. Yazın evlerin ve havanın yaydığı içsel ışık sönmüştü.

Stefano, “Kışın deniz nasıl olur?” diye sordu.

“Suyu kirlenir. Özür dilerim, bir dakika aşağı yola iniyorum, diyeceğim bir şey var. Siz de gelir misiniz?”

Toprak yoldaydılar, boş ve kımıltısız ufka karşı durmuşlardı ve aşağıda birkaç adım ötede sardunyalı ev vardı.

“Oraya mı gidiyorsunuz?”

“Nereye gideyim istiyordunuz?”

Toprak basamaklardan indiler. Pencere kapalıydı, balkonun üstündeki kapalı kısma çarşaf serilmişti. Ayaklarının altında ıslak çakıllar çıtırdıyordu. Kapı aralıktı.

“Benimle gelin,” diye mırıldandı Giannino. “Siz de olursanız beni çok tutmazlar.” Stefanoevin arkasından kaya vuran dalgaların boğuk sesini işitti.

“Bakın, siz...”

Giannino çoktan girmişti bile, ayağıyla gölgede kalan eşiği yokluyor, kapı tokmağını vuruyordu. Denize açıldığı ve aydınlık olduğu anlaşılan bir odadan bir ses, neredeyse bir şarkı yükseldi. Kapı açıldı ve yoğun ışık ve esinti eşliğinde yalınayak küçük bir kız belirdi.

Gür bir kadın sesi rüzgârın uğultusuna karışan bir şeyler seslendi; sonra bir pencerenin sertçe kapatıldığı işitildi. Küçük kız kapının tokmağına yapışmış, “Carmela, Carmela!” diye bağıırıyordu. Giannino hemen uzanıp kızın ağzını tıkadı.

Pencerenin önünde kirli ve çizgili giysisiyle Concia dikilmiş duruyordu.

Giannino mutfaka doğru ilerledi, küçük kızı masanın üstüne oturarak, “Susun,” dedi. Sonra ekledi: “Toschina, rahip gelip seni yer. Hanımefendi demelisin, Carmela değil.” Concia dudaklarını aralayarak sessizce güldü, koluyla saçlarını geri attı. Ağzı kesinlikle güzel ve etliydi, sanki bir yastığa yüzüstü yatmış gibi görünüyordu. “Dinle beni Concia, yarın annem görevini yerine getirmek üzere gelecek. Seninle konuştuğunu söyleyeceksin.”

Küçük kız Stefano’yu süzüyordu, çırpınarak masadan gürültüyle indi. Concia Giannino’ya gırtlaktan gelen sesiyle çarçabuk bir şeyler söylerken gözlerini Stefano’dan ayırmıyordu. “Söyleyeceğim ona ama zavallı sabahtan beri ağlıyor.” Esmer boğazı, gözleri ve dudakları gibi sözlerle birlikte titreşiyordu ama bir tatlılık yoktu bunda. Alnı o kadar alçaktı ki gözleri neredeyse şekilsiz görünüyordu. Kımıldamadan dururken, geniş kalçalarında artık ne hareket ne zarafet vardı.

Tam o anda küçük kız koşarak kapıyı açtı, sonra da bir şeyler bağırarak kaçtı. Giannino onu yakalamak için omuzlarına yapıştı ve Concia’nın yüksek sesli kahkahaları arasında gözden kayboldu.

Kurşuni günbatımı renkleri içinde Concia her zamanki adımlarıyla mutfakta yürüdü, gene yalınayaktı. Stefano köşede malum testiği gördü. Concia yanan ocakta bir şeyleri karıştırınca ansızın yoğun baharat ve sirke kokusu yükseldi.

Öteden, evin içinden sesler geliyordu. Concia hiç utanıp sıkılmadan, kendine özgü hızlı hareketiyle döndü: Işık o kadar belirsizdi ki yüzünün esmer ve kırmızı tonları birbirine karışıyordu. Stefano ona bakmaya devam etti.

Üst kattaki sesler kesildi. Konuşmak gerekiyordu. Concia'nın dudakları aralıktı, gülmeye hazırdı.

Stefano pencereye baktı. Gözlerini duvara çevirdi. Alçak, isliydi, mavimsi ışık kömür kokuyordu.

En sonunda, "Yazın burası serin oluyordur," dedi.

Concia susuyordu, ocağa eğilmişti, onu duymuyor gibiydi.

"Hırsızlardan korkmuyor musunuz?"

Concia ansızın döndü. "Siz hırsız mısınız?" Gülüyordu.

Stefano usulca, "Giannino gibi hırsızım," dedi.

Concia omuzlarını kaldırdı.

Stefano şöyle dedi: "Giannino'yu sevmiyor musunuz?"

"Beni seven herkesi severim."

Hoşnutluğun verdiği kibirle mutfağın öteki ucuna yürüdü, dolaptan bir kâse aldı. Ocağa döndü, testiye beline dayayarak eğdi, kâseye koyduğu su biraz taştı. Hareket ederken yerdeki suya bastı.

Kapının ardındaki boşlukta küçük kız imalı bir ifadeyle belirdi. Arkasındaki karanlıkta Giannino vardı. Giannino, "Senin bu kızını kümese kapatacağım," derken Concia şöyle bir döndü ve bir şeyler mırıldanarak güldü.

Stefano, Giannino'nun arkasında belli belirsiz bir silüet gördü, adam, "Geliyor musunuz mühendis bey?" deyince silüet çekildi.

Açık havaya çıktıklarında hâlâ aydınlıktı. Toprak yola vardıklarında Stefano dönüp eve baktı ve bir pencerede ışık yandığını gördü. Solgun denize karşı sanki enginlere açılan bir sandalın feneri gibi görünüyordu.

Giannino yanında susarken, terini üzerinden atamamış olan Stefano, onu ıssız kırlarda yürümeye, münzeviliğini unutmaya sevk eden kanının ani kaynamalarını düşünüyordu. O günler uzakta kalmış gibiydi, o kımıltısız ağustos öğleden sonraları şimdi onu ihtiyatla sarmalayan soğuk gün yanında çocuksu ve saf kalıyordu.

Suskun Giannino'ya, "Kız," dedi. "Şu kaçan kız."

"Concia'nın kızı," dedi Giannino umursamazca.

Belliydi. Giannino da sakın sakın konuşuyordu ve evlere bakarken aklından bambaşka şeyler geçiyordu. Stefano gülümsemeye başladı.

"Yolunda gitmeyen bir şey mi var Catalano?"

Giannino hemen yanıt vermedi. Açık renk gözlerinden sadece düşündüğü başka şeyler geçiyordu.

"Aptallıklar," dedi yavaşça.

"Aptallıklar," dedi Stefano.

Lokantanın önünde, fenerin cılız ışığı altında ve çocukların bulunmadığı sokakta birbirlerinden ayrıldılar. Stefano birkaç akşamdır karanlık indikten sonra eve girer olmuştu.

Odasında, temizlenip toplanmış yatağına karşı Concia'nın girdiği her yeri kirleten çıplak ayaklarını düşündü. Biraz ekmek, zeytin ve incir yedikten sonra ışığı söndürdü, ata biner gibi oturduğu iskemlesinden camların solgun boşluğunu seyretti. Buharlı bir rutubet dolduruyordu avluyu, demiryolunun sınırı ardında kumsal yokmuş gibi karanlıktı. Çok, pek çok düşünce vardı bekleyen, olağan akşam kısaydı. Karanlık odada Stefano gözlerini kapıya dikmişti.

Bir süre sonra, kızgın odasında geçirdiği sessiz öğle-

den sonralarını, rüzgârın tuzlu suyunu, testinin pürüzlü yanını hayal ettiğini fark etti; yalnız kaldığı ve bir karasineğin vızıltısının yeri göğü doldurduğu zamanları. Bu anısı o kadar canlıydı ki Stefano o gün yaşadığı şeyleri düşünmek için kendini sarsması gerektiğini anladı. Derken bir çıtırtı işitti, camın arkasında belli belirsiz Giannino'nun yüzünü gördü.

“Karanlıkta mı oturuyorsunuz?” diye sordu Giannino.

“Değişiklik olsun diye,” dedi Stefano.

Giannino ışığı yakmasını istemedi, önceki gibi oturmaya devam ettiler. Giannino da bir sigara yaktı.

“Yalnızsınız,” dedi.

“Bütün yazın en güzel anlarını burada, hapisteymiş gibi tek başıma otururken yaşadığımı düşünüyordum. En berbat talih zevk halini alıyor: Seçmesi bize kalmış.”

Giannino, “Anıların yaptığı şakalar bunlar,” diye mırıldandı. Gözünü Stefano'dan ayırmadan arkasına dayandı. “İnsanlarla yaşıyoruz ama kendi hallerimizi yalnız kaldığımızda düşünüyoruz.”

Sonra gergin bir sesle güldü. “Belki bu akşam birini bekliyordunuz... Buraya gelmeyi kendinizin seçmediğini söyleyeceksiniz bana. İnsan kendi kaderini seçemiyor.”

Stefano, “Kader yok, sadece sınırlar var. En kötü kader onlara boyun eğmek. Oysa karşı çıkmak gerekir,” dedi.

Giannino bir şey demiş ama Stefano duymamıştı. Durdu ve bekledi. Giannino susuyordu.

“Ne diyordunuz?”

“Hiç. Şimdi kimseyi beklemediğinizi anladım.”

“Elbette. Neden?”

“Konuşmanız pek endişeli.”

“Öyle mi geliyor size?”

“Sadece babamın söyleyeceğini sandığım şeyler söylüyorsunuz.”

Tam o anda camın arkasında solgun bir yüz dalgalandı. Stefano, Giannino’nun kolunu yakaladı ve onu indirerek sigarasının kırmızı ucunu gizledi. Giannino yerinden kımıldamadı.

Girmeye niyetli yüz, pencereden geçti, suda bir gölge gibiydi. Kapı açıldı ve Stefano tereddüt edişinden onun Elena olduğunu anladı. Geceleri kapıyı kilitliyordu ve o bunu biliyordu. Dışarıda olduğunu sanmıştı.

Aralıktan dışarının soğuğu girdi. Yüz şaşkın ve gerçeklikten uzak bir şekilde ne yapacağını bilemedi, sonra kapı gıcırdayarak kapandı. Giannino kolunu oynattı, Stefano fısıldadı: “Sus!” Gitmişti.

Giannino, “Akşamınızı bozdum,” dedi sessizlikte.

“Dolap içindi: Teşekkür etmem için geldi.”

Döndüğünde, gölgenin içinde aydınlık siluet fark ediliyordu. Giannino bir anlığına döndü ve şöyle dedi: “Kader konusunda hiç de fena değilsiniz.”

“Bir şeyden emin olabilirsiniz Catalano: Akşamımı bozmadınız.”

“Öyle mi sanıyorsunuz? Kapıyı açık bulduğu halde içeriye girmeyen kadın, değerlidir.” Sigarasını attı, ayağa kalktı. “Bu nadir bir durumdur mühendis bey. Sizin yatağınızı topluyor, size bir dolap armağan ediyor! Evli bir adamdan daha iyi durumdasınız.”

“Aşağı yukarı sizin gibi Catalano.”

Giannino ışığı yakar sanmıştı ama öyle olmadı. Onun hareket ettiğini, yürüdüğünü duydu; sonra kapıya gitti ve profilini pencereden göstererek dayandı.

“Bugün olanlar canınızı sıktı mı?” diye sordu ifadesiz bir ses tonuyla. “Sizi neden o eve soktum anlamıyorum.”

Stefano tereddüt etti. “Tam tersine minnettarım size. Ama sanırım sizin canınız sıkıldı.”

“Götürmemeliydim sizi oraya.”

“Kıskandınız mı?”

Giannino gülümsemedi. “Sıkıldım. İnsanın her kadından utanması gerekiyor. Bu da bir kader.”

“Bağışlayın Catalano,” dedi Stefano sakince, “ben siz ve kadınlar konusunda hiçbir şey bilmiyorum. O evde pek çok kadın vardı, ben sadece nasıl bir tavır takınacağını bilemediğim için utandım. Siz utanmak istiyorsanız bana önce bunun nedenini anlatın.”

Ansızın dönen Giannino’nun profili kayboldu.

“Bana göre,” diye devam etti Stefano, “küçük Foschina bile sizin kızınız olabilir. O denli bilmiyorum sizin meseleyi.”

Giannino gergin bir şekilde güldü. “Benim kızım değil,” dedi dişlerini sıkarak, “ama neredeyse baldızım olacak. İhtiyar Spanò’nun kızı. Bilmiyor muydunuz?”

“Tanımıyorum ihtiyarı. Hakkında hiçbir şey bilmiyorum.”

“İhtiyar öldü,” dedi Giannino ve açıkça güldü. “Güçlü adam, yetmiş yaşında hâlâ çocuk yapıyordu. Babamın bir arkadaşıydı ve marifetini biliyordu. Öldüğü zaman kadınlar, köyde söz olmasın, akrabasına bakıcılık yapsın diye ve

kıskançlıktan kızı ve çocuğunu eve aldılar. Bilirsiniz kadınları işte.”

“Hayır, bilmem,” dedi Stefano.

“Spanò’nun otuz yaşındaki öteki kızı, eş olarak bana düşüyor. Babam ısrar ediyor.”

“Carmela Spanò?”

“Görüyorum ki haberdarsınız bundan.”

“O kadar habersizim ki sizin Concia’yla anlaştığınızı sanıyordum.”

Giannino bir süre suskun kaldı, cama döndü.

“O da ötekiler gibi bir kız,” dedi sonunda. “Ama çok cahil. İhtiyar adam onu kömürlükten çıkarttı. Yaşlı Bayan Spanò tutmuştu onu evde.”

“Küstah bir kız mıdır?”

“Hizmetçidir.”

“Ama yüzü haricinde güzel.”

“İyi dediniz,” dedi Giannino düşünceli bir şekilde. “Koyunlara bakmak için o kadar uzun zaman ahırlarda çalıştı ki yüzü biraz hayvana benzedi. İhtiyar Spanò’yla dağa gittiğimizde ben çocuktum, kız köpekler gibi otlara çıplak oturmak için eteğini kaldırırdı. Ellediğim ilk kadın oydu. Kalçalarında bile nasır ve kabuk vardı.

“Bak sen!” dedi Stefano. “Onunla bir şeyler yapmış olmalısınız.”

“Saçmalamayın,” dedi Giannino.

“Peki hâlâ var mı o nasır?”

Giannino öfkeyle başını öne eğdi. “Daha da artmıştır nasırları.”

Stefano gülümsedi. Uzun bir sessizlikten sonra, “Han-

gi konuda utandığınızı anlayamıyorum,” dedi. “Nişanlınızın onunla paylaşacak bir şeyi yok.”

“Bence de öyle,” dedi Giannino aniden. “Siz de öyle düşünöyorsunuz değil mi? Böyle olmasaydı geri bile dönmeydim. Bizi tanıyorsunuz, değil mi?” Gene o şekilde güldü. “O hizmetçi aklımda bile yoktu.”

“O halde?”

“O halde, nişanlıymış gibi davranılması canımı sıkıyor. Görevimi bilecek kadar tanıyorum kadınları ve ne zaman ziyaret edilirler ne zaman edilmezler malumumdur. Bir eş sevgili değildir, her şekilde bir kadındır ve bunu anlaması gerekir.”

“Ama ona bir köpek vermek istiyordunuz,” dedi Stefano.

“Ne demek istiyorsunuz? Görünmeyeyim mi hiç? Elbette! Ona haber vermesi için baldızı karşıma çıkarmamalıydı.”

“Baldız dediğiniz Foschina mı oluyor?”

“Toschina.”

Stefano bir süre sonra gülmeye başladı. Dişlerini sıkarak bu ekşi sırıtmayı saklamak için dudaklarını ısırđı. Bir yandan çıplak ve esmer bedeniyle taşlara bağdaş kurup oturmuş Concia’yı, diğeryandan da bembeyaz ve tiksintiden yüzünü buruşturarak taşlara bağdaş kurmuş Carmela’yı getiriyordu gözlerinin önüne. Giannino’nun bakışlarını fark etti ve beceriksizce geveledi:

“Küçük kız canınızı sıkıyorsa, gençliğinizde Concia’nın kalçalarını gördüğünüzü neden nişanlınıza söylemiyorsunuz? Kovardı hemen onu evden.”

“Siz bizi tanıımıyorsunuz,” dedi Giannino. “Evleri bir arada tutan ihtiyar Spanò’ya hürmettir. Hepimiz kıskanırız Concia’yı.”

VI

Stefano bir kez daha onu bekleyen pek çok düşünce olduğunu, pek önemsiz şeylerin yaşandığını hissetti ama bunları tefekkür etmeye nereden başlayacağını bilemiyordu; gözlerini kapıya dikmiş oturuyordu. Giannino’nun adımları avluda hışırdadı, sonra evin yanından ilerleyerek caddeye çıkan patikada hafifçe duyuldu. Kapının ıslak boşluktan denizin uğultusu girdi.

Giannino piposunun mavimsi hareli kokusunu bırakmıştı, adam piposunu neredeyse keçisakalını bile içine tıkıştırarak içecekti. Gecenin serinliğiyle karışınca bu incecikten koku ona geçen yazın olgun halini, günbatımlarındaki sıcak ve terli akşamları hatırlatıyordu. Tütün Concia’nın boynu gibi esmerdi.

Elena geri gelir miydi? Kapı açıktı. Bu da ona hücreyi anımsatıyordu: Orada da kapısına gelen içeri girip konuşabilirdi. Elena, keçi çobanı, su taşıyan oğlan ve hatta Giannino da öteki mahpuslar gibiydiler; komutan ona güvenmiş ve aylardan beri gelmez olmuştu. Stefano böylesine tuhaf bir varoluş içinde bunca tekdüzeliğe şaşırmıştı. Kımıltısız yaz ağır bir sessizlik içinde, sanki rüya âleminde tek bir

öğleden sonrası gibi geçip gitmişti. Onca yüzden, onca düşünmeden, onca endişe ve huzurdan geriye bir kova suyun tavana yansması gibi belirsiz kırıksıklıklar kalmıştı. Tek tük meyveli çalısıyla, ağaç gövdeleri ve denizin soldurmasıyla pembemsi bir duvara benzeyen pürüzlü kayalarıyla sakinleşen kırlar da Elena'nın pencerenin arkasına gizlenen yüzü gibi kısa ve gerçekdişiydi. Tüm yazın yanılması ve duygusu, esmer ayakları bu eşiği aşmamış olan Concia misali Stefano'nun kanına ve odasına sakin sakin girmişti.

Giannino mahpuslardan biri değildi, daha çok arkadaşındaydı çünkü susmayı biliyordu ve Stefano yalnız kalmayı, aralarında söylenmemiş şeyleri seyretmeyi seviyordu. Giannino'nun varlığı kendine hastı, her seferinde sakin bir hayal gibi irkiltiyordu. Bu yönüyle sokakta yaşanan karşılaşmalara benziyordu; hareketsiz bir atmosferdir ama anılara mühürlenir. Evin arkasında, köyden çıkan sıkıcı yolda, gölge vermeyen zeytin ağaçları arasında, Stefano bir gün çakıllar ayaklarını yakıyormuş gibi hoplaya zıplaya yürüyen yalınayak bir dilenciye rastlamıştı. Yarı çıplaktı, bedeni sakalı gibi çirkin bir renkte kabuklarla doluydu, bu yaralı kuş sıçrayışları bacaklarına dolanan ve işin zorluğunu artıran baston yüzünden daha da karmaşıklıyordu.

Stefano onu yeniden görür gibiydi –kızgın güneşi düşünmek yeterliydi– onun endişesini hissediyordu ama asıl endişenin kaynağı can sıkıntısıydı, bu anı onu sıkamazdı. Çuval paçavraları arasında bir görünüp bir kaybolan çıplak eti bir felaketin suçsuz ve müstehcen eti gibiydi: O ihtiyarın asıl bedeni paçavra ve pislik, heybeler ve kabuklardı; bütün bunların altında çıplak eti görmek, ürpertiyordu.

Belki ihtiyarı bulmak ve yakınlaşmak –derdini bilmek, tek-
düze yakınmalarını dinlemek– can sıkıntısına ve rahatsız-
lığa yol açabilirdi. Oysa Stefano onu şimdi hayallerinde
canlandırıyor, yavaş yavaş o yolda bayağı korkunç egzotik
bir nesne yaratıyordu, sanki hintincirleri gibi düğümlü ve
raşitik bir şeydi, yaprakları yerine kabuklu dalları vardı. Bu
toprakların kuraklığı başka yeşil bilmezmiş gibi, etli be-
denleriyle yığılan yağlı çalılar korku vericiydi, yapraklarını
taçlandıran o sarımsı incirler gerçekten kopmuş et parçala-
rı gibiydi.

Stefano sık sık bu toprakların kalbinin başka bir özle
beslenemeyeceğini, her birinin mahreminde o yeşilimsi
kördüğümün gizlendiğini hissedirdi. Giannino’nun da.
Onun sakin ve suskun dostluğunda duyguların sakınımı
son derece güçlüydü. Giannino, Stefano’nun yalnızlığını
söylenmemiş şeylerle doldurmayı bilen tek kişiydi. Bu ne-
denle aralarında her sefer bir ilk karşılaşmanın zengin sü-
kûneti vardı.

Zamanında ona dilenciden de söz etmişti ve Giannino
minik gözleriyle şöyle yanıt vermişti: “Bu kadar düşkün-
nü hiç görmemişsinizdir, değil mi?”

“Bir düşkünün ne olduğunu şimdi anlıyorum.”

“Çok vardır buralarda,” demişti Giannino. “Bizim bu-
ralarda kök salarlar sanki. Bir güneş darbesiyle evlerini bı-
rakırlar ve böyle yaşarlar. Bedavadır bu birörneklik.”

“Bizde rahip olur böyleleri.”

“Aynı şey mühendis bey,” demişti Giannino gülümse-
yerek. “Aynı şey. Bizim manastırımız da hapishanedir.”

Ama sonra günler soldukça, denizi kararttıkça, Stefa-

no morarmış etleri, soğğun üflediğı pencereleri, sarımsı ve suya esir olan kumsalı düşünür hale gelmişti. Köyde daha az hırpani bir dilenci belirmiş, lokantaya başını uzatıp sigara dilenir olmuştu. Zayıf ve uyanık bir adamcağızdı, üzerine çok büyük gelen, etekleri çamur içindeki askeri parkaya sarınıyordu, alttan görünen ayakları çuvala sarılmıştı. Sigara ve bir bardak şarap yetiyordu ona: Çorbayı başka yerde de bulurdu, karnını hintincirleriyle doyururdu. Bir şey istemeden önce kıvrıcık sakalı arasından belirten sarı dişlerini göstererek gülerdi.

Barbariccia [Kıvrıcık Sakal] da güneşin darbesini yemişti ve rahibin biri onu tedavi ettirmişti ama o içgüdüüne uyarak kendini sokaklara atmıştı. Her ne kadar aptal ve dağlı olsa da şakacıydı, oyunda kazandığı ele rağmen ona bir nefes duman hediye etmeyene “beyefendi” derdi. Kimilerinden sadece kibrit isterdi. Kel Vincenzo karşısında beresini çıkarır, eğilir ve başına dokunurdu. Genellikle iyi karşılanırdı ve gecenin nemine dayanamadığı söylenirdi.

Fırtınalı bir sabah o da Stefano’nun kapısında belirmişti, beresini çıkarmış, gülmüş, Müslüman selamı verir gibi parmaklarını dudağına götürmüştü. Elini çabuk tutmak ve onu yağmurdan korumak için Stefano bir sigara uzatmış ama Barbariccia izmarit isterim diye tutturmuştu, Stefano da yerde, köşelerde ve çöpte iki büküm izmarit ararken, o, sükûnet ve sabırla yağmur altında dikilmişti.

“Girin,” demişti ona gönülsüzce.

“Girmem beyefendi. Evden bir şey eksilirse hırsız tutlurum.”

Islak köpek gibi kokuyordu. Sabahın solgun ışığında

oda, dört duvarın arası tek tük eşyasıyla ıslak, soğuk, yoksul görünüyordu.

Sonra Stefano denize bakmak için yağmurda çamurlu sokaklara çıkmıştı. Eve döndüğünde Elena'nın süpürgesini bırakıp yatağı toplamaya giriştiğini görmüştü. Arkasındaki tahta kepengi kapatmış, ona doğru yürümüş, sarılmış ve yatırmıştı onu. Elena kirli ayakkabılarının yatak ucu halısını kirlettiğini söylese de o gün onu sözleriyle de uzun uzun okşamış, çok tatlı davranmıştı. Ve öfkelenmeden sohbet etmişlerdi.

“Neden üstünü başını kirletmeye çıktın?”

Stefano kapalı gözleriyle mırıldandı: “Yağmur yıkar.”

“Arkadaşınla ava mı gittin gene?” diye fısıldadı Elena.

“Hangi arkadaşım?”

“Don Giannino.”

“Rahip mi ki o?”

Elena eliyle onun ağzını örttü. “O mu öğretiyor sana bunları?”

“Berduşluk etmeye çıktım.”

“Evden kaçan adam.” Elena'nın boğuk sesi gülümsüyordu.

“Catalano bana burada herkesin evden kaçtığını söyledi. Burada âdettenmiş.”

“Catalano delinin teki. İnanma onun dediklerine. Annesine çektirmediği dert kalmadı. Terbiyesizin tekidir. Neler yaptığını bilmezsin...”

“Ne yaptı?” dedi Stefano canlanarak.

“Çirkin bir adamdır... İnanma ona.”

Stefano karanlıkta Elena'nın neredeyse anaç ama

hınçlı ve kızgın sesini işitiyordu. O zamanki soruyu şimdi gülerek anımsadı: "Seninle ilgilenmemekle mi tehdit etti? Ya da fazla mı ilgilendi?" Sonra ansızın aptalca kabalık ettiği için derin bir utanca kapıldı. Elena'ya da kabalık etmiş olabileceği düşüncesi canını sıktı ve şaşırttı; bu durumlarda kabalık bir güç olabiliyordu, bir kadının ezilmesini cezasız bırakan güç böyle bastırılıyordu.

Önce dolap gelmişti. Sonra Elena gelmiş ve sessizce çekip gitmişti. Bu alçakgönüllülük içinde, diye düşündü Stefano, kadının bütün gücü gizli, bu alçakgönüllü tahammül, güçlü olanın yumuşaklığını ve merhametini ortaya seriyor. Onun gözlerindeki arsızlıktansa Concia'nın ne kızaran ne tatlılaşan dik başı yeğdir. Ama belki Concia da köpek gibi bakmayı biliyordur.

Stefano eski salınımlı düşüncesine yeniden kapılmış olmanın tiksintisiyle karanlıkta irkildi. Elena'nın dönmesini bile istedi. İğneleyici yalnızlığı pes ediyordu. Yepyeni olaylarla ve ani bastıran anılarla dolu bu akşam pes ederse yarın nasıl direnebilirdi? Hiç mücadele etmeden Stefano yalnız kalamayacağını farketti ama yalnız kalmak artık mücadele etmek istememek anlamına geliyordu. İşte hiç olmazsa ona eşlik eden bir düşüncesi vardı, yakında yok olacak eğreti bir dost.

Stefano ayağa kalktı, ışığı yaktı, gözleri kamaştı.

Gözlerini yeniden açtığında Elena kapıdaydı ve sırtıyla dayanarak kepenkleri kapatıyordu.

Dolaptan hiç söz etmeden, bütün gece kalmak ister mi diye sordu. Elena inanamayan, hayret dolu gözlerle baktı ve Stefano gülümsemeden ona doğru yürüdü.

Küçük yatağa ancak sığıyorlardı, Stefano gün doğana

dek uyuyamayacağını düşündü. Bu yumuşak bedene dayanmış, karanlık ve boş tavanı seyrediyordu. Gecenin ilerleyen saatlerinde Elena'nın hafif nefesi omzuna değiyordu. Yeniden yalnız kalmıştı.

“Canım, ikimiz birden sığmıyoruz. Gideceğim ben,” demişti ama henüz yerinden kımıldamamıştı.

Belki de uyuyakalmıştı. Stefano kolunu uzattı ve el yordamıyla sigarasını aradı. Elena kendini bırakarak onun hareketini izledi ve Stefano o zaman yatağa oturdu, sigarasını dudağına götürdü, karanlığa bakarken yakıp yakmamayı düşündü. Kibriti çaktığında yumulu gözkapakları önünde büyük karanlıklarla dalgalandı; Elena uyanmadı çünkü uyumuyordu.

Sigarasını içerken Stefano yumulu gözlerin oyun oynarcasına kendini izlediğini hissetti.

“Bu akşam Catalano gördü dolabını.”

Elena kımıldamadı.

“Senin geldiğini de gördük: Karanlıkta oturuyorduk.”

Elena kolunu yakalayiverdi.

“Neden yaptın bunu?”

“İtibarını zedelememek için.”

İyice uyanmıştı. Çarşafı gerdi, kendi gerindi, yanına oturdu. Stefano kolunu çekti.

“Uyuduğunu sanıyordum.”

“Neden yaptın bunu?”

“Ben bir şey yapmadım. Dolabı gösterdim ona.” Sonra sertçe devam etti: “Şeytan örtmemeyi öğretir. Riyakârlıktan hiç hoşlanmam. Ben seni görmüş olmasına sevindim. O anladı mı bilmem ama gizemler daima böyle sona erer.”

Gözlerinin dehşetle açılmış olduğunu tahmin etti ve eliyle yanağını aradı. Karşılığında hırsla tırmıklandığını, öpüldüğünü, tüm bedeninin yoklandığını hissetti. Gözlerinin, dişlerinin öpüldüğünü hissederken sigarası elinden kaydı. Elena'nın bu orgazmında çocuksu bir şey vardı. Sigara yere düşmüştü. Stefano sonunda yataktan indi, Elena'yı da beraberinde çekti. Ayakta ona daha sakın bir öpücük kondurmayı denerken Elena serin bedenini olduğu gibi onunkine dayadı. Sonra ondan koptu ve giyinmeye başladı.

"Işığı yakma," dedi. "Beni böyle görmemelisin."

Elena nefes nefese çoraplarını giyerken Stefano yatağın karşısında oturmuş, susuyordu. Üşüyordu ama yeniden giyinmesi nafile olacaktı.

Elena bir kez daha, "Neden yaptın bunu?" diye kekeledi.

"Nasıl?"

Ayakta duran Elena, "Biliyorum, beni mecbur etmek istemiyorsun," diye sözünü keserken, sesi giydiği gömleğin içinde kalmış, kısılmıştı. "Sen benden hiçbir şey istemiyorsun. Sana annelik yapmamı bile. Seni anlıyorum. İnsan sevilmediğinde sevemez." Giysiden kurtulunca sesi şimdi daha net ve emindi. "Yakabilirsin."

Çıplak ve utanç içinde olan Stefano ona baktı. Yüzü kızarmıştı, saçları dağınıktı ve mutfak önlüğü bağlar gibi eteğini beline doluyordu. Hazırlanınca neredeyse mütebessim ve donuk bakışlarını kaldırdı.

Stefano, "Gidiyor musun?" diye sormaya çalıştı.

Elena karşısına dikildi. Gözleri ezilmiş ve şişmişti: Tam kendisiydi.

Stefano şöyle dedi: “Kaç git ama sonra ağlama.”

Elena yüzünü buruşturmasını sakladı ve ona sertçe baktı. “Asıl sen ağlama garibim.” Stefano ona sarıldı ama Elena silkindi. “Gir yatağına.”

Yataktan şöyle dedi: “Sanki çocukluğuma döndüm.”

Elena ne eğildi ne de battaniyeyi örttü. Sadece şöyle dedi: “Yarın yerleri süpürmeye gelirim. Başka bir şeye ihtiyacın olursa ararsın. Dolabı da aldırırım.”

“Aptalsın,” dedi Stefano.

Elena belli belirsiz gülümsedi, ışığı söndürdü ve gitti.

Son anlarda, ışık yanarken, Elena’nın sesi savunmaya geçmişçesine sertleşmişti, katılaşıyordu. Stefano çıplaktı, yanıt vermemişti. Bir hıçkırık duymayı isterdi ama çıplak bir erkek karşısında hangi giyimli ve hazır kadın ağlardı? O an geçmişti, o beden karanlıkta öyle çabuk giyinivermişti ki Stefano onu biraz daha okşama, görme, elinden kaçıranama arzusuyla kalakalmıştı. Stefano o öpücükler, yatağın yanı başında ayaktaki sarılma kızgın mıydı diye düşündü. Elena belki de intikam almak, bir daha asla doyuma ulaştırmayacağı arzuyu yaratmak için vermişti bunları. Bu durumda, diye düşünürken gülümsedi, Elena onun yalnızlık susuzluğunu görmezden gelmiş oluyordu. Sonra ortalık karanlık olduğundan gülümsemeyi kesti ve yumruklarını sıktı.

Yarı uyur yarı uyanıklığın perişanlığında Stefano şimdi bambaşka bir şeye takınıyordu kafasını ama ne olduğunu da bir türlü yakalayamıyordu. Yassılmış yatakta dönerken uykusuzluğunun sürmesinden korktu: Bu eski insanların en gerçek karabasanlarından biriydi. Yanağını sıkıca yastığı-

na bastırđı ve camların solgunluğunu gördü. Hassaslaşmış haliyle mırıldandı: Sana acıyorum anneciğim! Sonra iyi ve yalnız olduğu için kendini mutlu hissetti.

Ardından şu düşünceye tutundu: İnsan yalnızlığa yanında biri olmadığı için üzüldüğü sürece dayanabilir oysa gerçek yalnızlık katlanılmaz bir hücredir. *Sana acıyorum anneciğim*. Bunu yinelemek yetiyordu, gece tatlıydı.

Sonra vahşi düdüğüyle tren yetişti, her gece geçen tren onu aralık gözleriyle kasırğa gibi yakaladı. Işığı pencereleri bir anlığına aydınlattı; sessizlik geri gelince Stefano yalnızlığının halesi olan eski alışıldık hasretinin tadını ıstırapla çıkarmaya koyuldu. Aslında kanı o trenle beraber, uzun zaman önce kelepçelerle aştığı körfez boyunca akıyordu.

Camlar solgunluğuna kavuştu. şimdi kovduğuna göre onun hakkında hassaslaşabilirdi. Hatta bitkin kanı sakınleşene kadar onun için  z lebilirdi de, böyle düşündü hafiften.

VII

Yağmur ve güneş arasındaki zamanda sokak hareketsizliğini yitiriyordu ve bazen sabahları meydanda bir köşeye, bir alçak duvara dayanıp kuru ot ve asma filizi taşıyan arabaların, sürücülü arabaların, eşeğinin sırtına binmiş köylülerin, domuz sürülerinin geçişini izlemek güzel oluyor-

du. Stefano yağmurun nemli, depoların şıra kokularını içine çekiyordu; istasyonun arkasından deniz görünüyordu. İstasyonun gölgesi o saatte meydana serinletiyordu, bir tek aralıktan sızan güneş, kimi heyecanlı, kimi sakin peronları geçerek camlara vuruyordu. Peron boşlukta bir sıçrayıştı. Stefano gibi istasyon şefi de o boşluk üzerinde yaşıyor, elvedaların kıyısında, görünmez duvarların değişken dengesinde gidip geliyordu. Kara trenler geride kalmış kızgın sıcaktan fırlamış gibi belirip, ücra ve daima aynı uzaklara doğru deniz boyunca koşuyorlardı.

İstasyon şefi yaşlanmış bir devdi, kıvrıkcık saçlı, ağzı bozuk biriydi, daima çevresindeki kalabalığın ortasında hamallara seslenir, beklenmedik kahkahalar atardı. Tek başına meydana geçerken yoldaşı olmayan bir boğa gibi acınası görünürdü. Stefano haberi ilk onun aracılığıyla aldı.

Gaetano ve iki ihtiyar arasında küçük meydanda dikkilmişti. İhtiyarlardan biri pipo tütürüyordu. Gaetano bir yandan onlara kulak verirken orada dikilen Stefano'ya başıyla yaklaşmasını işaret etti. Stefano gülümsedi ve tam o anda şefin hırçın ve homurtulu sesini işitti: "Catalano burada kadınlar kadar orospuların da olduğunu söyleyecektir!"

Stefano, gözleriyle gülen Gaetano'ya, "Ne oldu ona?" diye sordu.

Yüzü kızararak Stefano'ya dönen şef, "Siz de tanıyor musunuz onu?" dedi. "Olan şu ki bir gebe var ve o bunu kabullenmek istemiyor." Stefano gülümsedi, sonra soru soran bakışlarını Gaetano'ya çevirdi.

Gaetano, daha tanışmadıkları zamanlardan aşına olduğu endişeli yüz ifadesine bürünmüştü. Stefano'yu dikkatle süzdü ve ona sır verir gibi şöyle dedi: "Komutan bu sabah Catalano'yu kışlaya çağırdı ve tutukladı."

"Nasıl?"

"San Leo'dan bir tecavüz ihbarı gelmiş gibi görünüyör."

İhtiyarların biri lafa karıştı: "Görürsünüz bebek de çıkar."

"Komutan dostumuzdur," diye devam etti Gaetano, "onunla kibar konuştu. Annesini korkutmamak için kışlada tutukladı onu. Sonra haberi iletmesi için doktoru yolladı."

Serinlik ve deniz kokan hafif bir esinti vardı. Meydanın zeminindeki toprak esmerdi, kızıyla yoğrulmuştu, şurasında burasında su birikintisi vardı. Stefano neşeyle, "Hemen çıkacaktır," dedi. "Onu bu saçmalık için tutacaklarını mı sanıyorsunuz?"

Dördü, istasyon şefi de dahil ona düşmanca baktılar. Önceki ihtiyar başını salladı, ikisi birden kıkırdadı.

Gaetano, "Siz hapis nedir bilmezsiniz," dedi Stefano'ya.

İstasyon şefi onu bakışlarıyla yercesine, "Belediyeden geçilen büyük bir kilise odasıdır," dedi.

Gaetano, Stefano'nun koluna girdi ve onunla birlikte lokantaya yürüdü.

Stefano çekinerek, "Yani iş ciddi mi?" diye sordu.

"Görüyorsunuz," dedi Gaetano, "kararlı görünüyorlar ve dava istiyorlar. Kız gebe değilse, amaçları geç kalmadan nikâh kıydırmak olabilir. Yoksa Catalano'nun evlenmesini ve çocuğun doğmasını bekleyebilirlerdi."

Lokantaya yaklaşırlarken Stefano üzüntüsünden, neşesinin kaybından bir tür rahatlamaya geçtiğini hissetti. Her zamanki yüzleri gördü, kâğıt oynamalarına baktı, oturmaya bile karar veremedi, sabırsızlıkla Giannino hakkındaki konuşmalarını merak etti. Ama kimsenin konuştuğu yoktu, her zamanki halleriyle şakalaşıyorlardı. Sadece kendisiydi boşluk, gereksiz bir keder hisseden; bu insanları uzak geçmişte burada boy gösterdiği günkü halleriyle karşılaştırıyordu. Hücre buydu işte: Dünyanın sessizliği.

Belki Giannino da pis ve karanlık hücresinde gülüyordu şimdi. Ya da komutanın dostu olduğundan balkonlu bir odada yatıyor, bahçede dolaşıyordu. Her zamanki gibi otoriter Gaetano, oyunu izliyor, arada sırada güven verici tebessümüyle Stefano'ya bakıyordu.

En nihayetinde Stefano ateşi çıktığını kabul eden biri gibi tehlikede olduğunu hissetti. Şiddete meyilli biri gibi Elena'yı hayal kırıklığına uğratmıştı ve onu reddetmişti. Gene de Elena'nın çocuk olmadığını, bir evlilik yaşadığını, kendinden daha rahat davrandığını, rezalet yaratmayacağını, basit ve iyi yürekli bir kadın olduğunu geçirdi aklından. Kadın onu özgürce bırakmıştı. Ayrıca gebe de değildi.

Zihninden geçen düşünceler, bakışlarını kilitlemiş olmalıydı ki müdavimlerden biri –Gaetano'nun akrabası olan tamirci– ansızın şöyle dedi:

“Mühendis bey bu sabah kendi köyünü düşünüyor. Haydi toparlanın mühendis bey.”

Gaetano söze karışarak, “Ben de düşünüyorum mühendis bey,” dedi. “İnanın geçen yıl Fossano o kadar güzeldi ki. Siz hiç Fossano'da bulunmadınız değil mi mühendis

bey? Düşünün oraya kışın gitmiştim ve kar yağıyordu, ne-redeyse ağlayacaktım.”

“Hasretten ölüyor muydun?” dedi biri.

“Hemen bir yüzbaşı çıktı ve beni birlikten ayırdı; hâlâ yazışırız.”

“Babana pahalıya mal oldu ama bu yüzbaşı...”

Stefano, “Fossano tam bir kurt köyüdür. Siz şehir gör-düğünüzü mü sanmıştınız?”

Sonra yüzleri asık görünen Vincenzo ve Pierino girdi-ler. Vincenzo’nun gözleri kel alnının altında hep çipil gö-rünürdü. Pierino, daracık üniforması içinde kayıtsız ifade-siyle şöyle dedi: “Beppe, koşacaksınız biraz.”

Tamirci, “Trene binmeyecek mi?” diye sordu.

“Komutan bana şöyle dedi: ‘İstasyondan giderse ke-lepçe takmak zorundayım.’ Dinleyin beni Beppe; ihtiyar Catalano oğlunun, iki askerin ve istiyorsa kendinin tren biletini ödeyecekse onları otomobille gönderirim, böylelik-le kimse görmez.”

“Ne zaman?” diye sordu tamirci.

“Mahkeme ne zaman karar verirse,” diye yanıtladı Ga-etano. “Belki de bir ay sonra. Bruno Fava olayındaki gibi.”

“Bir dakika,” dedi Vincenzo. “Henüz mahkeme yok işin içinde. İhbarı emniyet yapacak.”

Stefano, Pierino’nun sarı armalarına bakıyordu. Pieri-no göz kırparak şöyle dedi: “Sizi şaşırtıyor mu bu mühen-dis bey? Burada herkes avukattır. Herkesin hapiste bir ak-rabası vardır.”

“Yoksa senin yok mu?”

“Yok.”

Stefano hepsi kımıltısız, kimi alaycı, sinsi ve anlamsız ehrelere baktı. Aynı ehreyi daha önce de gördüğünü d-
şnrken şöyle dedi: “İyi de evlenmeyecek miydi?” Sorusu
yeniden sağır ve düşmanca sessizlikte asılı kaldı.

Gaetano ve tüm öteki bakışlar, “Ne alakası var?” dedi.
“Nişanlının onuru zedelenmemeli.”

Tezgâha dayanmış Pierino zemini seyrediyordu.

Bakışlarını yerden kaldırmadan, bir anda sertçe, “M-
hendis bey susun siz, susun,” dedi.

Masa başında oturan Vincenzo dağınik iskambil kart-
larını topladı ve karıştırmaya başladı.

“Don Giannino Catalano tedbirsiz davranmış,” dedi
ansızın. “Kız on altı yaşındaymış ve olayı ihtiyar kadınlara
anlatmış. Kucağında bebeğiyle gelir mahkemeye.”

Gaetano yavaşça, “Bir de bebek olursa!” dedi, “San Leo’
dakiler ırza tecavz desteklerler.”

“Doğmasına çok zaman var. Siz onu iyi hal indirimiyle
hapiste az tutacaklarını mı sanıyorsunuz? Ciccio Carmelo
bir sene yatmıştı yargılanmadan.”

Stefano güneş vurmuş monoton kumsala indi. Bir k-
tğn üzerine oturup gözleri kısmak ve zamanın geçişini
izlemek iyi geliyordu. Isınmış sırtının ardında boyası d-
klmş duvarlar, an kulesi, alçak damlar vardı, bazıları
pencereden bakıyor, bazısı sokaklarda, kırlar kadar boş so-
kaklarda yürüyordu; sonra güneşin, bulutların altında te-
penin baş döndürücü morumsu esmerliğı vardı. Stefano
artık korkmuyordu, sahile neredeyse gizlenmiş denize ba-
kıyor, önceki orgazmı yüzünden kendine gülümsüyordu.
Şimdi bu şaşkın halinde her şeyi daha net görüyordu. Ele-

na konusunu bir tek Giannino biliyordu, o da şu anda kendi derdine dñřmñřtñ. O sabah tattığı ani rahatlamanın, yeni serñvenin engellenmesi tedirginliğinden ve Giannino'yla birlikte en gerçek yalnızlığa ket vurulması sorununun da uzaklaşacağından kaynaklandığını anladı.

Stefano ùzgñn ve kırgın olduğunu biliyordu, bunu öylesine basit bir şekilde hissetti ki gözlerine yaşlar doldu. Sanki sıkılan ıslak kumaştan damlalar dñkñlñr gibiydi ve Stefano bunca tatlılığa karşı, kendini rahat bırakarak mırıldandı: "Sana acıyorum anneciğim."

Gözbebeklerinin karşısında salınan denizin görüntñsñ bu manasız gñzyařlarının yakmasıyla netleşti, öyle ki yazın gözlerinde patlayan dalgaların tuzunu hisseder gibi oldu. Ve o zaman gözlerini açtı ve orgazmının bitmemiş olduğunu anladı.

Stefano kumlarda yürñdñ, bir hintinciri kaktñsñne tekme attı, kanını ve sinirini coşturanın deniz olduğunu anlayarak denizden uzaklaşmaya karar verdi. Aylardan beri tuzlu havanın, hintincirlerinin, bu toprağın özñnñn onun kanını emerek kendine çektiğini anladı. Deniz boyunca yükselen sette yürñmeye başladı, bu yol Concia'nın evine varıyordu. Birdenbire durdu; bu yolu acılarının en yangılı olduğu dönemlerde yürñmñř olduğundan şimdi buradan geçmeye cesaret edemedi. Geri döndñ, tepenin altından dolaşarak iç bölgelere uzanan anayola girdi ve denizden uzaklaştı. Orada hiç olmazsa ağaçlar vardı.

Stefano'nun şu anda bir acısı, bir kaygısı yoktu, sadece kafa yoracağı dñřñnceleri vardı. Ama iç sıkıntısı yüzñnden taşlık yol onda rahatsızlık, huzursuzluk yaratmıştı, oysa

ruh hali gayet insani ve sakindi. Şu anda ıstırap çekecek biri varsa Giannino olmalıydı ama belki Giannino bile onun gibi huzursuz değildi.

Giannino'nun hapiste olduğunu Stefano ancak tarlalara vuran bulut gölgelerine bakarken idrak etti. Neredeyse fiziksel ve kesin bir hatırlayışla sert emri, çarpan kapı sesini, bir bağırıştan sonra yüzüne kapanan kapıyı, onun yerine koridorda yürüyen birinin adımlarını kendinde hissetti. Demir parmaklıklar arkasında gördüğü bulutların gölgelerinin kim bilir hangi tarlalara vurduğunu düşündüğü günkü bulutlar gibiydi bunlar da. Özgürlüğünü hissetmek için bakışlarını tarlalara, uzaktaki çıplak ağaçlara çevirdi.

Belki de Giannino da ufuktaki bu tarlaları düşünüyor-
du, şimdi onun yerinde olmak, onun gibi bu tarlalarda yürümek için neler vermezdi. Ama daha ilk günüydü ve belki de Giannino gülüyordu, hücresi hücre değildi, çünkü her an hatanın düzeltilmesi söz konusu olabilirdi ve ona kapıyı açıp çıkmasını söyleyebilirlerdi. Ya da belki Giannino bir yıl sonra aynı parmaklıklar arkasında hâlâ gülüyor olacaktı: Bunu yapacak bir tipti.

Güneşin vurduğu bir şeritte uzun, koyu renkli gömlek giymiş ufak tefek bir adam sendeleyerek adımlarla yürüyordu. Eski köyden iniyordu, elindeki bastona abanıyordu: Barbariccia'ydı bu. Stefano çenesini sıktı, ona yüz vermeden geçip gitmek istedi ama adım adım yaklaştıkça bu yürüyüşe, ardından sürüklenen paçavraya, bastonun üzerinde birleşmiş o kemikli ellere merhamet duygusu uyandı içinde, ne var ki Barbariccia durmadı. Stefano cebinde si-

gara arayarak ona bir şeyler söyledi; o zaman Barbariccia öteye geçmiş bile olsa heyecanla, “Buyurun?” dedi. Stefano’nun kafası karıştı, ona bir selam verdi ve yürüyüp gitti.

İçinde doğmuş olan bu merhametle bakışları tarlalar üzerinde genişlerken bazı çıplak patikaların, bacaların, bir koyun, bir bitki topluluğunun arkasında bazı kulübeler olduğunu anladı. Anızların arasında tek bir çiftçi bile yoktu. Başka zamanlar, aşağı yukarı Barbariccia gibi giyinmiş ya da bir eşeğin sağrısına oturmuş, elini beresine götürmeye hazır adamlar, koyu renkli urbalara bürünmüş, ellerinde sepetleri olan, keçileri ve çocukları peşine takmış kadınlar görürdü; yoklukların yarattığı sert hayatlar, kasvetli yalnızlıklar hissetmiş ve hayal etmişti: Nankör bir toprak üzerinde tüm aile böyle yaşıyor olmalıydı.

Bir gün Fenoaltea’nın dükkânında şöyle demişti: “Dağın tepesindeki eski köy sanki herkes görsün diye oraya kondurulmuş bir hapishane gibi.”

Baba Fenoaltea da, “Bizim buradaki çok kişinin orada olması gerekirdi,” diye yanıtlamıştı.

Stefano durdu ve tepedeki kül rengi evlere baktı. Acaba Giannino da geniş gökleri hayal ederek orayı düşünüyor muydu? Buraya ilk geldiği o uzak pazar gününde meydana karşısında, iskemlesine ata biner gibi umursamazca oturmuş ve uzun yolculuk yüzünden ağrılar içinde perişan halde, kelepçeye bağlı şekilde geçen ona bakmış olan kişi o muydu diye hiç sormamış olduğunu fark etti. Muhtemelen Giannino da o seyahati uzak bir köyün görünmez duvarları arasına değil, şehre, gerçek hapishaneye doğru yapacaktı. O akça pakça Carmela, annesi, Giannino’nun insanları,

Concia, bütün bu kadınlar bunu biliyorlar mıydı, onu bu halde görecekler miydi? Peki ya öteki kız, tecavüze uğrayan, onun ihtiyar kadınları ve çevresi? Her gün biri hapse giriyordu, her gün birinin üzerine kapanıyordu dört duvar ve yalıtılmışlığın endişesiyle geçmişin uzakta kalan hayallerine dalıyordu biri. Stefano Giannino'yu bu şekilde düşünmeye karar verdi. Onunki gibi hayatlar yanıyordu, o köylüler gibi pis paçavralılar vardı, her gün huzursuz etleri ve uykusuz düşünceleriyle oransız surların içinde kalabalık etmeye giriyorlardı.

Stefano yarım tebessümüyle gökyüzünde, bir insan yüzünde, zeytin ağaçları arasında kaybolan bir yolda bu kadar özel olan ne vardı ki insan mahpusun kanını bunca arzuyla parmaklıklara çarpar, diye düşündü. Sanki ben burada çok farklı bir hayat mı yaşıyorum, diye geçirdi sonra aklından ama yalan söylediğini bilerek çenesini kilitledi ve boş havayı kokladı.

O gün lokanta sofrasında yemeğini yerken Giannino'yu en son ne zaman gördüğünü hatırlayamadı. Acaba bir önceki gün sokakta mı? Lokantada mı? Ya da bir önceki gün mü? Bir türlü bulamadı. Bunu bilmeyi istiyordu çünkü Giannino onunla artık sadece bir anı olarak yaşayacak gibi hissediyordu; tüm anılar gibi geçici ve üzücü olacaktı, belki de bambaşka biri olduğu o uzak pazar gününün anısı gibi. Şimdi gerçekten yalnız olacaktı, bu handiyse hoşuna gitti ve kumsalın ıssızlığı onu gene içine aldı.

Önüne bir tabak getiren lokantacı kadın ona meyve olduğunu, mevsimin ilk portakalının geldiğini söyledi. Stefano çorbadan sonra bir portakal, iki portakal aldı ve

onları bir parça ekmekle yedi çünkü ekmeği kopartmak, boşluğa bakarak çiğnemek ona hapishaneyi ve hücredeki mütevazı yalnızlığını anımsatıyordu.

Belki Giannino da bir portakal yemekteydi şu anda. Belki hâlâ bu dünyaya aitti ve komutanla birlikte sofradaydı.

Stefano öğleden sonra Giannino'yu görme izni almak için kışlaya gitti ama bir yandan da izin verilmemesini umuyordu. Burada, Giannino'ya kendinin bir başka hali olarak davranacağını biliyordu: Giannino teselli isteyecek kadar eski bir mahpus değildi ve Stefano için yalnız olma gururu yumuşamaya ihtiyaç duymuyordu. Gene de Pierino gittiği için gitti.

Kapalı pencereler önünde durmadı çünkü Giannino'nun hangisinde bulunduğunu bilmiyordu. Komutan gelip kapıyı açtı.

Bu sefer duygusuzca tebessüm etti.

Yumuşak bir sesle, "Yarım saat önce otomobile bindirdim," dedi. "Burası onun için hapishane sayılmazdı."

"Şimdiden ihanet mi etti?"

"Evet."

Stefano bakışlarını yere indirdi. Sonra sordu: "Kötü bir iş mi?"

Komutan gözlerini kıstı. "Sizin için sağlıklı bir arkadaşlıktı. Ama böylesi daha iyi. Biraz geride durmuş olacaksınız."

Stefano gitmeye yeltendi, komutan ona bakıyordu. Bunun üzerine şöyle dedi: "Üzıldüm."

Komutan, "Hep üzülüyor insan," dedi.

“Bir düzgün adam vardı, onu da içeri aldılar.”

Suskun komutan ansızın şöyle dedi: “Bilmem artık kiminle gidersiniz ava?”

“Av hiç umurumda değil.”

“Geride durmak en iyisi,” dedi komutan.

VIII

Sokaklar çok soğuk olmuyordu ama sabahları ve akşamları o alçak odada üşümekten uyuduğu için Stefano ilkbahardan beri koltuğunun altında taşıdığı paltosuna sarınıyordu. Bazen gün ışığı külrengine dönüyordu, yağmur yağıyordu, sonra esen şiddetli yel hepsini silip süpürüyordu. Solgun ama güneşli öğleden sonralar da oluyordu.

Stefano odun kömürü yakıp köz ettiği mangalına külü koyuyor, yanına oturuyor, akşamı gevşeyerek geçiriyordu. Odun kömürünü tutuşturmak ve küllemek çok zordu çünkü dışarıda soğukta durmak, yağmurun, rüzgârın altında dalları yakmak için yelpazelemek, üzerine uzun süre eğilip kömürün gazının uçmasını beklemek zorundaydı. Elinde kovayla içeri girdiğinde hem bitmiş ve uyuşmuş hem de terlemiş ve morarmış oluyordu; genellikle közde mavimsi bir hale kaldığından tehlikeyi bertaraf etmek için kapıyı açık tutması gerekiyordu. O zaman kovaya doğru uzatıp kızarttığı bacaklarına bir de denizin soğuğu vuruyordu. Gün battıktan sonra uzaklaşması ve ısınması mümkün değildi.

Giannino bile – diye düşünüyordu o zaman– uzaklaşamazdı, üstelik onun mangalı da yoktu.

Bahçesinin göle döndüğü bir sabah Stefano ekmek ve portakal yiyerek oyalanıyor, portakal kabuklarını sönmüş küle atıyordu, akşamları da ıslak duvarların küf kokusunu kırmak için yapıyordu aynı şeyi. Güneş çıkmak bilmiyordu, su birikintisi çok yaygındı. Ne var ki başına eşarp sarmış Elena ve testili oğlan beliriverdiler. O dolap gecesinden sonra görüşmemişlerdi ama onun yokluğunda dolabı geri alıp giysileri gene valize koyduğundan beri arada sırada odayı toplamak için uğramıştı. Pencerenin arkasında her zamanki asık suratıyla belirdi, o anda bu kadını yatağına almış olması Stefano'ya pek saçma göründü. İşte öylece, soluk benziyle oradaydı.

Stefano bitkindi: Birkaç adım onu ancak bir sınıra kadar taşıyordu, kumsal ya da lokantadan öteye yürümüyordu. Geceleri az uyuyordu; endişeli ve takıntılı hallerle güneşin ilk ışıkları buz gibi havada belirdiğinde uyanıyordu. O sabah bir şeyler yapmak için gün doğmadan bile önce kalkmıştı. Kat kat giyinip bahçeye çıkmış, sessiz ve kara göğün altında Giannino'nunki gibi kısa bir pipo yakmıştı. Keskin bir soğuk vardı ama karanlıkta denizden sanki iri yıldızların titreşmesine eşlik eden bir soluk yükselir gibiydi. Stefano henüz hiçbir şeyin olmadığı o av sabahını düşündü; Giannino pipo içiyordu, Concia'nın soluk ve kapalı evi onu bekliyordu. Ama asıl anı başkaydı, daha gizliydi, Stefano'nun tüm ömrünün sessizce yandığı bir noktaydı, bunu yeniden anımsadığında öyle sarsılmıştı ki soluğu kesilmişti. Hapiste olduğu son gece Stefano hiç uyuyamamış-

tı; son dakikalarda bavulunu toplamış, evrakı imzalamış, badanası dökülmüş, rutubetli yüksek duvarlar, çıplak göğebakan büyük pencereler arasında, ateşböceği sandığı sıcak yıldızların altında ve yazın yumuşattığı sessizlikte bilinmez bekleyişine girmişti. Aylardan beri parmaklıkların arkasındaki boğucu duvarlardan başka bir şey görmemişti. Ansızın bunun gece göğü olduğunu, bakışının oraya kadar ulaştığını, gün doğunca trene bineceğini, yaz kırları arasından geçerek görünmez insan duvarlarına doğru süzülmemekte sonsuza dek özgür olacağını idrak edivermişti. Sınır buydu, gecenin içinde sessiz hapisane hiçliğin içine düşüyordu.

Şimdi bahçenin sessiz huzurunda Stefano, Giannino gibi pipo tütürerek ve denizin tekdüze uğultusunu dinleyerek günü başlatmıştı. Bırakmıştı gökyüzü aydınlansın, bulutlar renk değiştirsin, bir çocuk gibi başını kaldırsın. Ama yüreğinin etinde o öteki anı, bitmek üzere olan yalnızlığa esrimişçesine duyulan özlem sızlıyordu. Bu ölümü ve yeniden doğumu nasıl değerlendirmişti? Sanki şimdi Giannino'dan farklı mı yaşıyordu? Stefano kulağını denizin seherde hep aynı olan uğultusuna kabartarak dudaklarını sıkıyordu. Testiyi alabilir, sokağa çıkabilir, onu soğuk ve boğuk çeşmede doldurabilirdi. Ya da yeniden içeri girebilir, yatağına yatabilirdi. Bulutlar, damlar, örtülü pencereler, o anda hepsi tatlı ve değerliydi, şimdi her şey hapisten çıkar gibiydi. Ya sonra? Çıkmayı hayal etmek için kalmak, gerçekten çıkmaktan iyiydi.

Vincenzino'nun elinden tutmuş Elena pencereden ona bakıyordu. Stefano girmesini işaret etti, sonra ısrarla

daha önce dolabın durduğu boş köşeye dikti gözlerini. Elena omuzlarını kaldırdı, yeri süpürmek için süpürgeyi aldı.

Çocuk orada olduğu sürece Stefano onları sessizce izledi: Kadın yerleri süpürüyor, oğlan faraşı tutuyordu. Elena utanmış görünmüyordu: Bakışlarını yere eğmişti, onu ihmal etmeden odayı gözden geçiriyordu. Kızarmış değildi ama soluktu.

Çöpü boşaltması için oğlanı dışarı yolladı, Stefano yerinden kımıldamadı. O kısacak yalnızlık gergin bir sessizlik içinde geçti.

Stefano bir şeyler söylemeyi düşünürken Vincenzino girdi. Yatağı toplamasına yardım ettikten sonra nihayet testiyi alıp çıktı.

Stefano Elena'dan bir kelime beklediğini fark etti, Elena ise ona arkasını dönmüş, battaniyeyi kat kat katlıyordu. Söylenecek hiçbir şey yoktu. Stefano'nun bu saatte uzakta olması gerekirdi.

An geçiyordu. Alnını saçları altına gizlemiş, öne eğilmiş –onu kışkırtmak mı istiyordu– haliyle onun battaniyesinin üstünde uzanan kolunu ve bir çığlığa hazırlanarak kalan başını görür gibi oldu.

Stefano göğsünü şişirdi, kendini tuttu. Vincenzino bir-iki dakikaya dönerdi. Stefano, dayandığı kapıdan ayrılmadan şöyle dedi:

“Ben olsam uyumadığım yatağı toplamam.”

Sonra aceleyle, çocuğun geldiğini hissetmişçesine ekledi: “Sabahları sevişmek güzel olurdu ama gerekmiyor çünkü sonra akşam iniyor ve ertesi gün ve bir sonraki gün...”

Elena meydan okurcasına döndü, yumrukları hâlâ yataktaydı. Alçak sesle şöyle dedi: “Sizin gibi insanların ihtiyacı yoktur. Bırakın bana işkence etmeyi.” Boğazı titreyordu, gözlerinin çizgileri kızarmıştı. Stefano gülümsemi. “Kendimize işkence etmek için gelmişiz dünyaya,” dedi.

Oğlan iki eliyle taşıdığı testiyle kapıya vurdu. Stefano eğildi, bir şey demeden aldı ve pencerenin altına götürdü. Sonra ceplerinde yirmilik aradı.

“Hayır,” dedi Elena. “Hayır, hayır almamalı. Neden zahmet ediyorsunuz?”

Stefano çocuğun eline yirmiliği tutuşturdu, sırtından tuttu, kapı dışarı itti. “Git evine Vincenzino,” dedi.

Kapıyı ve bütün kepenkleri kapattı, loş odada ilerledi. Elena iniltiyle altına yattı.

Stefano bitkin ve doygun lokantaya gittiğinde güçlerini ve yalnızlığını düşünerek oturdu. O gece daha iyi uyuyabilirdi ve bu da çok şey ifade ediyordu. Şimdiye dek hep seheri görmüş, Giannino gibi gecenin buz gibi soğukunda tüttürmüştü. Zavallı Elena’nın gözyaşları arasında ona avuntu bulmuşçasına gülümsemesini görürse gücü gerçek sayılırdı. Ona daha fazlasını veremezdi.

Giannino’dan söz etmeyen ve dördüncüyü bekleyen kel Vincenzo ve tamirci Beppe’yle üç beş kelam sohbet etti. Stefano, “Bir kadeh kabul eder misiniz?” diye sordu.

Sürahi geldi: Kahveyi andıran kahverengi bir şaraptı. Soğuk ve sızlatıcıydı. Beresi gözlerine düşen tamirci Stefano’ya kadeh kaldırdı. Stefano iki kadehi yuvarladıktan sonra şöyle dedi:

“Nasıl geçti kısa yolculuk?”

Genç adamın kara gözleri kırıştı.

“Hapishane yolu en kolaydır mühendis bey.”

“Öyle mi diyorsunuz?” diye mırıldandı Stefano. “Şarabınız ne sertmiş. Şimdiye dek içmemekle aptallık etmişim.”

Vincenzo çarpık ağzıyla gülmeye başladı. İyi bir adamdı.

“O mali yardımı teslim ettiler mi size mühendis bey?”

“Tabii. Haklıydınız o gün: Sizinle mi konuşmuştuk?”

Öğle olmadan Stefano alnını serinletmek için çıktı. Mutlu güneşin solgunluğu altında sokak ve evler biraz dalgalanıyorlardı. İşte bu kadar basitti. Neden şimdiye dek akıl etmemişti bunu? Bütün kış şimdi ılık ılık onu bekliyordu.

Stefano Giannino’nun evine gitti, taş basamakları çıkarken duvarda bostana ait ve hâlâ yeşilliğini koruyan otları gördü. Beklerken, bir daha görmediği Concia’nın evini –hâlâ sardunyalı var mıydı pencerede?– Toschina’yı ve gururu yüzünden sesini yumruğuyla boğarak ağlamış kadını düşündü.

Kırmızı tuğlalı salonda üzücü bir soğuk vardı. Bir kapıyı gizleyen ağır bir perde de asılmıştı. Pencere kapalıydı.

Anne, göğsünü tutarak ve dirsekleriyle kendine sarılarak sert ve kayıtsız bir edayla girdi. Stefano iskemlenin ucuna ilişti.

Giannino’dan ilk söz eden kendi oldu. Yaşlı kadının sabit bakışları onu dinliyordu, sonunda belli belirsiz kımıldadı.

“Size hiçbir şey demedi mi?”

Birileri bağırdı, ses mutfaktan geliyor gibiydi. Yaşlı

kadın istifini bozmadan tutuk tutuk sözlerine devam etti: “Can evimizden vurulduk. Kocam bunadı. Yaşı var. Hiçbir şeyden haberi yok.”

“Giannino hakkında bir şey bilmiyorum ama sanırım sorun küçüktür.”

Yaşlı kadın ısrarla kollarına sarılıyordu.

“Neredeyse evlenmek üzere olduğunu biliyor muydunuz?”

“Ama pek gönülsüzdü,” deyiverdi Stefano. “Giannino aptal değildi ve bunu mahsus yapmış olamaz.”

“Giannino aptal olmadığını *sanır*,” dedi anne usulca. “Ama öteki gibi hem deli hem çocuktur. Deli olmasaydı ötekine de sahip olmak için düğün sonrasını beklerdi.” Gözleri küçüldü, sert ve meraklı bir bakışla şöyle dedi: “San Leo’ya gittiniz mi hiç? Rahibi bile olmayan mağara köyüdür... Ve benim oğlumla evlendirmek istiyorlar!”

Stefano, “Ben hapsin ne olduğunu bilirim,” dedi. “Belki de Giannino çıkmak için evlenir onunla.”

Yaşlı kadın gülümsedi.

“Giannino aslında kimseyle evlenmek istemiyor,” diye homurdandı. “Siz hapsi bilirsiniz ama oğlumu bilmezsiniz. Çıkacaktır genç adam.”

“Peki ya Spanò’nun kızı?” diye sordu Stefano. “O ne diyor bu işe?”

“Carmela alacağı kız. Kız onu tanıyor. Köyden olmadığınız için size söyleyeceğim. Biz de tanırız onları. Babalarının piçi evde ve bu yüzden alınlarını dik tutamazlar.”

Yaşlı kadın gene kollarına sarınarak sustu ve bakışlarını kendine çekti.

Stefano ayağa kalkarken kadın bakışlarını kaldırdı. “Tanrı’nın elindeyiz hepimiz,” dedi.

“Bazı deneyimlerim var. Size yardımcı olabilirsem...” dedi Stefano.

“Teşekkür ederim. Tanıdığımız birileri var. Size de bir şey gerekirse...”

Kapalı mekândan her çıkışında olduğu üzere Stefano bir an sırf yürümek olsun diye yönünü bilmeden yürüdü. Şarabın etkisi geçmişti, evlerin arasında solgun ve yeşilimsi bir ufuk belirdi. Her daim uzak ve dalgalı denizdi bu ama kumsal patikasındaki hintinciri gibi renklerini yitirmişti. Aylardan beri bu doğal olmayan solgunluğunu üzerinden atamamıştı. Stefano’nun yaz yanıklığını yitirdiği gibi deniz de yeniden bir hücre duvarına dönüşüyordu.

O gün öğleden sonra kırmızı tuğlalı odanın dondurucu soğuğu sızladı, bu da Concia’nın çıplak baldırlarını düşünmesine neden oldu, acaba hâlâ evin mutfağında yalınayak yürüyor muydu? Onunla bir dükkân eşiğinde karşılaşmayalı ne kadar olmuştu?

Sokak çakıllarına yağmur damlaları düşmeye başladığında hava hâlâ açıktı. Yorgun ve uyuşuk Stefano evine döndü, paltosuna sarındı, penceresinin önüne oturdu, ayaklarını sönük mangala dayadı, gözlerinin kapanmasına izin verdi.

Bu alışıldık duruşunda, soğuk havada, yaban hayatta oynarken ormandaki bir ağaç kovuğuna çörekleniveren bir çocuğa özgü belirsiz bir iyilik vardı. Yağmurun sesi tatlıydı.

Stefano o akşam, dışarıda yağmur altında kendine biraz odun tutuşturdu. Mangalı içeri taşıırken sıcak yansıma yüzü-

nü ısıtıyordu. Bunun üstünde su ısıttı ve bir portakal sıktı. Küle atılan kabuklar ortamı narenciye kokusuyla dolduruyordu. Ufak bahçeden ıslak saçlarla içeriye girmek yağmurlu bir gün dolaştıktan sonra boş hücreye girmek gibiydi. Stefano dönüp oturunca, piposunu yakınca, kendine gülümsedi; bu sığağa ve huzura, aynı zamanda dışarıdaki yağmurun tıptırtısında onu sessizce saran yalnızlığa minnet duydu.

Stefano uzun sessizlikleri, Giannino'nun yanağını iskemlenin sırtına dayayarak oturduğu ve sustuğu o akşamı düşündü. Değişen bir şey yoktu. Mangalı yoktu, düşünceleri uykusuzdu. Belki de gülüyordu. Stefano annenin ve kendisinin sözlerini şöyle bir geçirdi aklından. Ne o ne gelin ne de başkası hapishanenin insana yalnızlığı öğrettiğini bilebilirdi.

Stefano etrafa bakmadan tüm odanın Elena tarafından derlenip toplandığını biliyordu. Elena'nın o iniltisini duyar gibi oldu. Ona nefretle yaklaşmadığını ama tatlılık da göstermediğini düşündü; şimdi yalnız kaldığına göre kimsenin onu düşünmediği gibi düşünebilirdi kendini.

IX

Aslında onu düşünen birileri vardı ama küçük masasının çekmecesinde yığılan mektuplar hayatının gerçek anlarından bihaberdiler ve ısrarla Stefano'nun artık unutmuş olduğu kimliği hakkında acıklı sözler sarf ediyorlardı. Yanıt-

ları kısa ve kuru oluyordu çünkü zaten ona yazanlar uyarılara karşın okuduklarını kendi bildikleri gibi yorumluyorlardı. Stefano da yavaş yavaş her anıyı ve sözcüğü dönüştürmüştü; kimi zaman bildiği bir meydan ya da manzara görüntülü kartpostal aldığında bir zamanlar oralardan geçmiş, oralarda yaşamış olan kendine şaşıırıyordu.

O kış Stefano gündüzleri –biraz şarap içtikten sonra– yeniden sardunyalı eve doğru yürümeye başladı; saf ve esasen yazlık orgazmını bu uzun yürüyüşle ufukta dağıtmak için değil, düşüncelerin onu yakalaması ve yardım etmesi için yapıyordu bunu. Şarap onu hoşgörölü kılıyor, köyde yaşadığı hayatı bu yalnızlığın gözünden görme cesareti veriyordu. Birkaç saniye önceki kendi sanki bir önceki hayatına ait bir yabancı, hatta hücrede yatmış olan meçhul biriydi. Yürüdüğü yolun Concia'ya ve onun evine varıyor olması da pek bir mana taşımıyor, hatta sabırsızlanmasına neden oluyordu. Kendisi ile Concia arasına koyduğu gözle görünmeyen bariyeri düşünürken ilk kez içindeki kötölükten açıkça şüphe etti ve ona kesin bir ad verdi.

Barbariccia bir gün peşine düşmüş, köy dışına doğru yürürken kırmızı gözleriyle onu takip etmişti. Stefano, Gaetano'yla birlikteydi; onlar durduğunda Barbarriccia da duruyor ve onu uzaktan gördüklerinde kıkırdıyordu. Gaetano ona çekip gitmesini söylemişti.

Stefano, Barbariccia kapısının önünde hareketsiz ve tereddütle belirdiğinde hatırladı bunu: Adam çevresindeki bahçeye bakındı, sonra katlanmış bir zarf tutan elini uzattı. Kararmış, sert parmakları arasında kâğıdın beyazlığı dikkat çekiyordu.

Bunun bir mesaj olduğunu anlayınca Stefano kâğıdı kımıldamayan ve boş bakan berduşun elinden aldı.

Kurşunkalemle, kare bir kâğıda çirkin bir yazıyla yazılmış notu okudu:

Buna hakkımız varken görüşmememiz çok aptalca (gene de kâğıdı yaksan iyi edersin). Sen de tanışmak ve dürüst bir tartışma istiyorsan yarın saat onda dağ yolunda yürü ve son dönemeçteki alçak duvara otur. Dayanışma selamlarımla.

Barbariccia dişetlerini göstererek gülüyordu. Bazı kelimeler kurşunkalem tükürüklenerek yazılmıştı, kâğıt da yağmurdan ıslanmış gibiydi.

“İyi de kim bu?” dedi Stefano.

Barbariccia başını kâğıda uzatarak, “Yazmamış mı?” diye sordu. “Şu tepedeki memleketliniz, beyim.”

Stefano zihnine kazımak için notu bir daha okudu. Sonra bir kibrit alıp yaktı, alevi hissedene kadar parmakları arasında tuttu. Barbariccia’nın aydınlanan yüzü karşısında kâğıdın tutuşmasını ve karararak yere düşmesini bekledi.

Sonra ceplerini karıştırarak, “Ona iyi olmadığımı söyleyeceksin,” dedi. “Kendimi başkasının emrine sunamam. Ve şu öğüdümü de iyi dinle: Bana artık mektup getirme. Tamam mı? Ona da bunu yaktığımı söylersin.”

Stefano manasızca notun Concia’dan geldiğini ummuştu ama onun için bile yerinden kımıldamayacağını anladı; tek bir an içinde kendini görüvermişti. Başına gelen tüm korkunç şeyler gibi bunda da gülünecek bir yön vardı.

Stefano gözlerden kıskandığı yalnızlığına iyi niyetle hainlik adını vermişti. Sonra da çaresizliğe kapılmıştı.

Ama o günden sonra bir daha yamaca çıkan yola girmedi. Concia'nın evine doğru yürümesinin bir nedeni de buydu ama bir an bile durmuyordu.

Kim vardı ki tepede? Berduşun bu aracılığı yapmasından önce şöyle bir durum yaşanmıştı: Stefano dişlerini sıkıp Gaetano'yla şakalaşırken adam ansızın onun bileklerini kelepçe takmış gibi bir araya getirip tutmuştu.

“Aman uslu durun mühendis bey, yoksa sizi de yollarız karantinaya.”

Stefano alaycı bakışlarla çekmişti ellerini. “Sizin arkadaşınız deli,” demişti köşede onlarla duran Vincenzo'ya. “Catalano olayı başına vurdu.”

Gaetano daha sinsî bakışlarla “Ondan söz etmiyordum,” demişti. “Sizi yukarı dağa yollayalım diyordum.”

“Bilmiyor musunuz?” diye araya girmişti Vincenzo. “Sizin bir meslektaşınızı komutan eski köye sürgün etti.”

“Ne?”

“Ah, duymadınız mı?” demişti Gaetano. “Size dostluk yapmaya sürgün geldi buraya ama ilk iş olarak komutana karşı yıkıcı bir konuşma yaptı. Komutan da sizi sevdiğinden ona iş çıkarmasın diye yukarı eski köye yerleşmesini emretti. Söylemedi mi size?”

Stefano şaşkın bakışlarla bu ikisini süzerken Vincenzo eklemişti: “Sizi seviyor komutan, korkmayın. Sizi yukarı köye yollasaydı yanmıştınız. Evler arasında dönecek sokaklar bile yok.”

Stefano “Ne zaman oldu bu?” diye sormuştu.

“Sekiz gün önce.”

“Hiç bilgim yoktu.”

“O çarpık biri,” demişti Vincenzo. “Anarşist biri.”

“Budalanın teki,” demişti Gaetano da. “Komutana böyle konuşulmaz.”

“İyi de yukarıda hapis değil ki,” demişti sonunda Stefano. “Dolaşabilir.”

“Şaka mı yapıyorsunuz mühendis bey? İnmesi yasak, yukarıda İtalyanca bile anlamazlar.”

“Genç mi?”

“Carmineddo sakallı olduğunu, kadınlara sarkıntılık etmeye niyetli görüldüğünden rahibin de hoşuna gitmediğini söylemişti. Saatlerce yıkık duvara oturup manzaraya bakıyor. Ama ellerini uzatmaya kalkarsa onu yerin dibine tıkarlar.”

Bisikletiyle geçmekte olan komutan meydanda durmuş, bir ayağını yere dayamış, Stefano’nun yaklaşmasını beklemiş ve gülümsemişti

“... Sizin gibi değil o,” yanıtını vermişti. “Siz sakın olun ve köyden çıkmayın. Kışın yollar berbattır.”

“Anlıyorum,” diye mırıldanmıştı Stefano.

Stefano, Concia’nın evinin önünden geçiyordu, yukarıdaki açık hava hapishanesini, göğe sınırlanmış ufacık toprağı düşünüyordu; bulutsuz havalarda dimdik yardan deniz görünürdü. Şimdi kendi hapishanesine bir başka duvar eklenmişti ve bu da belirsiz bir dehşet, suçlu bir huzursuzluktu. Yukarıdaki yıkık duvarda bir adam, terk edilmiş bir yoldaşı oturuyordu. Aslında ona bir söz iletmek ve ziyaret etmekte büyük bir risk yoktu. Çağrısında “dayanışma”

demişti: Demek ki o fanatik ve neredeyse insanlık dışı gruptan geliyordu; başka zamanlar olsa mahpusları ziyaret etmenin tatlı ama aynı zamanda ciddi kurallarına uyarak kendini ifade ederdi. “Dürüst bir tartışma” ve “hakkımız” ifadelerinde gülümseten bir şeyler vardı –belki de o gün bisikletle geçen komutan benzeri kelimeleri hatırlayarak gülümsemişti– ama sevinci gene de vicdan azabını alt edemiyordu. Stefano çok alçak olduğunu kabullendi.

Günlerce Barbariccia onu aramak için gelecek korkusunu yaşadı; anarşistle Giannino’nun birlikte oldukları düşüncesiyle hayal gücünü de kandırıyor, ikisinin de mahpus olduğunu ama onun gibi kararlı olmadıkları sonucuna varıyordu. Aslında tüm dünyanın bir hapisane olduğunu, herkesin farklı ama gerçek nedenlerle buraya kapatıldığını imgeliyor ve bunda bir rahatlama buluyordu. Günler daha da kısaldı, yağmurlar yeniden başladı.

Deniz mevsimi biteli Stefano yıkanmaz olmuştu. Sabahları ısınmak için odanın boşluğunda yürüyor, can sıkıntısından arada sırada tıraş oluyordu ama haftalardan beri ne göğsünü ne bacaklarını çıplak görmüştü. Yazlık esmerliğini yitirdiğini, teninin artık pis bir beyaza dönüştüğünü biliyordu; o gün zorla Elena’ya sahip olduğunda mümkün olduğunca çabuk ayrılmışlar ve karanlıkta giyinmişlerdi; oyalanırsa pis kokusunu alacağından çekinmişti.

Bildiği kadarıyla Elena bir daha gelmemişti. Aylığını yatırmak için dükkâna uğradığında Stefano umursamaz ifadesiyle müdavimlerden biriyle ilgilendiğini ve sonra ona yerel lehçesiyle bir şeyler anlatmaya çalışan annesinin çabasına belli bir mesafeyle gülümsediğini görmüştü. Gene

de orada olduğu sürece bakışlarının artık tatlı ve yanıp tu-
tuşan gerilimiyle değil karanlık ve neredeyse hınç yüklü
bir sahiplenmeyle üzerinde olduğunu hissetmişti. Stefano
ansızın göz kırpmıştı ona. Elena kızarak yüzünü yere eğ-
mişti. Ama eve gelmemişti.

Sadece soğuk fırtınaların uzaklaştırabildiği yağmurla-
rın loşluğunda Stefano yalnızlığın dibini boyladı. Ya odasın-
da mangalın başında oturuyordu ya uyduruk bir şemsiyeye
sığınıyor, öğleden sonranın ilk saatlerinde boş olan lokanta-
ya gidip bir kadeh şarap içiyordu. Ama kısa sürede keşfetti
ki zaman şarabın düşmanıydı. İnsan yalnız değilken, onu
bekleyen bir şey varken, akşam sıra dışı bir akşam olacak-
ken esrikliği arzulayabilirdi. Ama uzun ve birbirinin aynı sa-
atler içmemize tanıklık eder ve tekdüze akarken, sarhoşluk
ışığın içinde erirken, esrikliğe eşlik edecek, ona bir anlam
katacak bir şey olmadığından, elde çok boş zaman kaldığın-
da şarap fazlasıyla manasız kalıyordu. Stefano eski hücre-
sindeki sıradanlıkta hiçbir şeyin bu şarap şişesinden daha
acımasız olamayacağını düşünüyordu. Gene de arzulamıştı
bunu. Giannino da bunu düşünmüş olmalıydı mutlaka.

Belki de Giannino, diye düşünüyordu Stefano, bir ke-
reliğine sarhoş olmaktan memnun olurdu. Belki hapishane
bundan başka bir şey değildi: Sarhoş olmanın, zamanı yok
etmenin, sıra dışı bir akşam yaşamamanın olanaksızlığıydı.
Ama Stefano, Giannino'da olmayan bir şeye sahip olduğu-
nu biliyordu: Sıcak ve önüne geçilemeyen tensel arzu ona
çarşaflarının dağınıklığını, çamaşırlarının pisliğini unut-
turuyordu. Oysa en azından ilk zamanlarda hücre hastalık
ve açlık gibi bu arzuyu yok ederdi.

Yılın bu son günlerinin donukluğunda Stefano başka her temasın ve olayın mutlak umursamazlığı içinde bedenindeki sıcaklığın son ümit ışığını, içinde sönmemiş olan son kıvılcımın keyfini çıkarttı. Gerçekten başka hiçbir şeyin yaşanmadığı loş sabahlarda arzudan uyuşmuş olarak uyandığı oluyordu. Bu, hapishanede, uykusunda yalnızlığını unutmüş olan kişinin tattığı gibi hüznünlü bir uyanış oluyordu. Ve kapalı günün dört duvarı arasında başka da hiçbir şey yaşanmıyordu.

Stefano hiç utanmadan bundan Gaetano'ya söz etti.

“Acaba neden insan kışın daha fazla uyarılıyor?”

Gaetano umursamazca dinliyordu onu.

“Bazen bunun yaz kumsalının güneşinden olduğunu düşünüyorum. Bu yaz o kadar çok güneşlendim ki şimdi onu hissediyorum. Ya da soslara koyduğunuz karabiberden... Giannino ve başkalarının tensel şiddete başvurmalarını şimdi anlıyorum. Kendimi bütünyle hintinciri gibi hissediyorum. Bildircından başka şey görmez oldu gözüm.”

“Tabii ya!” diye mırıldandı Gaetano. “Erkek hep erkektir.”

“Siz ne dersiniz buna Pierino?” Pelerinine sarılmış, tezgâha karşı dikilip sigarasını içen mali muhafıza bakarak söyledi bunu.

“Her toprağın kendi sıtması vardır,” yanıtını verdi öteki. “Komutandan izin isteyin.”

“Fenoaltea, beni bildircin avına götürün,” diye mızıldandı Stefano.

Çorak ve su akıntılarının delik deşik ettiği zeytin

ağaçlı yolda iki adım yürümeye çıktılar. Stefano bir yandan da tepenin zirvesini gözlüyordu.

“Kışın yukarı gidilmez mi?”

“Neye bakmak için, manzaraya mı?” dedi Pierino.

“Bacakları esnetmek için demek istiyordu,” dedi Gaetano düşünceli bir şekilde.

“Benim gibi geceleri nöbette dolaşmak zorunda kalıyordunuz bacaklarınızı esnetmeye gerek duymazdınız.”

“Ama siz hükümete hizmet ediyorsunuz,” dedi Stefano.

“Siz de ona hizmet ediyorsunuz mühendis bey,” diye karşılık verdi Pierino.

Noel’e doğru köy biraz canlandı. Stefano sümüklü ve yalınayak çocukların davullar, üçgenler çalarak, yüksek sesle iyi bayramlar dileyerek evlerin önünde dolaştıklarını gördü. Sonra sabırla birileri –bir kadın, ihtiyar bir adam– çık-sın da torbalarına biraz tatlı, kuru incir, portakal ya da para koysun diye bekliyorlardı. Onun bahçesine de –iki kez– gelmişlerdi ve Stefano şamatadan rahatsız olsa bile onu unutmamış olduklarına sevinmiş, çocuklara iki kuruş para ve bir-iki parça çikolata vermişti. Çocuklar şarkılarını söylemişlerdi –Giannino gibi, tamirci gibi gülen çukur gözleri vardı, hepsi bu toprakların çocuklarıydı– ve bu kadar basit bir şey karşısında duygulanmış olmasına şaşırarak uzaklaşmışlardı.

Fenoaltea’nın gıda dükkânı o günlerde çok iş yaptı ve Gaetano hep babası ve halalarıyla tezgâhın arkasında durdu. Köylüler, yoksul kadınlar, yalınayak hizmetçiler, her zaman ekmek yemeyen insanlar geliyordu; kapıya eşekle-

rini başlıyorlar, alışveriş yapıyorlar, belki de bir sonraki hasat zamanı için Noel keki yapmak amacıyla tarçın, karanfil, beyaz un, baharat alıyorlardı. İhtiyar Fenoaltea Stefano'ya şöyle dedi: "Bizim mevsimimiz de budur. Noel olmasaydı açlıktan ölecek olan biz olurduk."

Concia da geldi. Stefano bir sandık üzerine oturmuş, karşıdaki lokantanın ılık güneşin az biraz aydınlattığı çakıllı yolunu ve kirli cephesini seyrediyordu. Concia her zamanki gibi, bir dal gibi dimdik ve atak haliyle kapıda belirdi. Aynı perişan eteğı beline sarmıştı, güneş yanığı bacakları görünüyordu; ayakları çıplak değildi ama tam eşiğe geldiğinde ayağındaki takunyaları eğilmeden çıkarıverdi. İhtiyar Fenoaltea ve Gaetano'yla nağmeli bir sesle konuşuyordu, ihtiyar adam tezgâha eğilmiş gülüyordu.

Gaetano'nun tombul ve kır saçlı bir kadın olan annesi arada bir dönüp Stefano'ya ve kapıya bakan Concia'ya hizmet etmeye başladı.

Gaetano'nun annesi nefes nefese, "Kızınız nasıl?" diye sordu.

Concia kalçalarını sallayarak, "Toschina'm iyi büyüyor," dedi. "Akrabaları seviyor onu."

Yaşlı kadın da iyi niyetle güldü. Concia güler yüzle çıkarken, Stefano ona umursamazca bir selam vermekten başka bir şey yapamadı. Concia kapıda takunyalarını giyerken Stefano'ya yeniden baktı.

"Hâlâ hoşunuza gidiyor mu?" Gaetano bunu dudaklarını büzerek ama herkesin duyacağı şekilde sorarken annesi başını sallıyordu. İhtiyar Fenoaltea o tombul ve ihtiyatlı tebessümüyle havaya şöyle dedi: "Evet, o tam bir dağlı."

“Bize ne, haydi!” dedi anne.

Noel günü, Gaetano’nun halası olan yaşlı lokantacı kadın ona bütün evlerde yenen baharatlı kekten ikram etti. Müdavimlerin hiçbiri uğramıyordu. Stefano biraz kek yedi ve sonra yalnızlığını tepedeki anarşistle teselli ederek evine doğru yürüdü. Barbariccia az önce geçmiş, şapkasını çıkarıp selam vermiş, Noel sadakasını istemişti: sigara ve kibrit, çokça kibrit. Bir iletisi yoktu.

Akşama doğru Gaetano şimdiye dek hiç uğramadığı bahçesine geldi. Stefano telaşla onu eşikte durdurmak için dışarı fırladı.

“Ah, Fenoaltea, ne oldu?”

Gaetano sözünü yerine getirmişti. Kadını bulmuştu, her şeyi tamirciyle ayarlamışlardı: Dört kişi gidiyorlardı, tamirci şehre gidecekti, kızı arabaya atacak, onu iki gün terzinin odasında tutacaklardı.

“Bunlar Noel’de yapılacak işler mi?” diye kekeledi Stefano gülerek.

Gaetano sertçe o gün olmayacağını söyledi. Kız -güzeldi, Antonino tanıyordu onu- kırk lire istiyordu: Paylaşacaklardı. “Ne dersiniz mühendis bey?”

Stefano konuşmayı kesmek için ona parayı verdi. “İçeri girin demiyorum çünkü çok kirli,” dedi.

Gaetano ifadesini değiştirerek, “İyi yerleştiniz buraya. Ama temizliğe kadın gelmesi gerek,” dedi.

“İlk kez gözümle görmeden bir kadın seçmiş oldum,” dedi Stefano.

Gaetano, “Biz hep böyle yaparız,” dedi ve samimiyetle elini sıktı.

Stefano bir sabah lokantada pipo içerken Gaetano ve tamirci ihtiyatlı bir şekilde içeri girdiler. Beppe'nin sıska suratını görünce Giannino'nun son yolculuğunu onunla yaptığını anımsadı. Gaetano ciddiyle sırtını sıvazlıyordu. "Gelin mühendis bey." O zaman hatırladı.

Kızıl saçlı ufak tefek bir adam olan terzi onu bin bir tedbirle dükkânına aldı. "Yemek yiyor," dedi. "Hürmetler mühendis bey. Kimse görmedi sizi değil mi? Yemek yiyor şimdi. Geceyi Antonino'yla geçirdi."

Arka odanın tahta kapısı açılmak bilmiyordu. Stefano şöyle dedi: "Gidelim biz. Rahatsız etmeyelim." Piposunu söndürdü.

Ama hepsi girince o da girdi. Küçük odanın tavanı eğriydi, kadın dağınık yatakta gömleksiz omuzlarını gösterek kaşıkla tasta yemek yiyordu. Uysal bakışlarıyla herkesin yüzüne baktı, tası bacaklarının arasına, i eteğinin üzerine koymuştu. Ayakları yere değmiyordu, tombul bir kız çocuğuna benziyordu.

Terzi gırtlaktan çıkan değişik bir sesle, "Acıkmışsın ha?" dedi.

Kadın aptal, umursamaz, hatta mutlu bir tebessüm etti.

Gaetano yanına gitti, yanaklarını parmaklarının arasına aldı. Kadın sıkıntıyla kurtuldu elinden, tası yere koydu, ellerini dizlerine dayadı, beklemeye başladı, belki de  adama gülümsediğini sanıyordu.

Stefano şöyle dedi: "Yemeğini blmeyelim. Gidelim şimdi."

Dışarı çıkınca soğuk ve yönünü şaşırmış havayı içine

çekti. “Ne zaman isterseniz mühendis bey,” dedi hemen Gaetano arkasından.

X

En tuhaf şey şuydu: Mevsim kıştı ama ilkbahar belirtileri görülüyordu. Boyunlarına atkılarını sarmış bazı çocuklar yalınayak yürümeye başlamışlardı. Çıplak tarlalar boyunca uzanan hendeklerde yeşillikler çıkıyordu; badem ağacı da solgun dallarını göğe uzatıyordu.

Yağmurlar seyrelince deniz de yeniden merhametli ve aydınlık oldu. Stefano serin havalarda yürümeye başladı, arada sırada ona kışın bitişini müjdeleyenin dükkâna takunyalarını çıkartarak giren Concia olduğunu hayal ediyordu. Deniz çayıra benziyordu ama sabahlar ve geceler buz kesiyordu; Stefano gene kül mangalıyla ısınıyordu. Kırklar katılaşmış çamur olsa da Stefano onların renklendiğini, sarardığını, yaza ulandığını, mevsimlerin döngüsünü tamamladığını görür gibi oluyordu. Bu sahneye daha kaç kez tanıklık edecekti?

Giannino da minik penceresinden havanın rengine bakıp kışın sona erdiğini görüyordu. O buna daha kaç kez tanıklık edecekti? İlkbaharın kaçamak ve ender belirtileri bile –bir bulut ya da volta avlusundaki bir ot– onun gibi suskun birinin kendini coşkuya koyuvermesine neden oluyordu. Belki de aklına kadınlara dair bazı tatlı anıları geti-

ren ilkbaharın lütfuydu; belki Giannino sırf bu yüzden içeri tıkıldığını düşünüp gülüyordu; mevsimleri ve dünyanın renklerini hissetmese bile Giannino bir karnın güzelliğini, dişi bir hareketi, şakacı bir müstehcenliği hissediyor olmalıydı. Carmela onun artık bıldırcın avına çıkamıyor olmasından ötürü memnun bile olabilirdi.

Tamirci, “Don Giannino Catalano mart ayındaki duruşmasını bekliyor, sizi düşünüyor ve selamlarını iletiyor mühendis bey,” demişti.

Küçük kadın -Stefano ona elini sürmemiş, Gaetano’ya ayıp olmasın diye birkaç dakika odada kalmıştı- gittikten sonra Stefano öyle bir olay yaşadı ki hayalgücü bunu çocukça kaderin gizemli bir ödülü olarak yorumladı. Akşam odasına döndüğünde masasında bir bardak suya konmuş hiç görmediği türden kırmızı çiçeklerle karşılaştı; bunun yanında duran tabak, baş aşağı edilmiş bir başka tabakla örtülmüştü, içinde ise kızarmış et vardı. Odası toplanmış, temizlenmişti. Sehpanın üzerindeki valizin içi yıkanmış çamaşırla doldurulmuştu.

O odada bulunduğu birkaç dakika içinde Stefano şilteye bile oturmadan kadına yorgun olup olmadığını sormuştu, sigara vermişti, ondan uzak durmasının nedeninin tiksinti olduğunu bilerek yapmıştı bunu. Onu gücendirmek için, “Sana sadece merhaba demeye geldim,” demişti. Küçük ve tombul kadının, omuzlarına dökülen asi saçlarıyla, danteli yıpranmış pembe ve masum sutyeniyle sigara içmesini seyretmişti.

Ve şimdi Elena çiçek demetiyle ona uzlaşma teklif ederken Stefano bu saf barış vaadinin, garip ödülün Ele-

na'dan değil, iyi eylemi karşılığında kaderden geldiğini düşünüyordu. Anetta onun iştahsızlığına elbette saygı duymuştu ama erkeğin sahte saflığı karşısında gülümsemekte geç kalmasından ötürü içini korku sarmıştı. Kumsalın, hintincirinin, kanına sızan yeşil özün korkusuydu bu. Giannino haberini aldığı ve gene kafasına göre yürümeye başladığında bu toprakların ruhunun onu pençesine kısırdığını hissetmişti. “Neyse ki bu sefer ağlamıyorum.”

Sadece ağlamıyor değildi, heyecanında neşeli ve sorumsuz bir şeyler vardı. İyi bir eylemin gizemli yollardan bir demet çiçekle ödüllendirilmesinden hep korkmuştu. Ama işte şimdi buna bir ad verebilirdi: Göklere isyan eden ve zeytinlerin altından eşekleriyle çıkıveren köylülerin batıl inancı, kaba inancı.

Son derece mahcup olan Stefano, Elena'nın bu hareketini değerlendirmeye çalıştı çünkü artık onu eline geçirdiğini, keyfine göre isterse çağırabileceğini, isterse gönderebileceğini anlamıştı. Bu arada akşam yemeğinde tabaktaki kızarmış eti yiyordu, öylesine lezzetli bulmuştu ki, önce portakalını yiyip sonra yeniden etine mi dönse diye düşünüyordu.

Portakalını sıkarken Stefano ette dilini yakan bir şey hissetti. Bol karabiber ve baharat kullanmak hele hele bayram dönemlerinde köyde yaygındı ama Stefano başka bir şeyden kuşkulandı. Bir an için Elena'nın intikam almak ve kanını zehirlemek istediğini hayal etti. Tuhaf kırmızı çiçekler de aynı şeyi söylüyordu. Ama bu durumda kendini sakınmaya değer miydi? Stefano uzun zamandır iyi yemek hasreti çektiğinden güldü ve daha da iştahla yedi.

Elena ertesi sabah sakin bir şekilde bahçeye girdi ve

onu kapıda bekledi. Utana sıkıla bakiştılar. Huzur içinde uyumuş olan Stefano kenara çekildi, içeri girmesine izin verdi, eşikten dudaklarıyla öpücük gönderdi. Kadın neredeyse kaçamak bir bakışla baktı ama erkeğın ilk adımıyla başını sakince öne eğdi. Stefano, “Bundan böyle sana elimi sürmeyeceğim, memnun musun?” diye sordu ve Elena odanın ortasında şaşkınlık içinde dikilirken yürüyüp gitti.

Stefano hürmet etmiş gibi davrandığı zavallı Anetta’dan nasıl bir güç yayıldığını anlamaya başladı. Ondan değil, kendi içinde bir denge bulan ve ruha da huzurlu bir enerji veren kendi bedeninden yayılıyordu bu. Düşüncelelerini gururla yalıtmaya çalışmasının ve bedeninin Elena’nın kucağında erimesinin ne kadar aptalca olduğunu düşündü. Gerçek anlamda yalnız olmak için tek bir hiçlik yetiyordu: kaçınmak.

Gaetano ve tamirci lokantada yeniden Anetta’dan söz ettiler. Stefano onları uyuşukluk içinde dinlerken günün birinde pes edeceğini biliyordu. O zaman da Elena’yı çağırırdı. Kendini mahrum etme eylemini sınamak için onları dikkatle dinliyordu.

Tamirci şöyle dedi: “Kim bilir arkadaş nasıl hayal ederdi Anetta’yı?”

“Siz şanslısınız mühendis bey,” dedi Gaetano, “kadınlardan bile mahrum kalmamalı.”

Stefano, “Bir kadınla seviştiğı için hapiste olan Gian-nino’nun onun başını derde sokan konuyla oyalanması doğru olmaz,” dedi.

Tamirci, “Siz adaleti dönüştürmek mi istiyorsunuz?” diye sordu. “O zaman nesi hapisane olurdu onun?”

“Siz hapishanenin her şeyden mahrum kalmak olduğunu mu sanıyorsunuz?”

“Değil mi?”

Gaetano derin bir düşünceyle dinliyordu.

“Yanılıyorsunuz,” dedi Stefano. “Hapishane beyaz bir kâğıda dönüşmektir.”

Gaetano ve tamirci yanıt vermediler. Gaetano yaşlı lo-kantacı kadına iskambil demetini getirmesini söyledi. Son-ra canlarını sıkan Barbariccia da girdiğinden konu orada kapandı.

İlkbahar aldatıcı, kırlar ıssızdı. Stefano bazı sabahlar yüzemediği için hüzünlü bulduğu kumsaldaiken, bakışla-rını buz gibi ışıktaki harap ve pembemsi evlerde dolaştırıyo-rdu; aynı temmuz ayında yaptığı gibi. Stefano’nun bir sabah tren penceresinden son dönemeçte tepeyi göreceği gün gelecek miydi? Gelmeliydi. Daha kaç yaz geçirmesi gereki-yordu burada? Stefano, yukarı sürgün edilen anarşisti bile kıskandı çünkü o ovaları, koyları, ufku tepeden minicik oyuncaklar gibi görebiliyordu: Fonda denizin mavi bulutu vardı; onun için her şey bir hayal gibi keşfedilmemiş bir güzelliği taşıyordu. Ne var ki sonra çok dar yolların ve pen-cerelerin kasvetini, uçurum kenarında asılı duran dört evi hatırladı ve kendi hayatından utanç duydu.

Mali muhafız Pierino da söylemişti, komutan artık ona güveniyordu, hatta suçludan çok aptal mı bu adam diye düşünmeye başlamıştı; Stefano yavaştan zeytin ağaç-ları arasından yamaç yolunu tuttu; yukarıdan da görülme-yi umuyordu. Gaetano’nun dükkânından alışveriş yapma-ya inen bir kadından almıştı anarşist hakkındaki bilgileri:

Kilise meydanında çocuklarla oynuyordu, bir samanlıkta uyuyordu, akşamları ahırlarda tartışmalar yapıyordu. Stefano onunla karşılaşmak istemezdi –artık alışkanlıkları çerçevesinde yaşıyordu ve o adamın, o sakalın inançları onu sarsabilirdi– ama kendini terk edilmemiş hissetme konforuna da hazırdı.

Günbatımına doğru yamaca uzanan yoldan geçiyor, bir kütük üzerine oturup karayolları binasının yanında uzanan vadiye bakıyor, Giannino gibi piposunu tüttürüyordu.

Yazın bir keresinde tam bu kütük üzerine oturduğunda ayak sesleri duymuştu, bir grup zayıf adam –çiftçiler, işçiler– önlerinde uzun giysisine bürünmüş rahibin ardından yürüyordu. Terlerini serbest kollarıyla kurulayan dört genç esmer adam, sıvanmış kollarıyla omuzlarında bir tabut taşıyorlardı. Kimse konuşmuyordu, düzensiz adımlarla yürüyor, yerden kızılımsı bir toz kaldırıyorlardı. Stefano meçhul ölüye hürmetinden ayağa kalktı, pek çok baş ona döndü. Stefano tozlu günbatımının devinimsiz serinliğini delen bu kalabalığın ayak seslerini ömrü boyunca duyacağını söylemişti kendine o gün. Oysa unutmuştu bile.

Stefano özellikle ilk zamanlarda gözlerini ve yüreğini bir davranışla, bir manzarayla doldurmuş ve şöyle düşünmüştü: “İşte geçmişe ilişkin en canlı anım bu olacak; tüm hayatının simgesi olarak son ânımda bunu anımsayacağım; o zaman bunun *hazzını çıkartacağım*.” Hapiste böyle yapıldı, ötekilerin içinden bir gün, bir an seçilir ve şöyle denirdi: “Bu ânı derinlemesine hissetmek için kendimi bırakmalıyım, onun kendi sessizliğinde devinimsiz akması-

na izin vermeliyim çünkü o tüm hayatının *hapishanesi* olacak ve ben bir gün özgür olduğumda onu içimde bulacağım.” Ve işte bu anlar, seçildikleri gibi eriyip gitmişlerdi.

Sürekli bir pencere arkasında yaşayan anarşisti tanıyan çok olmalıydı. Başka bir şey düşünmüyor olmasa bile onun için hapishane ve sürgün aynı hayatın havası, koşulu gibi değildi. Onu, geçmişte kalan hapsini düşünürken Stefano yeraltı insanları gibi hücrelerde büyüyen insanlık dışı özelliklere sahip başka bir ırk olduğundan kuşkulanıyordu. Oysa meydanda çocuklarla oynayan o varlık kendisinden daha yalın ve insaniydi.

Stefano daimi endişe ve geriliminin geçicilikten, bir evraka bağımlı olmaktan, valizinin masada her an açık beklemesinden kaynaklandığını biliyordu. Daha kaç yıl kalacaktı burada? Ömür boyu deselerdi belki günlerini daha huzurla geçirirdi.

Güneşin nemli açtığı bir sabah, ocak ayında anayoldan hızla geçen otomobil bavul doluydu ve yavaşlamamıştı bile. Stefano gözlerini kaldırır kaldırmaz yaza ait unutmuş olduğu bir başka an canlandı önünde.

Kızgın bir öğle vakti, lokantanın önünde bir otomobil durmuştu. Krem rengiydi, kıvrımlarıyla pek güzeldi ama tozluydu; tatlı ve sanki insani bir duruşla gölgesiz kaldırırma yanaşmıştı; içinden ince uzun, yeşil ceketli, kara gözlüklü, yabancı olduğu belli olan bir kadın inmişti. Stefano o sırada kumsaldan dönmüştü ve eşikten boş sokağa bakıyordu. Kadın çevresine bakınmış, gözlerini kapıya dikmiş (Stefano güneş yansımasının onu görünmez kıldığını sonradan düşünmüştü), sonra arkasını dönmüş ve yeniden

otomobile binmişti; eğilmiş, sonra yola çıkmıştı, kaldırdığı toz hafif bir hışırtı bırakınıştı ardında.

Kimi zaman Stefano buraya geleli sadece birkaç gün olduğunu, Concia, Giannino ve anarşistle ilgili tüm anıların hayal olduğunu sanıyordu. O yemeğini yerken, son satırına kadar gazeteyi okuyan kel Vincenzo'nun gevezeliğini dinliyordu.

“Görüyor musunuz mühendis bey: ‘Denizler dalgalı olacak.’ Hep aynı bu gazeteler. Soruyorum size, deniz bugün yağ gibi düz değil mi?”

Kapıdan yerdeki çakıllar, Gaetano'nun ıslak güneşte sessizce uzanan duvarının bir dilimi görünüyordu. Uzakta, görünmeyen bir yerde çocuklar oynuyordu.

“Neredeyse mürekkepbalığı zamanı geldi. Hiç görmediniz mi? Doğru ya, siz geçen sene haziranda gelmiştiniz. Geceleleri, fenerle ve kelebek ağıyla çıkılır. İzin almanız gerekecek.”

Derken kapıda kırmızı siyah üniformasıyla komutan belirdi, yüzü arayıp taramaktan endişeli görünüyordu.

“Sizi arıyordum mühendis bey. Haberi duydunuz mu? Bitirin, bitirin yemeğinizi.”

Stefano ayağa fırladı.

“Başvuruyu reddettiler ama sizi affettiler. Bu sabahtan itibaren özgürsünüz mühendis bey.”

Stefano'nun yol kâğıdını beklediği iki gün boyunca, zamanın boş monotonluğu üzerine kurulan alışkanlıklarının yıkılması onu afallatmış, mutsuz etmişti. Hazırlamaya zaman bulamayacağından korktuğu bavulunu göz açıp kapayana kadar topladı, çoraplarını değiştirmek için yeniden

açması gerekti. Giannino'nun annesini beklenmedik öz-
gürlüğüyle üzme korkusuyla ona veda etmeye gidemedi.
Odası ile lokanta arasında dolaşmaya başladı, daha uzağa
gitmeye en solgun ve ıssız yerlerle, kırlarla, denizle veda-
laşmaya cesaret edemiyordu; oysa defalarca onları gözle-
riyle tararken çaresizlik derdiyle şöyle düşünmüştü: "Bir
gün son olacak ve bu ânı yeniden yaşayacağım!"

Gaetano ve Pierino onu görmek için evine koştular.
Pisliğini hiç şimdiki gözüyle görmemiş olduğu ve bu gece
son kez uyuyacağı odasına kabul etti onları, hatta yatağa
oturttu; kâğıt yığınlarına, çöplere, köşelere attığı küllere
aptalca gülüyordu. Gaetano şöyle dedi: "Fossano'dan ge-
çerseniz kızlara selamımı söyleyin." Birlikte tren saatleri-
ni, istasyonları, yönleri gözden geçirdiler ve Stefano bunla-
rı Giannino'ya hatırlatması için Pierino'ya görev verdi.

"Ona sürgünden çıkmanın değil, hapisten çıkmanın
daha çok mutluluk verdiğini söyleyeceksiniz. Parmaklıkla-
rın arkasında tüm dünya güzeldir, oysa sürgün yaşamı her
yaşam gibidir, sadece biraz daha pistir."

Sonra tüm cesaretini boğazında topladı ve akşam, ya-
sak saatte küçük dükkâna girdi. Anne çoktan yatmıştı; Ele-
na hizmet etmek için tezgâha geldi. Stefano ona eve döne-
ceği için odanın parasını ödemeye geldiğini söyledi; sonra
bir an durdu, sessizliğin içinde geri kalan her şeyin karşılı-
ğını ödeyemeyeceğini ifade etti.

Elena boğuk sesiyle utanç içinde kekeledi: "İnsan
ödensin diye sevmez."

Stefano, "Temizlikten söz ediyordum," demek istedi
ama sustu ve onun hareketsiz elini tuttu, gözlerini hiç çek-

meden parmaklarını kapattı. Elena tezgâhın arkasında kılmıdamadan duruyordu.

“Kim bekliyor seni evinde?” dedi usulca.

“Hiç kimsem yok, yalnız olacağım,” dedi Stefano zorlanmadan kaşlarını çatarken. “Bu gece gelmek ister misin?”

Hiç uyumadı, hem akşam hem seher trenlerinin sesini dinledi, hayal kırıklığına uğramış bir sabırsızlıkla, beklediği ayak seslerini işitemeden geçirdi geceyi. Elena gelmedi, sabah da gelmedi, onun yerine su almaya gitmesini ister mi diye sormaya testili oğlan geldi. Haberi almış olmalıydı, Stefano yaramaz ve esmer oğlana gözleriyle beklediği lireti verdi. Vincenzino zıplayarak kaçtı.

Sabah kutlamaların yapıldığı belediyeye gitti ve son evrakı aldı. Sonra kimsenin olmadığı lokantaya gitti. Öğleden sonra saat dörtte yola çıkacaktı.

Yolun karşısına geçerek baba Fenoaltea’ya veda etmeye gitti. Gaetano da oradaydı; arkadaşı koluna girdi, gittiği yerde iyi bir iş bulursa ona yazmasını tembihledi. Stefano nasıl bir iş istediğini sormadı bile.

Sonra Beppe, Vincenzo, Pierino ve ötekiler geldiler, kadeh kaldırdılar, sigaralarını tütürerek çene çaldılar. Birileri iskambil oynamayı önerdiyse de kabul görmedi.

Yemeğini yer yemez Stefano evine gitti, bahçeden geçti, kapalı bavulunu aldı, çevresine şöyle bir bakındı ve bahçeye çıktı. Burada denize karşı bir an durdu –yükseltilmiş yolun arkasından biraz görünüyordu deniz– sonra arkasını döndü, patikayı tırmandı ve yola çıktı.

Tekrar lokantaya girdiğinde tanıdığı bazı esnafı başıyla selamladı. Elena’nın kapısı boştu.

Lokantada Vincenzo'yu gördü, onunla son kez Gian-nino hakkında konuştular. Stefano anayola çıkıp Concia'nın evinin önünden son bir kez geçmeyi düşünmüştü ama Pierino ve ötekiler gelince onlarla birlikte saatin dört olmasını bekledi.

İstasyona girdiklerinde hepsi bankta beklemeye başladılar, en sonunda trenin haberci ıslığını duydular. Stefano mucizevi bir şekilde çatının ardında görünen, sanki elini uzatsa tutabileceği eski köye bakıyordu. Sonra aynı anda uzak dönemeçte treni gördü; dev gibi boyuyla istasyon şefi çıktı, hepsine geride durmasını söyledi; sazlığın ötesinde deniz boşlukta kabırır gibiydi. Tren yaklaşırken Stefano'nun zihninde beliren yanılsamada, orada olmayanların yüzleri ve adları süpürülmüş yapraklar gibi bir girdap içinde dönmeye başladı.